

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre
félvre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Várnak reánk.

Róm. VIII. 19. Mert a teremtett állatok is nagy szorgalmatossággal várják az Isten fiainak dicsőségük megjelenését.

Pál apostol iratja levelét a római gyülekezethez. Súlyos gondolatok kelnek látó lelke mélyéből s ülnek meg a papirus tekercsen. A mennyei Atya kegyelmének óriási távlata megnyílik előtte s fölárul az a fenséges út, amelyen az Ő megváltó akarata végbe megy. De itt, az idézett soroknál, megforrodik az apostol áthíletett lelke s erejének lángja kicsap az egész mindenségre. Ép arról beszélt, hogy szenvedünk; szenvedjük elmulandó létünk bűnös földi voltát. Szünetünk, mert mivoltunk ehhez a világhoz van kötve, amely maga is elmulandó állapot vasvesszeje alatt jajgat s rohadandóságnak rabságában egyetemben foháskodik, keseregven mintegy a vajadás kinjai közt.

És ez a fájdalom azért ég oly szent hevületben, mivel vágy van benne, a kesergés azért oly megrázó, mert a reménység szólal belőle: mert minket nem a veszteség fulánkja bánt, hanem a sóvárgás ösztökéje sarkal. Szülési kin ez, melyet egy támadó új életért szenvedünk.

Kinok között eped az egész mindenség. Te érzed ezt a fájdalmat, hisz test szerint ennek a világnak vagy fájó atomja. Mint rész, az egészszel együtt te is az elmulás martaléka vagy, akár csak a természeti világ, mely avar levelek szemfedőjét borítja meghervadt arczára, ahonnan elszállt a sugár és elröppent a mosoly. Sőt a mindenség halálküzdemele te benned válik égető érzéssé, a néma természet a te ajkaddal sikolt fel, halálítélete a te sziveden nyilallik át. A te zokogásodban nem csak egy megtörtött emberi lélek, de az egész mindenség kiált fel szabadításért. Sőt: ami ott csak elmulás, nálad már *bűn*.

Ez a fájdalom nem a „világ akarata szerint van” hanem *Istenért* történt. Istenben, az Ő akaratában egység van, s az egész világot egy célra rendezte be: hogy az Ő dicsősége kitündököljék. A természeti világ az erkölcsi világrendben bírja urát és célját; az erkölcsi életnek minden problémája és minden küzdemele békét, kiengesztelődést az üdvországban nyer. Az üdvnek személye, kiben a világ célját érte el, kiben Isten dicsősége megjelent: Jézus. Ime, az egész mindenségnek központja Ő, az Ige.

Az egész teremtett mindenség vár nagy sóhajtozások közt. Arra vár, hogy célját elérje, hogy megvalósítsa a beléje adott cél gondolatot. Várja az istenfiak megjelenését, mert a teremtett világ nagy feladatát ezek oldják meg.

Lásd, az egész mindségen átvonuló óriási törvény utolsó nyilvánulása az, mikor te oda borulsz a mennyei Atya kezére töredelmesen, de mondhatatlan hittel. Erre vár a világ, arra, hogy a te szived, mely por és hamu, mulandó földi test: találja meg az örökké való Istent. Ez az istenfiak megjelenése.

Istenfiak azok, kik a Lélektől születtek. Mert e pillanattól kezdve új ember vagy: az Ur akaratának hordozója. Az újjászületés nemcsak vége egy régi folyamatnak, hanem kezdete egy újnak. Most már cselekedned kell, amit vár tőled a világ; tenni, amiért sóhajtozott. Felemelkedtél

egy új világba: már nem *rajtad*, de *általad* megy végbe a törvény.

Ez az istenfiak dicsősége. Lehet-e nagyobb méltóság, mint az Ur akaratát teljesíteni, lehet-e magasabb hivatal, mint végbevinni az Ő parancsait. Van-e szentebb öröm, igazabb béke, mint munkatársa lenni az Urnak?

De ez nem csak dicsőség, méltóság, öröm, hanem *kötelesség* is. Nem mondhatod: Uram gyöngye vagyok, bizd nálamnál nagyobbra, vagy: én félre állok, hadd végezzék el helyettem mások. Neked egy feladatod van Istentől, melyet csupán *te* oldhatsz meg. Az Ur tehozzád mérte a munkát: próbálj más ember lenni, mint ami vagy: s csak úgy térhetnél ki előle.

Vár a világ. Maga a természeti világ kihatlan erővel, felfedezetlen országaival. Minden, ami érzi, földi, meg kell hogy szentelődjék, erkölcsivé kell hogy váljék — a te kezéd által. Ne feledd; „Uralkodni az anyagi világ felett nem technika, hanem morál”. Vár az erkölcsi világ a maga céljaival, küzdemeivel, intézményeivel. Vár az anyaszentegyház, vár a haza, panaszos sóhajtás száll el szenvedő ajkaikról. S te nem halod szavaikat, annyira kiabálóid neveiket. A szívek vérző sebajkakkal sirnak te utánad, hány szenvedő sóhajt a *te* balzsamod után, mennyi könny csillog feléd némán könyörögve, hogy szárítsd fel őket.

A mulandó, fájdalmas földi világ a *te* hited és a *te* szereteted karjaival öleli magához az örökkévalóságot. Ime, a te dicsőséged.

Pál átrendült lelke szelid reménységben pihen el és fény dereng a papirus tekercsen, amint iratja tovább: „A teremtett világ megszabadul rabságából az istenfiaknak dicsőséges megszabadulása napján.”

Berlin, 1906. január 26.

Ravasz László.

Kiadandó új énekeskönyvünkről.

A nagyenyedi ev. ref. egyházközség presbiteriumának bizottsága nevében jelennek meg az alábbi sorok; minthogy szükségesnek tartjuk, hogy minél több oldalról világosítottassék meg a kérdés és énekeskönyvünk megújítása minél inkább megfeleljen a fejlettebb művészi izlésnek is, meg a közhangulatnak is.

A bizottság beható tanácskozások után a következő dicséreteket és zsoltárokat ajánlja megtartatni az 1906-ki kiadás sorszama szerint:

A) *Dicséret*ek közül: 1, 2, 4—10, 12—16, 18, 20, 23—30, 32—36, 39—42, 45, 47, 50—53, 55, 57, 59—73, 75—80, 82—84, 89—93, 95, 96, 98, 99, 101, 102, 106—109, 114, 120, 126, 129, 146, 147, 153, 155—157, 160, 164—166. 169 (Áldást kérünk), 174, 179—182, 184—193, 210, 211, 217, 218 (Jézus, hitünk fedelme), 220, 233, 235, 237, 238, 240, 241, 243.

B) *Zsoltárok* közül: 1, 5, 8, 16, 19, 23, 25, 30, 33, 42, 61, 65, 75, 77, 84, 86, 89, 90, 105, 138, 146.

C) A konvent által kiadott *Próbakiadásból* pedig a következőket kívánja fölvetetni a Próbakiadás sor-száma szerint:

1. *Zsoltárok* közé: 5, 31.
2. *Nagypéntekiek* közé: 101—104.
3. *Husvétiek* közé: 107, 111.
4. *Áldozócsüittörtökiek* közé: 118.
5. *Pünköstiek* közé: 124, 126.
6. *Adventiek* közé: 128, 137, 140.
7. *Karácsoniak* közé: 143, 149.
8. *Vasárnapiak* közé: 174, 179, 187, 195.
9. *Bünbánatiak* közé: 257, 268.
10. *Alkalmiak* közé: 297, 313, 314, 332.

D) Ezekon kívül textus-felvétel előtti alkalomra: „Megáll az Istennek ígéje“, „Mennyben lakó én Istenem“ és a Szózat.

A bizottság kívánatosnak tartja, hogy a temetési énekek szövege *dallamaikkal* együtt közöltessék; hogy a fölösleges melizmák törültsenek s egy pár ének, mint pl. a 23., 42. és 90-ik zsoltár dallamát egy-két helyen való melizma meghagyásával a „Próbakiadás“ szerint nyomattassuk ki.

A bizottság előtt két cél lehető egyesítése lebegett irányadoul: az egyik konzervatív cél, hogy a már megszokott és általánosan megkedvelt dallamok és szövegek megmaradjanak, a másik a haladás célja, hogy e megszokott dallamok és szövegek részben bár bizonyos, a fejlettebb izlésnek megfelelő módosításon menjenek keresztül, másfelől ujjabbakkal szaporodjanak és pedig a konvent által kiadott, közösnek tervezett énekeskönyvből, hogy így lassanként előkészíttessék egy közös énekeskönyv életbe-léptetésének lehetősége.

A bizottság nagyon czélszerűnek tartaná épen a felsoroltak érdekében, hogyha az erdélyi ev. ref. egyházkerület egy olyan bizottságra bizná az új erdélyi énekeskönyv megszerkesztését, melynek munkájában a központban lakókon kívül a nevezetesebb vidéki központok szakértői is részt vehetnének. Nem az a kérdés, hogy ki vagy kik alkossák meg a tervezett énekeskönyvet, hanem hogy az minél inkább megfeleljen a jelen szükségletének és a jövő növekvő igényeinek.

Nagynyed, 1906. január 22.

Dr. Farnos Dezső,
biz. tag.

Keresztyén szociálizmus.

(Egyetemi kirándulás Stettinbe.)

(Folytatás.)

Útban vagyunk tehát Neu-Torney felé. Áthaladunk Stettin főterén, mely inkább park, mint piac s az Allée-strassén át robog a villamos célunk felé. A csatagos, csunya időben is meg lehet látni, hogy ez a hely, a hol járunk, nyáron nagyon szép lehet. Egy kis erdőcske az egész Neu-Torney; a fák száraz ágai mögöl kikandikálnak a fehér oldalú erkélyes házak, melyeknek bizarr, ó német stilusa eszünkbe juttatja a germán mesevilág romantikáját.

Egyszer csak előttünk áll a Bethánia. Hatalmas háromemeletes épület szökken ki az erdővé sűrűdött parkból, körülötte 4—5 hold területen elszórva kisebb-nagyobb épületek. A főépület orma toronnyá növe, villogó arany kereszttel uralni látszik az egész vidéket. A lépcső fejnél egy kedves, mosolygós arcú öreg diakoniszta vár: az Oberin. A lépcsőházban pálmák és délinövényekkel van körülveve a két kis szökőkút, a melynek permetező vizében megtörik az angyalkezek tartotta mécsesek színes meleg sugara. Mintha simbolizálnák ez egész épület mivoltát, ahol

könyzáporon török meg az angyalkezek által nyújtott mennyei fény.

Két csoportra kellett oszlanunk s az egyiknek egy negyedórával előbb indulni el, hogy a látogatás könnyebben menjen. Nosza támadt nagy tusakodás, hogy melyik bocsássa előre a másikat. A lépcsőház zugott a danke schön! bitte sehr! szólamoktól s már aggódtam, hogy a németek tettelegességre vetemednek a nagy udvariasságtól. De hagyjuk őket; amig a két egyetemi professzor rájő arra, hogy a kérdés miként oldható meg a „praktische Vernunft“ nem kis dicsőségére; én elmondhatom röviden az intézet történetét.

1836-ban egy Fliedner nevezetű német óriási szervező képessége és hegyeket mozditó hite támasztotta az evangéliumi diakonissza intézményt Kaiserswerthben. A nő szervezett szolgálata a gyülekezetben, ez volt a cél, melyre törekedett s melyre való törekedében óriási eredményeket ért el. A kaiserswerthi anyakaptár egymásután bocsátotta szárnyra a rajokat, melyek királynéjuk vezetése alatt új fészket raktak, új munkamezőt kerestek. Maga Fliedner bámulatos agitatori tehetségével mindenütt ott volt s mikor telepei behálózta már egész Németországot, egy összetartó, erősen centralisált szövetséget alkotván, ő maga átment Franczia, majd Angolországba új feladatokat, új küzdelmeket keresni, új organumokat teremteni istenországa számára. A stettini bethánia is a kaiserswerthinek volt filiája. 1866-ban Krüger Ernestin 4000 M. adott egy leánymenedékház építésére, hogy ott a vidékről jövő szolgáló leányok otthont és oltalmat találjanak. Kegyelettel őrzik most is a büszke 3 emeletes palota mellett a kis házat, Ernestinehaust, ahol az intézmény bölcsője ringott. Alacsony fedelét már befutott indáival a repkény. E menedékházzal egyszerre egy kiseddóvót is rendeztek be, hogy a leányok tanulják meg a gyermekápolást, amellet, hogy házi munkákban, mosásban, vasalásban, főzésben foglalatokodnak.

Igy támadt egy Mägdebildungsschule s majd Wirthschaftspensionat (fordítsa le, a ki tudja; olyan intézmények, a hol a szolgálókat, szobalányokat és pesztonkákat képezik ki), melynek vezetését egy kaiserswerthi Schwester: Linden Emma vette át.

Mennyire megörvendetem, mikor Stettinből hazatérve, megkapom az Erdélyi Protestáns Lap újévi számát, a melyben dr. Gidófalvy István, az igazi magyar protestáns szociálista (s e szót tessék a maga valódi nemes értelmében venni) irányozkékében bátor szóval propagálja ugyanezeket az intézményeket. Én virágjában láttam a fát, melynek magvait odahaza csak most szórják az Ur magvető emberei. Magyarországon a legújabb időben a nemzetgazdasági érzék nagyon megerősödött, bár féltő, hogy csak a jelszavaknál marad. Jól esik hallani az olyan embereket, akik hirdetik, hogy egy nemzet gazdagságát nem csak az anyagi javak bősége teszi, hanem az erkölcsi tőkék nagysága is. Erkölcsi tőke pedig csak a keresztyén személyiségek belső értékéből származik.

De e kis excursio után folytassuk a historiát.

1869-ben az intézet tulajdonképeni alapítója adott 20 Morgen nagyságu telket s emelte a már leirtam főépületet, a melynek egyik szárnyát a 400 hívőre számított templom foglalja magában. Ugyanakkor épült a főépület mellett a szép paplak. 1873-ban megnyerte az intézmény a testületi jogokat, majd 1883-ban önálló parochiává alakult, melynek feje az első pap s a diakonisszák munkáját az Oberschwester vezeti. Ugy ők, mint a többi tisztviselők egy előjáróság által választotnak, mely az egész intézményt meglehetősen autonómiával vezeti. Ez az előjáróság a Konsistorial-rat által neveztetik ki egyházi és világi férfiakból. Jelenleg egy kereskedő az elnöke; tagjai között van két General-superintendent,

2 excellenciás katona s Geheimrat annyi, hogy a budapesti neolog hitközségben sincs több.

Az új diakonissa ház első erőpróbáját a 70-es évek nagy háboruiban állta ki. Tehát már történelmi tradíciók fűződnek hozzá s elevenen él még az első hősnők emléke.

Belekerült a népköltészetbe is: egyik Schwæster a tábori kórházban hivatásának áldozata lett. Békéről susogó fenyőlombok árnya borul a csöndes kis temetőre, ahová pihenni térnek, kiket az Úr szolgálatától kímélte hazahív.

1882-ben egy új épületszoporttal bővül az intézmény: az asszonyok és gyermekek kórháza, az elkülönített kórház a fertőző betegek számára s a második férfi-barakk. 1891-ben 40 ezer Márkán egy gőzmosó intézetet rendeznek be, 1893-ban ugyanakkora összeg árán egy sebészeti klinikát. 1899 körül pedig épült egy „pihenő ház“, az elöregedett és munkaképtelenné vált Schwæsterek számára. Ugyanilyen tájt épült Heringsdorf-ban egy szép kicsi csöndes faluban a diakonisszák egyszerű nyaralója, ahol 4 heti szabadságidejük alatt kemény munkájuk fáradalmait pihenik ki.

Igy fejlődött ki az egyszerű kis Ernestinhausból az az intézmény, mely évenként több ezer betegnek ad sebére olajat és lelkének élővizet; mely 300 diakonissza szorgos, jóságos kezével osztja áldásait a betegeknek, szükölködőknek, lelki szegényeknek; mely erőforrása a lelkipásztoroknak a gyülekezet gondozásában s hivatásuk betöltésében. Majdnem fél millió márka egy évi költségvetése s ebből szinte százezer márka önkéntes adakozásból foly be. A hivek áldozatkészsége biztos élőtőke, hogy a költség-előirányzatba teljes lelki nyugalommal veszik fel az utána eső kamatot.

De licenciát Goltz hatalmas heuréka kiáltása jelzi, hogy a csoportra szakadás kérdését megoldotta. A berliniek utánam, a greifswaldiak az Ober-kollega után! S mi, berliniek büszkén követtük vezérünket abban a tudatban, hogy a fő- és székváros praepontenciája meg van mentve. Minket a jó öreg Oberin vezettetett, ki pálczára támaszkodva bár, de mégis frissen járta a lépcsőket. Legelőször a beteg asszonyok szobáit néztük végig. Halavány arcok, melyeknek fehérsége elveszne a párnákban, ha a lázas szemek izzó fénye bele nem égetné lelkünkbe e szomorú képet. A nagy ablaküvegek előtt permetező ködfellegek gombolyogtak el s úgy éreztem egy pillanattig, mintha az egész szoba csöndesen uszna szürke vizek felett az örökkévalóság felé. Egyik-másik arcon már ott fénylett a halál angyalának csókjá. Mélységes csöndben állottunk ott; a levegőt nyomottá tette sok elfojtott sohajtásunk.

Azután a férfi barakkba mentünk át. Marczona képü, torzonborz férfiak fekszenek a fehér ágyak hosszú sorában; némelyik már megvívta a hitnek harczát s lelki békessége gyermeki örömmel tölti el megkérgesedet szívét. Mások még hitetlenek; makacsul félre van dobva bibliájuk s gunynyal néznek bennünket végig, a „hit leendő egyedárusait“. Az óriási terem közepén kicsi szökőkút van, melynek vize pálmalevelekre gyöngyözik s apró transzparentről fényírás csillog a beteg felé: ne félj, csak higgy; hívj segítségül engem a te nyomoruságodnak idején stb. Minden héten kétszer istenitisztelest tartanak itt s a félhomályban elvesző, távoli betegágyakról sokszor zokogásba tör a pap után suttogott ima. Az a lángoló vallásos hit, mely itt a köveket áthattotta s a falakról sugárzik: át meg át járja a szenvedéstől megpróbált beteg ember lelkét. Mintha más világba tévedtünk volna; egy modern kórház, amely a lelki gondozás elvére van alapítva s a hol az utolsó szolgáló leány is igehirdető. Jőjjön ide a legfanatikusabb atheista és el kell ismernie, hogy e hatalmas

suggestioban — mint ő nevezné — olyan áldás rejlik, minőt a „humanizmus“ soha sem tud nyújtani

Ez nem egy kórház, ez egy gyülekezet, a betegek fekvő helye a Jabbók vize mellé van ágyalva, hogy újjászületett emberekként kelhessenek fel. Minden ágyhelynek története van már s a beteg érzi egy nagy közösség áldását, mely őt is vonza a szenteknek egységébe.

Gyorsan áthaladtunk az operáló termeken, pedig egy öreg diakonissza nagyon szerette volna nekünk megmagyarázni annak a sok villogó szerszámnak, csipesznek, kutasznak, fűrésznek, ragaszknak, tapasztnak mibenlétét és használati módját. Most lett volna alkalma egy szépen átgondolt szabadelőadást tartani s kétségbeesve látta, mint tolongunk kifelé, pedig jóformán még meg sem kezdette a „prinzipieller Teil“-t. Kapard meg a németet s megkapod a professzort.

Megjártuk hamarosan a melléképületeket (mosóintézet, gyógyszerár, virágház stb.) s visszatértünk a főépületbe. Végig vezettek a diakonisszák lakásán s mint megannyi kis kápolnában, úgy állottunk e tiszta, fehér, enyhe és szelid komolyságu szobákban. A falakon H. Hoffman Krisztus-képei; az ember hallani véli mélyen csendülő szavát. Az asztalon biblia, énekeskönyv s egy kis harmonium a szegletben. Semmi zárdai, semmi aszkétikus vonás; itt derült, harmonikus munkás lelkek laknak. A régimódi erdélyi papilakások „elsőszobájá“-ra emlékeztet minden, még a szekrény tetején sorba rakott befőttes üvegek is. Mintha az édes anyai kéz simította volna végig homlokunkat.

Csupán az elfogadó terem fényes és nagyuri, de ajándékba kapták a pompás butorzatot. Finom szőnyegek, chinai vázák, ünnepélyes, süppedő barokk butorok. A márvány kandallón Thorwaldsen gyönyörű Krisztusa. A karzatról virágcserepek csüngenek alá s eleven guirlandokkal hálózják be a terem felső részét. Széles lépcső vezet a karzatra, amely a templomba nyílik. Oly meghitt, oly otthonias ez a templom, igazán: mely igen szerelmetesek a te hajlékaid, oh Zebaoth, Seregeknek Ura!

A német általában véve nem művészi nép, de mestere a Häuslichkeit-nak. A családiasság, az otthon meleg békéjét leheli ez a templom is. Jellemző a németek epigrapháló mániájára, hogy az orgonára hatalmas betűkkel van ráfestve: Alles, was Odem hat, lobet den Herrn!

Csöngettek és begyültünk a nagy ebédlőbe. Várt az ozsonna, a mely aztán vacsorává nőtte ki magát. Egyszer csak szétválak a terem felső végénél a függöny s az emelvényen 8 öreg diakonissza sorakozik körbe. Fehér arcuk szelid vonásaihoz jól illett a hófehér gyolcsvéalom, mely betakarja szürkülő fejüket s álluk alatt Luther-gallérban végződik. A sok részvét, az élet mély örvényeinek látása valami nemes bubánatot vont e jóságos arcokra. Mindenik föltette pápaszemét, elővette óriási kótáját s az Oberin, kezében karmesteri pálczával, megadta a hangot. Aztán csengett a meleg, érzelmes egyházi dal, a „jenseits“-nak ama megkapó költészete zsolozsmává forrodott Heimweh. Úgy elnéztem ezt a képet. Egyfelől az egészségtől duzzadó diáksereg az életút elején, másfelől ezek a szelid öreg nénik, akik lelkileg annyit átéltek már. Mintha ezt a dallamot akarnák utánunk küldeni, kíséreképen számunkra, kik egy fölfelé tartó meredek pályának indulunk, foglalataul a legfőbb bölcsességnek, melyet ők haldokló emberek sohajából, betegek lázámaiból, szenvedők nyögéseiből s újjászületett gyermekek boldog zokogásaiból gyűjtöttek össze. Szemükből nagy tapasztalások szent bizonyossága csillogott elő s e feketeruhás testvérek fején a fehér vélom mintha glória lett volna.

Azután elkezdett beszélni Pastor Brandt, az intézet vezető lelkésze. Saját lelkipásztori élményeiből

mondott el eseteket, hogy igazolja: az isteni kegyelem munkája kifürkészhetetlen. Beszél a haldokló színésről, ki iszonyu lelki tusát vivott, míg egy mély, reszkető sohajban kibékült lelke visszaszállt az atyai házhoz. Zielowsky szocialista agitátorról, az utca fejedelméről, ki elragadó ékesszólásai lázította a népet Isten ellen s egyszer épen a „képmutatás háza” Bethánia ellen izgatott. Fölemelt ököllel kiáltotta oda a „szent üzereknek”: „Hadd segítse őket Isten, benünket saját ökleink fognak segíteni!” S ezt az embert egyszer szélütés éri az utcán. Mire föleszmél, a Bethánia meleg, világos kórházában van. Az a hatalmas ököl örökre bénán csüng alá, de a legyaláztott diakonisszák egyike gyöngéd kézzel törli homlokáról a verítéket s ágya fejénél a kigúnyolt Üdvözítő képe néz szeliden reá. Mire felgyógyult s mint újjászületett keresztény ember visszament társaihoz: azok kinevették s elzárkóztak előle. „Die Religion ist Privatsache”, mondja a szocialdemokraták programja. Beszél a kórház közelebről elhalt főorvosáról, dr. Maske-ról, ki pácienseinek szinte lelkipásztora is volt. Felolvasott egy pár gondolatforgácsot orvosi rendelő könyvéből, melyet munkaközben jegyezgetett oda. „Feladatom, hogy az Úr gondolatát hivatásomban tükrözzem, a mennyiben az az én lelkem törekeny üveglapját éri.” „Nem vagyok szeltörte ág, egy közösséghez tartozom, mely Istentől megnyerte a legnagyobb kegyelmi ajándékot: dolgozhat másokért”. „Betegeimet nem csak a tudomány világánál, de az Úr arculatának fényénél is nézem”. „Az Úr a diagnoszt nem jelenti ki, de kijelenti magát lelkem égő buzgóságában és izzó szeretetében.”

Az intézmények magukban véve holt alkotások, elevenné csak a személyiségekben válnak. Nem hatnak mechanice, csak átnemesedett egyéniségek útján. Egyházi és szociális életünk minden égető problémájának egy a megoldása: a lélek újjászületése. A prófétákat lázban várja már a világ, de a Keresztelő Jánosok a banketteken osztrigát esznek a És a Jeremiások az anathóti telekkönyvekkel bajlódnak.

Én itt egy egyszerű szemlélője voltam egy intézménynek, a melyet nem csak láttam, de nagyon sok dolgot átéltem benne. Ha theoretikus kérdésekről lenne szó, pl. hogy az egyházzal ez organumok milyen viszonyban vannak, mi a jogi helyzetük az egyházszerzetben, mik a karakterisztikumai annak a viszonyban, amelyben a vallásos társadalommal szemben állanak, végül, miféle principiumok alapján támadtak életre és ez elvek milyen állást foglalnak el a keresztény ember világnézetében: akkor a priori ítéletek alapján pro vagy contra lehetne vitázni a kérdések felett. Még bonyolultabb lenne a dolog, ha arról lenne szó: mennyiben valósíthatók meg ezek a magyar Sion lábánál, mert akkor ezeket az intézményeket, mint a *német* vallásos szellem alkotását kellene nézni s mindjárt vezető szava lenne a nép pszichológiának, a történelmi egyéniségnek, nem is szólva az a priori theoretikus ítéletekről.

De itt egy közvetlen, személyes tapasztalásról van szó. Az Ur a maga evangéliumát nem csak a szent könyv két táblája közé iratta meg, de *azt* az evangéliumot kőbe kell építeni, balsammá, gyógyítószerré, kenyérré és munkává kell változtatni. Az evangélium nemcsak szó: néha a részvét könyecseppje, máskor szeretet munkájának veritéke, olaj egy égő sebre, vagy a testvér vesszeje, mely jóutra térít. Az accumulatorokban felhalmozott villamos erőt szét kell vezetni, hogy fény, munka, meleg váljék belőle s áldásával áthassa az egész életet.

A lelki világban ilyen accumulatorok az evangéliumok.

De pastor Thimm csenget s mi búcsuzunk Bethániából.

Berlin, 1906. jan. 17.

Ravasz László.

Igazgatótanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1906. jan. 18.

(Vége.)

Maksay János számvevő aa. előadása:

A dési egyházmegye 1904. évi számadása jóváhagyatott. Nagyenyedi kollegiumnak a tanári lakások alatt levő földszinti részek kezelése és értékesítése tárgyában bemutatott szabályzata jóváhagyatott.

Küküllői esperes aa. beterjesztette a nagyteremi templomépítésről szóló számadást, mely szerint még 219. kor. fedezetlen. A számadás rendben találtatván, jóváhagyatik, köszönetet mondván ig. tanácsunk a kegyes adakozóknak s köztük különösen gróf Bethlen Gáborné ömértóságának, kik lehetővé tették a n.-teremi templom megépítését.

Kolozsvári egyházmegyénk számadása, némi kiigazítással jóváhagyatott. Theol. fakultásunk előjáróságának jelentéséből sajnálattal látja ig.-tanácsunk, hogy az ifjuság a konviktusai díjak fizetésében pontatlan s a hátrálékok összege több ezer koronát tesz ki, miért is szigorubb eljárás bevezetésére utasította az előjáróságot.

A Gecse-intézet igazgató-választmányának a kezelési szabályok módosítása iránt tett előterjesztése nem volt figyelembe vehető. Tudomásul vétetett eh. ker. számvevőnek az építkezési alap keletkezését s megszüntét ismertető jelentése, kimondatván egyuttal, hogy annak restitválása iránt 1907. évtől kezdve intézkedések tétetnek.

Ezután Váró Ferencz ig. tanácsos aa. referálta a következő ügydarabokat:

Sepsiszentgyörgyi kollegiumunk 1904—5. évi tápintézeti számadása, 110 kor. dijhátrálék törlesztésének engedélyezésével jóváhagyatott.

Zilahi kollegiumunknak a tanári lakásokra vonatkozó szabályzata, a korábban tett kifogások fentartásával, most sem volt megerősíthető.

Görgényi esperes fölterjesztette a borszéki fűrdőn építendő templom s papi szanatorium tervezetét, a mi azonban felette költséges voltánál fogva csak a czél elérését nehezítené s ki tudja hány évre elodázná, mert ily nagy summa összegyűjtése sok időt vesz igénybe; miért is a beküldött tervezetet igazgatótanácsunk ez idők szerint nem helyesli, hanem javasolja, hogy egyelőre csak egy olcsóbbszzerű fa imaház építésével foglalkozzon az ehmegye, természetesen azért a nagyobbszabásu templom s paplak építési tervének kivitelével is majd foglalkozhatunk.

Romániai egyházközségeink szervezeti szabályzata jóváhagyatott, azzal a megjegyzéssel, hogy annak alkalmazásában a román királyság törvényei s kormányának felügyeleti joga mindenben érintetlenül és tiszteletben tartassanak.

Tárgyaltatott a Marosvásárhelyt levő Teleki Sámuel-féle könyvtár kezelési ügye, úgyszintén a marosvásárhelyi és székelyudvarhelyi kollegiumok által a miniszteri megbízott látogatásáról felterjesztett jegyzőkönyvek.

Kolozsvári kollegiumunknak benlakási szabályzata, 1908. június végéig terjedő hatálylyal, jóváhagyatott.

Nagyenyedi kollegiumunk 1906. évi költségvetése jóváhagyatott.

A vallás- és közoktatási miniszter által a módosított érettségi vizsgálati szabályzat megküldetvén, kiadatik a tanügyi bizottságnak átvizsgálás s életbeléptetése iránti javaslatát végett.

A tanügyi előadó előadásában:

Az államosított vagy községi jellegűvé változtatott ref. népiskolák jellegének változtatását szabályozó szerződésnek másolatai, valamint az anyagi áldozatok adatai beszerzendők az esperesi s az igazgatótanácsni nyilvántartás számára.

A görgényi egyházmegyei tanács előterjesztésére kiadatik az egyházkerületi tanügyi bizottságnak tanulmányozásra az új állami népiskolai tantervnek a ref. felekezeti iskolákban való alkalmazása kérdése.

A szárazajtai ref. iskola államosítása iránti kérés kiegészítő adatok beterjesztéséig függőben marad.

A buni iskola államosítása az egyházközség és egyházmegyei tanács ismételt ajánlására engedélyeztetett.

A magyardellői egyház papi lakás, iskola és tanítói lakás építésére tervet és költségvetést készített, de az építési költségek kellő fedezetének hiányában az építést el kell halasztani addig, a míg összehozható lesz a fedezet.

A dévai lelkész halála után sürgősen gondoskodni kellett az ottani középiskolákban a ref. vallásnitás zavartalan folytatásáról. A sürgősen tett intézkedéseket maga az egyház sem tartja végleges és megnyugtató megoldásnak.

Felkérte a főt. Püspök aa., hogy intézkedéseket tegyen a vallásnitásnak állandó biztosítása érdekében.

Megerősítést nyert a kolozsvári kollégium előjáróságának az a határozata, melylyel Obrenovics Györgyöt a VI. osztályba magántanulónak felvette.

Egy tanuló panaszolt, hogy az enyedi kollégiumnál adósság miatt visszaartották a múlt évi bizonyítványát s most nem folytathatja a tanulását. A kollégiumi igazgató eljárása szabályszerű volt a kollégiumi rendszabályok 107. §-a értelmében, de hogy jövőre ne legyenek kénytelenek a gimnáziumok igazgatói ezen legvégső orvosszer: alkalmazni, a márczius 7-re összehívandó közgyűlésen megteszi előterjesztését az ig.-tanács a rendszabályok 94. és 107. §§. megfelelő pótlására.

Ugyanazon közgyűlés elé terjesztetik a sepsiszentgyörgyi kollégium előjáróságának az a kérése, hogy a történelem-latinnyelvi rendes tanári szék választás útján betöltessék. A pályázati hirdetés febr. 15-iki határidővel kiadatik.

Köszönettel fogadtatott Nagy Lajos kir. járásbíró úr adománya, melylyel a székegyházi helyi kollégium éremtárát 500 drb értékes éremmel gyarapította.

A nagyenyedi kollégium előjárósága által beterjesztett javaslat az iskolai tisztségek viselésének szabályozására; véleményezésre kiadott a tanügyi bizottságnak.

A nagyenyedi kollégium előjáróságának azt a határozatát, hogy helyettes tanári szolgálati évek beszámításánál a Széll—Wlassits-féle fizetésrendezési tervezet 17. §-a legyen irányadó, elvileg elfogadta, de a tényleges végrehajtás csak a kollégium többi állandó tanerői s állandó gazdasági alkalmazottjai fizetésrendezésével egyidejűleg lesz foganatosítható.

A magyar földrajzi intézettel megejtetvén a végleges leszámolás az egyházkerületi térkép kiadási költségei tárgyában, pótlólag megrendeltetett a térképnek 100 olyan példánya, a melyen a hegyrajz hiányzik, hogy a többi adatok annál tisztábban olvashatók legyenek. Az új térképek szállítása után mérsékelt áron az ilyen példányok is áruba bocsátatnak.

Ezzel az ülés véget ért.

m. y.

Cura pastoralis.

Socialis munkálkodásnak nevezték, de a szó legmélyebb értelmében cura pastoralis volt dr. Gidófalvy István kir. közjegyző és Pokoly József theol. tanár buzgalkodása, mely őket a nemzetiségek közé ékelt Sövényfalva maroknyi magyarságának felkeresésére indította.

Nem szándékszm sem alakilag, sem tartalmilag referálni ama szép estéről, melyet nekünk szereztek. Az alak

elvegyült e két férfi népszerűségének közvetlenségében; a tartalmat megadja e két egymás mellé állított eszme: cura pastoralis és socialismus.

Lesznek, a kik a legmagasztosabb papi hivatás profanizálását bosszusan látják, midőn mellé állítom a socialismus, ma már vörös posztóként szereplő eszméjét. Pedig: míg egyfelől nem hibás az eszme, hogy megvalósulásában itt-ott torz-alakká változtatta az emberi kéz; másfelől ép' oly megvalósulást követel, mint a cura pastoralis, illetve e munkásság által megvalósítandó vallás-erkölcs eszméi!

Sőt ha a contempláló ész behatolni egyezzik az eszmék, ideák, methaphisikai prototipusok képzelt világába; ott találja mindezeket testvéri együttélésben, mint az emberiség jólétének, nemes fejlődésének irányelveit.

A cura pastoralis szűkebb értelemben a lelkészek, tágabb értelemben a jól és nemesen gondolkozók ama törekvését jelenti, hogy a reájok bizott, illetve szűkebb avagy tágabb körökben élő embertársaik jólétét munkálják.

És a mint a jólét tartalmát a szellemi, vallás-erkölcsi oldal ki nem meríti, képpen ezeket az anyagi jóléttől elválasztani csak az kísérti meg, aki e kettő kölcsönhatását nem ismeri.

De vajjon ki ne ismerné?

A cura pastoralis gyakorlására hivatottaknak mélyen kell érezniök ama kapocs szorító erejét, melylyel az élet-körülmények s azok változásai átszorítják, fogva tartják a hinni, remélni, erkölcsiséget megtestesíteni hivatott emberi lelket.

Igaz, hogy a cura pastoralis, a maga dogmaticus mivoltában, ama „nem e világból való ország“ számára igyekszik megtartani a lelkeket, de való, hogy a lélek még az Istent dicsérő szent zsolozsma, ima, evangélium zengése alatt is „testben“ lakik az Ur házában.

E kettőt külön választva: megtartani a lelket s figyelembe nem venni a testet, meddő küzdelem volna. Az embert két külön egyéniséggé választani, egyiket a másik rovására boldogítani, a XX-ik században lehetetlen.

Az élet gyakorlati oldala oly állandó és szükségszerű viszonyokat tüntet fel, melyek körül fogják az ember egész lényét. boldogulásának alapját, fejlődésének lehetőségét hordozva magukban.

Világosabban szólva: az anyagi jólét, a szellemi, vallás-erkölcsi fejlődés alapvető munkájánál, nem mellőzhető!

A logika és tapasztalatok e mély, benső bizonyossága mily kötelességeket ír a cura pastoralist gyakorló elé?

Az ember szellemi és anyagi érdekeinek összeegyeztetését, e kettőnek együttes munkálását, a socialis munkálkodásnak a cura pastoralis körébe vonását.

Nem értem én a socialis törekvések alatt a socialismus egyik vagy másik kialakulását, mely specialis célokat tűz maga elé.

Nem kívánom követni Marx Károly vagy Stammler társadalom-tudományi materialismusát, mely az emberi társadalom alapvető elemével, a gazdasági elemmel szemben az eszméknek alárendelt szerepet juttat. Sem a communismus utópisticus reménységeiben nem látom a socialis törekvések célját, a socialismus ideájának megvalósulását.

A socialismus, mely minden téren, az emberi boldogulás szilárd alapját nyújtó positiv eredményekért küzd, nemes gondolkodást, érző szívet, lángoló lelkesedést tételez fel és nem egyebet parancsol, mint a Jézus által adott élet-törvény: „szeresd felebarátodat, mint tenmagadat“!

Ez utóbbi parancsokat részletezését, paragrafusokra bontását feleslegesnek tartom azok előtt, kik ennek hirdetésére vannak hivatva, csak azt jegyzem meg, hogy e szeretet magához öleli embertársát az élet bármely viszonya között.

Ezen emberszeretet nem holmi érzelmesség, mely lehet, hogy esetenként könnyeket fakaszt, nem alamizsna, könnyőradomány, hanem az ember legfontosabb culturmissiojának indító, fentartó lelke.

Nem állít fel, nem tanít dogmákat, hanem az embertársak általános és időnként nyilvánuló legsajátosabb élet-szükségei felismerésében, azok irányításában, a kielégítés lehetővé tételében nyújt segédkezet.

A socialis szeretet, mint a gondviselés hatalmas eszköze, a legmagasabb életcél, a társadalom boldogulását tartva szem előtt; felveszi a kis emberek gondját, betekint azoknak létkérdést képező apró szükségleteibe és a jólét, általuk alkotott fogalmát igyekszik megtestesíteni.

Ezek voltak dr. Gidófalvy István és Pokoly József

munkálkodásának vezérlő eszméi; vajjon miben különböznek ezektől a cura pastoralis feladatai?

Sövényfalva.

Szakács M. Albert,
ref. lelkész.

EGYHÁZI ÉLET.

Megújodott egyház, új lelkész.

1874. november 1-én tartott egyházi gyűlésben bucsuzik el a már csak néhai Farkas Károly, szilágyszentkirályi hivatott.

A közgyűlés tekintettel arra, hogy 500 frt adósság terhelte az egyházat, szintén adósság miatt per alatt állott, egyházi épületei használhatatlanná váltak, úgy határozott, hogy lelkészi állomását nem tölti be, hanem ideiglenesen társul Nagymonnal. A lelkészi fizetésnek feléből fizeti a beszolgáló lelkészt s a lévitát, a másik feléből törleszti adósságait s anyagi erősödésre fordítja. 31 év telt el e határozat után. Az egyház adósságait kifizette. Iskola-helyisége nem lévén, házas telket vásárolt, iskolát, tanítói lakást építtetett; majd melléképületekkel látta el.

1903-ban lelkészi lakót épített, legnagyobb részben központban kezelt tőkés felhasználásával.

1901-ben nagy utánjárással megnyeri a congruát.

Most már régi óhaját, hogy lelkészi állomását betöltse, közel hitte a megvalósuláshoz.

Kétszeri eredménytelen köröztetés után végre jelen év szeptemberében megtalálta az egyház ifju Timotheusát, tiszteletes Köpeczi Károly volt perecseni s. lelkész személyében, kit is nov. 6-án ritka szép egyetértéssel, közfelkiáltással lelkészül meghívott. A meghívott új lelkész november 26-án köszöntött be s vette át az egyház vezetését.

Ime három évtized munkájának gyümölcse.

Hát biz ez nem valami nagy eredmény, ennyi idő alatt, mondhatják, kik a viszonyokkal nem ismerősök. De meg kell gondolni, hogy itt csak lassu tempóban lehetett haladni. Lassan siess, tovább érsz — példabeszéd szerint. Református hiveink csekély számmal, ezek is szegények. Föld nagyon kevés. A hiveink folytonosan kitéve az elhalászás veszélyének. Itt rovatallal terhelni őket, kész veszedelem lett volna (s még ma is az). Azonban fuvarozással, napszámalm örömet segitségül voltak az egyháznak. S végre... az ige testté lett. Igen a régi ohaj teljedésbe ment. A lelkészi állomás betöltve. A szentkirályi hívek öröme legyen sokáig tartó... végnélküli!

Hálátlanság lenne azonban ezuttal megem emlékezni ez egyház 2 derék munkásáról, kik alaposan kivették részüket az egyházépítés nagy munkájából.

Az egyik hü munkás Tekintetes Viski Zsigmond, a szilágyszentkirályi egyház három évtizedet meghaladt főgondnoka, ki lelkesen vett részt az egyházi ügyekben, egészen a lelkészi lak felépítéséig. Ennek hivatalos átvétele alkalmával szerepelt utoljára a lelkes főgondnok. Azóta — fájdalom — nem vehetett részt tettelesen az egyház ügyeiben, mert nehéz betegség ágyához szegezte. Hisszük, hogy lelke velünk örvendett az egyház megújodásán.

A másik hü munkás Nagy György tanító, nov. 26-ig lévita, ki egy negyed századon keresztül volt az adm. lelkészek jobb keze.

Éljen, erősödjék, virágozzék a szilágyszentkirályi egyház!! Legyen díszére egyházmegyénknek, egyházkerületünknek.

Legyen erős vára a magyarságnak, megvívhatatlan bástyája a protestántizmusnak!

KÜLÖNFÉLÉK.

Kun Bertalan, a tiszáninneri ev. ref. egyházkerület érdemes püspöke, konventi és zsinati elnök m. hó 21-én lépett életének 90-ik esztendejébe. Ez alkalomból az ország minden részéből számosan üdvözölték. Mi is igaz tisztelettel köszöntjük s kérjük az isteni Gondviselést, hogy tartsa meg lelki-testi épségben még igen soká!

Magyarság pusztulása. *Levél Nagyszebenből* czimen s „Biro“ aláírással a D. P. L. szomorú adatokat

közöl a magyarság pusztulásáról Erdélyben, a mely ez esetben a reformátusság pusztulását is jelenti. Hogy ilyen szomorú esetek tényleg előfordulnak és nem is ritka kivételképen, sajnos, igaz. Mi is többször reá mutattunk erre, sőt Püspökünk tavalyi püspöki jelentésében is megemlekezett róla. Tény, hogy Erdély egyes helyein ma is foly az eloláhosodás, daczára minden egyházi és társadalmi erőfeszítésnek, a megakadályozás iránt. Okából kiút a része úgy az egyházi gondozás hiányosságának, mint az állami nemtörődömségnek. Erdélyi egyházkerületünk Igazgatótanácsa a Püspök előterjesztése alapján feliratot is intézett a kultuszminiszteriumhoz, ismételtén hathatós eszközöket ajánlva e baj megelőzésére. Eddig, fájdalom, eredmény nélkül hívta segítségül, sőt Püspökünk idevonnatkozó zsinati beszédére sem indultak meg a lelkek — annál kevésbé — a segítő kezek. Visszatérünk még ez ügyre!

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület a debreczeni főiskola főgimnáziuma számára emelendő új épülethez pénzben és építő anyagokban Debreczen városától 400,000 koronát kér. Reméljük, hogy a város meg fogja hallgatni az egyházkerület kérését annyival is inkább, mert annak idején a róm. kath. főgimn. építésére 200,000 K-át adott.

**Az új énekeskönyv ügyében a Ref. Zeneköz-
löny a következő kérelmet intézi a zsinati atyákhoz:**
„Teljes tisztelettel kérjük a zsinatot, méltóztassék utasítani a konventet 1. hogy az új énekeskönyvet a Próba-énekeskönyv felhasználásával két éven belül (1908-ig) készíttesse el s adja ki. 2. Legvégső esetben, ha a Próba-énekeskönyv kiadásához elégtelen lenne, a mostani énekeskönyv a konvent által változtatlanul adassék ki, úgy azonban, hogy abban a Zsoltárok után és a felálló énekek előtt „Új énekek“ czim alatt a Próba-énekeskönyvnek jónak és alkalmasnak ítélt új énekei együttesen helyt találjanak. 3. Utóbbi esetben utasittassék az egyetemes énekügyi bizottság, hogy munkálkodását ne szakítsa félbe, sőt azt úgy folytassa, hogy a jövő zsinat elé (1915.) végleges megerősítés végett egy megfelelő és kifogástalan új énekeskönyvet terjeszthessen. Ez indítványt már most közölni kellene a zsinati énekügyi bizottsággal, annyi fontos dolog van benne.

A sárospataki református theologiai akadémia tanári kara, tekintettel azon nagy hátrányokra, melyeket lelkészképzésünk által szenved, hogy theologusokat kénytelenek vagyunk kibocsátani lelkészi szolgálatra, legközelebb indítványt terjesztett a tiszáninneri egyházkerület elé, hogy amint az a régi rektóriáknál volt, a lelkészi szolgálatra kibocsátott theologusok, midőn az akadémiára visszajönnek, ott folytassák tanulmányaikat, ahol félbeszakították. Érdekes indítvány, de a theologusok mai létszáma mellett a baj nemsokára magától megszűnik.

A kolozsvári ev. ref. theol. fakultás ifjusága 1906. évi február hó 10-én Nagyenyeden, a theologussegélyegylet javára, hangversenynyel egybekötött táncestélyt rendez a következő műsorral: Mendelssohn: Török bortal, éneklé az ifjusági énekkar. Várad Antal—Kún Árpád: Petőfi a Hortobágyon. Melodráma, zongora és hegedü kísérettel előadja Kácsóh Lajos th. Felolvas Kenessey Béla th. igazgató. Hegedü quartett. Jaques—Heltai: A nagyon csinos leány, előadja Gebédi Lajos th. Borsay: Népdalegyveleg, éneklé az ifj. énekkar.

„**Voltak-e Jézusnak testvérei?**“ E kérdés felett igen érdekes és tanulságos vita indult meg a „Budapesti Hírlap“ 1905. decz. 31. és 1906. jan. 6-iki számaiban. Mint-hogy azonban a vita a róm. kath. tudós tanárok czáfolatával oly széles mederbe terelődött, hogy annak színteréről egy politikai napilap már nem szolgálhat, a nevezett, valamint más fővárosi s vidéki lapokban is sorompóba lépett róm. kath. theologus urak czáfolatára dr. Masznyik Endre evang. theol. akadémiai igazgató külön füzetben válaszol. Válasza, a mely a következő tartalommal: A botránykő (Előzetes tájékozás); I. Állásfoglalás; II. Támadás; III. Védelem, — e napokban már meg is jelen, megrendelhető 1 koronáért magánál a szerzőnél (Pozsony, Zrinyi-utca 13.) Könyvkereskedői ára magasabb lesz. E füzetre a komoly tudományos vita iránt érdeklődők figyelmét előre is felhívjuk.

Egyházi értekezlet Marosvásárhelyt. A mezőségi és m.-vásárhelyi egyház-értekezleti fiók-körök egyesülése alkalmából tartott közgyűlés, e hó 25-én folyt le

Marosvásárhelyt, a ref. leányiskola helyiségében. Ugy a tanusított lelkes érdeklődés, mint a tanácskozások tárgya s azok színvonala arra enged következtetni, hogy szép reménnyel nézhetünk az egyesült fiók-kör működése elé. A gyűlés a „Jövel Szentlélek Ur Isten“ elhangzása után Tóthfalusi József m.-vásárhelyi lelkész imájával kezdődött, mely után a két fiók-kör egyesülésére tett indítványt Vargha Ferencz cs.-szentiványi lelkész. Az egyesülésnek határozatilag történt kimondása után tisztujítás következett. Védnőkönkül felkértek: gr. Toldalagi László, Deák Lajos és Csontos Olivér buzgó és áldozatkész aai. Világi elnökül Bedőházi János orsz. képviselő és gondnok, egyházi elnökül Tóthfalusi József marosvásárhelyi lelkész választott. Alelnökök lettek: Biró András, Tóth László, Viski Gyula lelkészek egyházi részről és Lakatos Samu tanár a világi részről. Világi titkár Paál Gusztáv tanár, egyházi titkárók: Kovács László koronkai és Boér Károly m.-kövesdi lelkész. Jegyzők: Farkas Jenő m.-felei lelkész és Jánossy Sámuel marosvásárhelyi polg. leányiskolai igazgató. Pénztárnok Nagy László. Végül 20 igazgató választmányi tag választott meg felerészben a világi, felerészben az egyháziak sorából. A tisztujítás megtörténte után Boér Károly m.-kövesdi lelkész olvasott fel „Ujjászületés“ czimen egy igen tartalmas és mindeneket megkapó értekezést. Az ujjászületésnek, mely teljes megvalósulásában azonos az üdvözüléssel — forrása az Isten. Mikép Istentől van az első születés, úgy Istentől van az ujjászületés is. Utána Kovács László koronkai lelkész olvasott fel egy az életigazságaitól áthatott értekezést, rámutatván egyházi életünk hanyatlásának igazi okaira s rámutatván azokra a követelményekre, a melyek szemelött tartásával teremthetünk egészséges, egységes református közszellemet. Most nem méltathatjuk részletebben az okos és főleg idő- és alkalmoszerű felolvasást s az ahoz fűzött indítványokat, de előre is felhívjuk a tárgyemet rá, mivel egy a Boér Károly, mint Kovács L. afiai munkálatait az értekezlet, Deák Lajos, Csontos Olivér, gr. Toldalagi László, Gyulai Demeter Kálmán, Király Béla és Bedőházi János méltatásai után, egyhangulag elhatározta, hogy a „Vasárnap“ mellékletéül külön kinyomatja. A szépen sikerült közgyűlés azzal a jó reménnyel oszlott szét, hogy munkáját becsülettel fogja folytatni. A legközelebbi közgyűlés Mező-Bádon lesz. (Vasárnap.)

Zsinati jegyzőkönyv. Az 1904. nov. hó 10-én megnyílt második budapesti református zsinat 1905. nov. hó huszonkettedikétől decz. hó tizenharmadikáig (a harminczkettedik üléstől az ötvenegyedikig) tartott harmadik ülésszakának jegyzőkönyve *Sass Béla* debreczeni ev. ref. theologiai akadémiai tanár és zsinati jegyző szerkesztésében, Debreczen sz. kir. városa könyvnyomdávalátánál, 20 iven, 320 lapon, háromezer példányban megjelent s az egyházi hatóságoknak és zsinati tagoknak addig is rendelkezésükre áll, míg az illetékes püspöki hivatalok utján megkapnák. Az idevonatkozó megkeresések *Dávidházy Kálmán* könyvkötőhöz intézendők Debreczenbe (Füvészkert-utca 9. sz.).

Egyházkerületünk közigazgatási térképe ügyében felkérjük lelkésztársainkat, hogy e térkép megjelenésére hiúják fel a világi különböző közigazgatási hatóságok (körjegyzői, főszolgabírói, tanfelügyelői stb.) figyelmét. Ők is nagy hasznát vehetik.

Szerkesztői üzenetek.

T. L. — M.-Vásárhely. Köszönöm. Az intenció igen helyes s így fel is használom. Az alkalmoszerűségben is igazad van. Bár bevezetésül és befejezésül oda irtad volna kisérő leveled tartalmát. Így volna jó. Hát ezt most már mi fogjuk megtenni.

P. I. — Nagyhalló. Megindítottuk. A küldött összeg elég egy egész évi előfizetésnek. Szives üdvözlöt.

R. L. — Berlin. Csak most indíthattam. de rendes adagokban jön. Köszönöm. Levél is megy a napokban.

Mókos Gy. — Budapesti. Az előfizetés — a kedvezményes árat számítva — 1906. decz. 30-ig terjed. Hiányzó számokat — mennyiben még vannak — kiadóhivatal küldi. Térkép, történeti kiadványok a lapban hirdetett árak beküldése mellett „az erd. ev. ref. egyh. ker. Mélt. Igazgató-tanácsa“ től rendelhetők meg: Kolozsvár, Király-utca. Szives üdvözlöt.

B. J. Szászváros. Jóni fog. Irt ügyben levelet írok a jövő hét végén. Akkor jön haza, a kitől felvilágosításokat szerezhetek.

K. L. — Koronka. Igen köszönöm. Valóban ideje a köz érdekeiről is szólni. A dementi felesleges, de ha szükség, készséggel megteszem.

K. E. — S.-Szentgyörgy. Sort kerítünk rá. Helyes, ezeket a dolgokat jó tisztázni.

P. K. — Toplicza. Az aktuális dolgok szorították le, de itt van és sort kerítünk reá.

HIVATALOS RÉSZ.

Sz. 181—1906.

KÖRRENDELET

valamennyi egyházmegye nagytiszteletű Esperesi hivatalának, az egyházmegyei nyomtatványok kezelőinek és az összes lelkési hivataloknak.

Több idő óta tapasztalta Igazgatótanácsunk, hogy a központból kiszolgáltatót nyomtatványok helyett némely egyházközségek, sőt egyházmegyék szükségleteiket vagy maguk készítették, vagy pedig egyházkerületünkkel semmi összeköttetésben nem álló papirkereskedőktől szerzik be s ez által, míg egyfelől az esetleges anyakönyvi hamisítások könnyebb felismerését nehezítik meg, másfelől egyházkerületünknek a nyomtatványokba fektetett összegek gyümölcsötlen hevertetése által számbavehető anyagi kárt is okoznak; sőt az anyakönyvek és számadásoknak, mint közkinccset képező okmányoknak, silány minőségű papíron való kiállításával, azok hosszú időn át leendő fentartását teszik lehetetlenné.

Mindezen okoknál fogva indítva érzi magát Igazgatótanácsunk arra, hogy az egyházi czélokra szolgáló mindennemű nyomtatványoknak mástól, mint az erre hivatott egyházmegyei nyomtatványkezelőtől leendő beszerzését, a leghatározottabban és a zsinati törvények 301. §. 2-ik pontjára való figgelmeztetéssel eltiltsa.

Együttal pedig — tekintettel a jobb minőségű papír és nyomdai munkák áremelkedésére — folyó év elejétől kezdve mindennemű anyakönyvi és családkönyvi rovatos ivenkét 10 fillérben, a számadási, leltári, költségelirányzati és pénztári napló-iveket 8 fillérben, a kötelezvények és szerződések árat ivenként 6 fillérben, az iktatókönyvek árat ivenként szintén 6 fillérben állapítottuk meg. Másnemű nyomtatványok ára változatlan marad.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsának Kolozsvárt, 1906. jan. hó 18-án tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Maksay János,
számvevő.

Sz. 200—1906.

KÖRLEVÉL

az özvegy papnék káplántartási joga és kötelezettsége tárgyában, az összes esperes urak figyelmébe.

A segédlelkési kongrua rendszeresítése és fölhasználhatósága tekintetében kibocsátott 95722—1900. sz. miniszteri rendelet, valamint az ezzel kapcsolatos konventi határozat (Olvasható az 1901. évi áprilisi konventi jkv 188. és 189. lapján) nem nyújtván kellő tájékoztatást a lelkési özvegyek káplántartási joga és kötelezettsége felől, ig.-tanácsunk szükségesnek látta az e tekintetben fölmerülhető kérdésekre vonatkozólag körlevélileg megismertetni saját álláspontját.

A fennebb idézett minisztr. rendelet értelmében ugyanis kápláni kongruában részesíthetők a lelkési özvegyek által tartandó segédlelkészek is, minélfogva erdélyi egyházkerületünk gyakorlatában tényleg több olyan eset fordult elő, hogy a papi özvegyek, illetve özvegyek mellett szolgáló segédlelkészek tényleg élvezték a segédlelkési kongruát a kegyév egész tartama alatt.

A gyakorlatban előfordult esetek azonban mindannyian szerződészerű megállapodások alapján létesültek és így ezekből nem vonhatunk le biztos feleletet arra a kérdésre, hogy:

1. a hagyatéki idő alatt köteles-e az özvegy megtartani a segédpapot, avagy csak jogosítva van-e ezt tenni?

2. hogy a kegyév egész tartama alatt alkalmazható-e segédpap, s ha igen: köteles-e annak javadalmához az özvegy hozzájárulni, vagy nem?

Utasításunk 201. §-a értelmében a pap halálától a legközelebb Szentgyörgy, illetve Szentmihály napig terjedő időre eső javadalom hagyatékot képez, melynek terhére,

gyakorlat szerint, kötelezhető az özvegy a lelkészi teendők ellátására.

Ez alapon tehát a hagyatéki idő alatt az özvegy kérelmére fenttartható a segédlelkészi állás egészben azokkal a szerződészerű feltételekkel, melyek a néhai pap életében főnnállottak, az özvegyre hárulván az elhalt lelkész elvált kötelezettségeinek terhe.

Szentgyörgynaptól Szentmihálynapig az egész papi fizetés az özvegyé, mint kegyjándóság, mely az Utasítás 180. §-ának g) pontja értelmében meg nem terhelhető semmivel és így a segédlelkész javadalmával sem. Erre az időre tehát csak abban az esetben engedélyezhető a káplántartás, ha azt az egyházközség kéri és a káplán javadalmazásáról maga az egyház gondoskodik.

Végül a kegyév első felének lejárta után azért nem alkalmazható segédlelkész, mert Utasításunk 181. §-a értelmében ekkor már a rendes papi állás töltendő be, a rendes pap részére pedig, egy egész évre, megnyerhető a kápláni kongrua azon a czimen, hogy az özvegyi kegyév miatt az illető rendes pap csak félfizetést élvez.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsától Kolozsvárt, 1906. január hó 18-án tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Kádár János,
titkár.

Sz. 417—1906.

KÖRLEVELÉL

valamennyi nagytiszteletű Esperes aához.

Tudomásvétel és ahhoz alkalmazkodás végett ezennel közöljük a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 2065—1906. számú körlevelét, amint következik:

„A lelkészi állomásokon előforduló személyváltozásokról szóló felterjesztések tárgyalása alkalmával, utóbbi időben sűrűn tapasztalom, hogy a lelkészi pályán ujonnan alkalmazottak lelkészi képesítésének az 1898. évi XIV. t.-cz. szempontjából való igazolásánál az A. betűs minősítési táblázat az egyházi főhatóságok által egyáltalában nem állítatik ki s a személyi viszonyok igazolására szolgáló okmányok is igen gyakran csak hiányosan terjesztettek fel. Hogy ezen, közigazgatási szempontból fontos s így itt nélkülözhetlen okmányok pótlólagos beszerzésével járó közbevetett intézkedések lehetőleg elkerültessenek, van szerencsém méltóságodat felkérni, méltóztassék saját hatáskörében megfelelő módon intézkedni, hogy jövőben, valahányszor a lelkészi pályán ujonnan alkalmazott egyenről lesz szó, a rendes lelkészi alkalmazásról szóló választási jegyzőkönyv, továbbá a rendes lelkészi állás tényleges elfoglalásának napját igazoló esperesi bizonylat csatolása mellett, minden egyes alkalommal az 1898. évi XIV. t.-cz. végrehajtása tárgyában 4433—98. eln. sz. a. kibocsátott utasítás 16. §-ában előírt és a 9. §-sz. szerint kiállított és felszerelt A. betűvel jelzett rovatos iv is felterjesztessék.“

Együttal megjegyezzük, hogy ilyen minősítési táblázati nyomtatványok irodánkban raktáron vannak, tehát innen beszerezhetők.

Kolozsvárt, 1906. január 26-án

Dr. Bartók,
elnök.

Kádár János,
titkár.

Sz. 388—1906.

KÖRLEVELÉL

valamennyi nagytiszteletű Esperesi Hivatalnak, a kollégiumok méltóságos t. Elüljáróságainak és az egyházközségek presbiteriumainak az egyházi és iskolai czélokra eszközölt, vagy jövőben eszközölnöd gyűjtések szabályozása és azok eredményének elszámolása tárgyában.

Több alkalommal tapasztalta ig.-tanácsunk, hogy egyes egyházközségek és kollégiumok részben építkezési, részben más egyházi czélokra, közigazgatási engedélylyel, vagy ennek hiányában s legtöbbször ig.-tanácsi engedély nélkül gyűjtőívek és kiküldöttük után könyöradományokat gyűjtöttek és gyűjtenek a nélkül, hogy a gyűjtés eredményéről a felsőbb egyházi hatóságokhoz s különösen ig.-tanácsunkhoz a szabályszerű elszámolás előterjesztetnék. Ezen eljárás a míg egyfelől a gyűjtéssel megbízott személyek ellen felmerülhet gyanúsításokra adhat alkalmat, másfelől pedig a rend érdekében szükséges egyházközségi ellenőrzést teszi lehetetlenné, sőt magát a gyűjtés eredményét

is befolyásolhatja, amennyiben az adakozó közönség nem lehetvén teljes megnyugvással az iránt, hogy adományai valóban a kitűzött célra használatnak fel, tartozkodó állást foglal el a gyűjtőkkel szemben.

Az előre bocsátott okokból szükségesnek találta ig.-tanácsunk, hogy a gyűjtések ügyét a következőleg szabályozza:

1. Mielőtt valamelyik, hatóságunk alá tartozó testület akár gyűjtőívek útján, akár pedig más módon könyöradományok gyűjtését venné foganatba, vagy annak engedélyezéséért a közigazgatási főhatósághoz folyamodnék, köteles a fenförgo okok és körülmények részletes felfejtése mellett, ahhoz ig.-tanácsunk előleges hozzájárulását közvetlen elüljárósága útján kikérni s az engedély megnyerése után a gyűjtők nevét a gyűjtőívek, vagy gyűjtőkönyvek darab számát haladéktalanul szintén bejelenteni.

2. A gyűjtőkönyvek lapszámokkal ellátva, s ellenőrző zsinórral átfüzendők s a közvetlen fölöttes hatóság által jó minőségű pecsétviasz használatával, hivatalos pecséttel a könyv első lapján lezárandók és az ig.-tanácsi engedély keltének és számának idézése mellett ugyanazon hatóság által ajánlattal ellátandók.

3. A gyűjtési engedély határidejének lejárta után legkésőbb 8 nap alatt a gyűjtés eredménye számbaveendő, a gyűjtőkönyvekre az eredmény reávezetendő és a gyűjtési engedélyt nyert testület Elüljárósága által hivatalos záradékkal ellátandó s az elszámolás megejtendő.

4. Az elszámoláshoz a gyűjtőívek, illetve gyűjtőkönyvek csatoltatván, azok az eredményt magábanfogaló határozattal együtt legkésőbb 30 napon belül a közvetlen fölöttes hatóság útján ig.-tanácsunkhoz felterjesztendők.

5. Ezen körlevelünknek hatálya az elszámolás eredményének bejelentése tekintetében kitűzött határidőre nézve mindazon gyűjtésekre kiterjed, melyek vissza, menőleg 1902. év január 1-én innen már befejeztettek vagy jelenben is folyamatban vannak. Jelen határozat végrehajtásáért elsősorban a nagytiszteletű Esperes Urakat és a kollégiumok méltóságos t. Elüljáróságait tesszük felelőssé.

Kelt Kolozsvár, 1906. január 25.

Bartók,
elnök.

Maksay János,
számvevő.

Sz. 149—1906.

PALYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, a széki egyházmegye területén fekvő szamosújvári kir. orsz. fegyintézeti ev. ref. papi állásra újabb pályázat nyitattik.

Javadalom: 1. Évi 2000 (kétezer) korona kezdő és magasabb fizetési osztályba való előléptetés esetén évi 3200 (háromezerkétszáz) koronáig emelkedhető fizetés a magyar állam pénztárából. 2. Természetben való lakás, esetleg 420 kor. évi lakáspénz élvezete.

Pályázati határidő 1906. február 20.

Kellően felszerelt s a nagymélt. igazságügyi Miniszter urhoz intézett kérvénnyel ellátott folyamodványok határidőn belül, az ev. ref. püspöki hivatalhoz (Kolozsvár) küldendők be.

Kolozsvárt, 1906. január hó 31.

Dr. Bartók, püspök.

180—1906. sz.

ÉRTESETÉS és FELHÍVÁS

a dési ev. ref. egyházmegye tiszteletes lelkipásztoraihoz.

A számvevői állás lemondás következtében megüresedvén, egyházmegyei tanácsunk ezen állásra tiszt. Szakács Ferencz désaknai lelkész afiát helyettesként alkalmazta, mig választás útján betölthető lesz.

Midőn erről t. lelkész és gondnok afiát értesitem, egyidejűleg felhívom, hogy az 1905. évi leltárakat, számadásokat és az 1906. évi költségelőirányzatokat felülvizsgálás végett h. számvevő afiához haladéktalanul terjeszték be.

Mennyiben h. számvevő afia az orsz. közalap pénzek kezelője és az 1906. évi orsz. közalap bevallási íveket, e hó végéig beterjeszteni el ne mulasszák.

A dési ev. ref. egyházm. esperesi hivatalától.

S.-M.-Berkeszen, 1906. jan. 26.

Pap István, esperes.

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

HIVATALOS RÉSZ.

325—1906. sz.

Meghívó.

Az erdélyi reform. egyházkerület Igazgatótanácsa, folyó évi január hó 18-án tartott ülésében, jelen szám alatt megállapította, hogy az április hó 24-ére összehívott egyetemes konventi üléseket megelőzőleg egyházkerületi közgyűlés tartásának szüksége forog fenn.

Ennélfogva van szerencsém az erdélyi református egyházkerület rendkívüli közgyűlését, 1906. évi márczius hó 7-én délelőtt 10 órára, Kolozsvárt a reform. theol. fakultás disztermébe — ezennel összehívni.

Igazgatótanácsunk kijelölése szerint e rendkívüli közgyűlés tárgysorozata a következő:

A) Alakulás.

1. Ima.
2. Elnöki megnyitó.
3. Segédjegyzők kinevezése.
4. Névsor fölolvása.
5. Képviselők igazolása.
6. Egyházmegyei főjegyző felesketése.

B) Napirend.

1. Országos közalapi segélykérvények véleményezése.

2. Előterjesztés a sepsiszentgyörgyi főgimnázium történelem-latinnyelvi tanári székének betöltése tárgyában.

3. Előterjesztés a magyarországi református egyház központi helyisége (Calvineum) tárgyában.

4. Javaslat az egyetemes zsinat 556. jkvi számú határozatának végrehajtási módzatai felől. (Az idézett határozat így szól: „Az erdélyi egyházkerületnek az egyházi törvényeinktől eltérő joga és alkotmányos szervezete, egyházi törvényeink hivatalos kiadásában — annak idejében — *függelékül* fognak közzétetni.“)

5. Javaslat a kollegiumi rendszabályok 64. és 107. §§-ainak pótlása tárgyában.

6. Előterjesztés a lelkési özvegy-árvai kegyeleti idő szabályozása tárgyában.

7. Javaslat a központi kezelés alatt álló egyházi tőkék kiadási föltételeinek megállapítására nézve.

8. Előterjesztés az egyházkerületi ingatlan vagyon elidegenítési szabályainak megállapítására nézve.

9. Jelentés b. e. Malomvizi *Kendeffy Gyula*, nagy alapítónk hagyományai felől.

10. Javaslat az 1905. évi rendes közgyűlés 58. jkvi számú határozatának módosítása és értelmezése tárgyában.

11. Javaslat az 1905. évi rendes közgyűlés 33. jkvi számú határozatának kiegészítése iránt.

Kolozsvárt, 1906. január hó 18-án.

Br. Bánffy Dezső,
egyházkerületi főgondnok.

A mi „függelékünk“.*

Ismeretes, hogy a zsinat elrendelte, miszerint „a meghozandó egyházi törvények hivatalos kiadásában függelékül tétessék közzé az erdélyi egyházkerületnek egyházi törvényeinktől eltérő joga és alkotmányos szervezete, a mely az egyházi törvény 8. §-szert érintetlenül marad.“

E §-al kapcsolatos beszédeket is olvasva, nyilvánvaló a vád kerületünk ellen, mely mintha nem akarna teljességgel az egyetemes egyház intenciójának megfelelni. Mintha maga a zsinat is elégnék tartana egy negyed századig való várakozást, mely alatt felhasználhattuk volna a nyert szabadságot, előzenyiséget, hogy a multban lerakott alapokon is, közeledjünk a minél teljesebb unió megvalósítása felé. Be kell ismernünk, hogy közel 25 év alatt e tekintetben keveset tettünk. Egyes osztályok érthetetlen önzése minden kísérletet megakadályozott. Mos azonban úgy tetszik a 12-ik óra felé járunk. Igazgató

* Kiadtuk e cikket s kiadunk minden idevonatkozó komoly dolgozatot, ha talán lapunk álláspontjával nem egyezik is meg egészen; mert nem vagyunk pártorgánum, mely egy másikkal állana szemben. Egyedül vagyunk a kerületben, nagyobb részben közpénzen fentartva s így természetes, hogy az eltérő véleményekkel szemben kizárólagosak sem jobbra, sem balra nem lehetünk. Szerk.

tanácsunk e tekintetben bizottságot küldött ki. Jövő hó elején meglesz e tárgyban a közgyűlés is. Egyetemes egyházunk iránti tekintet, kerületünk, egyházaink jól felfogott érdekéből kell foglalkoznunk minél többen a függelékebe beveendő jogokkal és szervezettel. Több szem többet lát. Egy kialakult közvélemény könnyebben megbirkózhatik az esetleges és valószínű akadályokkal. Meg a bizottság s igazgatótanács is nehéz munkájában, a véleményekből támpontokat szerezhet.

Én kerületi alkotmányunkat jó részben megérettnek találok arra, hogy lomtárba helyezzük. A Kolozsvári Sándor által rajzolt régi érdemet és dicsőséget én is elismerem. Volt idő, mikor ez a rendszer valóban erősségünk volt. De ma már, ki nyílt szemmel és gyakorlati érzéssel nézi az életet, annak be kell ismernie, hogy alkotmányunkban van egyik oka gyengeségünknek. Mert kétségtelen, hogy a külső keretek mindig nagy befolyással vannak a belső lelki életre is. A demokrata kívánalmak, társadalmunkban, rohamosan lépnek előtérbe. Egyházunk nagy érdekét kockáztatjuk, ha itt e régi szabadság klasszikus földjén, ezek elől elzárkozunk. Zsinatunk e tekintetben jelentős lépéseket tett előre. Lépünk mi is nyomába a szent ügy iránti őszinte lelkesedéssel. Örömmel látom, hogy zsinati képviselőink többsége, élén szeretett, sokat támadott püspökünkkel, teljesen tisztában vannak a helyzettel. Csak legyen bátorságuk is, a tapintattal előkészített elveikért sikra szállani és küzdeni. Szeretem hinni, hogy a demokratikus irányzat kerületünkben is győzni fog. Hiszen a világi elem, mikor megértette, hogy egyházunk igazi érdekéről van szó, mindig támogatott és a jó ügyet győzelemre segítette.

A mi specziálitásaink jóformán már csak az egyházalkotmányi részre vonatkozhatnak. Én az egyházközség régi szervezetét, a zsinat új határozataival kiegészítve, megtartanám. A presbiterium összealkotása tekintetében azonban a zsinat álláspontját fogadom el, azon hozzáadással, hogy az egyházközség kebelében levő ref. felsőbb iskolák tanárai közül is választandó egy presbiter, tekintet nélkül arra, ki tartja fenn. Főiskoláink így is többet nyernének, mint a többi kerületek legtöbb intézete. Szerzett jogokról pedig, mikor egy magasabb érdekről van szó, a zsinati tárgyalások után, tán felesleges beszélni, mert közjogi téren ilyenek nincsenek.

Az egyházmegyénél kimondanám, a jelenlegi összealkotás érintetlen marad, de tisztujítás és halozás, lemondás esetén a zsinati törvény alkalmazandó azon hozzáadással, hogy a kerületen levő ref. főiskolákból — tekintet nélkül a fentartóra — egy-egy tanárt választanak e presbiteriumok a közgyűlésbe. Megtartanám ezután is az egyházmegyei tanácsot új emberekkel a régi főbb keretben, mert bebizonyosodott, hogy a jó rend és pontos adminisztráció érdekéből kívánatos fentartása. Az egyházkerületi képviselők választását is meghagynám a presbiteriumok kezében, de nem a csoportonkénti szavazással, hanem azt tartanám helyesebbnek, ha a képviselőkre az összes presbiteriumok szavaznának. Ezen mostani rendszer inkább a barátság, mint az egyházi közérdek szolgálatában áll.

Hasonló módon járnék el a kerületi szervezetnél is. Ugy azonban, hogy ezen idő szerint a kollegiumok képviselőit négy gondnok és négy legidősebb tanárban állapítanám meg. A tanárválasztást az iskolák igazgatótanácsa 3-as jelölése alapján, időnként kisorsolt 24 közgyűlési tagra bízom. Kik a megbízás után zárt terembe visszavonulva, a püspök elnöklete alatt titkos szavazással végeznék feladatukat. Megtartanám az igazgatótanácsot is azon indokból, melyet az egyházmegyei tanácsnál felhoztam, természetesen csak mint olyan tárgyat, mely adminisztrál

és végrehajtó közeg. Volt alkalmam a többi kerületek kebeléből olyan nyilatkozatokat hallani, hogy a jó és pontos rendtartás érdekében még ott is kívánatosnak tartanak. Természetesen a kerületi tanácsbírák lennének akkor az igazgatótanácsosok.

Meg vagyok győződve, e rendszer megvalósítása nagyot lendítene egyházi életünkön. Püspök, gondnokok, esperesek, főbb kerületi és egyházmegyei hivatalnokok választása a nép bevonásával történvén, nem kellene sokszor fájdalmasan tapasztalni, hogy azok megválasztása semmi emléket nem kelt bennük; mint rájok nézve idegen dolgot tekintik, s legtöbbször püspökük nevét sem tudják, a főgondnokokat kérdezheted még iskolázott emberektől is. A mennyiben a papság befolyása megnyilatkoznék, — még az ellenség is el kell ismerje, — hogy ez nem szolgálhat az egyház kárára. A tanár és tanítók közül azok jutnának be e különböző testületekbe, kik nem egyoldalú irányt szolgálnának, hanem az egyház magasabb érdekét össze tudnák egyeztetni az iskolák nemes céljával; világi embereink inkább kötelezve éreznék magukat, hogy az egyház fáját, ha arról gyümölcsöt akarnak szedni, a gyökeren öntözzék, ápolják, mert másképp üres beszéd marad, hogy anyaszentegyházunk erőssége az egyházközségekben van. Ma az emberek önként nem igen hajlanak a nemes munkára és cselekedetre. De ha a rendszer ráutalja, könnyebben megy. Én nem tudom, a mi kerületünk a jogok osztogatásában úgyszólván nem ismert határt, mégis alig tapasztalunk valami érdeklődést egyházunk iránt. A többi kerületekben a jogok meglehetősen megvannak szorítva. Ott mégis úgy látszik több a buzgóság, igazabb az érdeklődés. A baj egyik oka kétségtelenül a rendszerben van. Mert minden baj okát a papok buzgóság hiányában keresni tán túlzás lenne. Hisz mi is elkövetünk minden lehetőt, mint királyhágóntuli társaink, de mi okai nem vagyunk, ha lépten-nyomon szélmalom harczot kell folytatni, a rendszer miatt is.

Tegyük meg azért, a mai kor követelése szerint a szükséges lépéseket, akkor Isten és emberek előtt megfélemtünk felelősségteljes hivatásunknak.

Közgyűlési tag.

Óvakodjunk a biblia árusoktól!

Szokatlan czim, különös felhívás. Protestáns ember ajkáról hangozva: indokolást vár.

Tudakozzátok az írásokat, mert örökéletnek beszéde van abban megírva, hangzik a biblia tanítása. Mindeneket megvizsgáljatok és ami jó, azt kövessétek, hirdetjük az apostollal templomainkban.

És ha drága e könyv, akkor tisztelettel kell viseltetnünk azon vándor apostolokkal szemben is, kik nyárnak forróságát, télnék zord hidegét egyformán szenvedve, szétjárnak mindenfelé s csendes beszélgetéssel, szelid türelemmel vesznek rá sokakat, néha keményebbjeiből is, a szent könyv megvásárlására. Megérdemlik hát méltán a szeretetet a mi részünkről, s mint segítőtársainkat üdvözölhetjük őket nem valami könnyű munkálkodásukban. Megérdemlik a támogatást, mert bizony sok helyen szuró tekintet fogadja a belépő bibliaárust, néhol meg éppen nem valami barátságos módon ajtót is mutatnak, mert nekik van már bibliájuk (ha 32 levelű is az!) no meg a templomban is van egy, minek többet egy faluba; kell a pénz egyébre is, kenyérre és kepeére“.

Ilyen szeretetteljes fogadtatásban nem egyszer van részük szegény bibliaárusoknak és én mégis azt mondom: *óvakodjunk tőlük!*

Miért?

Negyvennyolcz éve már, hogy hazánkba bizonyos Meyer nevű „testvér“ jóvoltából bekerült a *baptismus*.

Kisajátította hitelveinket s hogy némi különbség mégis csak legyen, oda ültette fölbe a gyermekkereszttség elvetését, melyet a biblia nyíltan nem rendel, de nem is tilt.

Százados tévelygés ugyan, de nálunk fiatal hajtás. Köztünk is elősködni kezdett fagyöngy módjára. Bujkált a sötétben, orzokodott nyájaink körül. Kibocsátotta csápjait a nagy magyar alföldre, Királyhágón át Erdélybe, Kolozsvárra, Udvarhelymégén át egész a Hargitáig.

A „receptio“ törvénye őket is felbátorította arra, hogy elismertetést követeljenek maguknak.

Azóta kormányok mentek és jöttek, de egyiknek sem volt esze ágában is ilyen dologba belemenni.

Ám a viszonyok változtak s ma a baptizmus elismert felekezett lett.

„Romboló szociálisták“ mellett elismertettek az „imádkozó szociálisták“ is.

Vigyáznunk kell tehát egyházunkra, mert most már fölkapta a „próféták“ s nyíltan hirdetik baptista voltukat, szabad conventikulumokat tartanak és a halottas házakba is befurakodnak.

Védekeznünk kell, ugyan nem testi, de lelki fegyverekkel, nem haraggal, de szeretettel és békeséges türessel.

A biblia árusoktól pedig, kik mintegy „ex offio“ hirdetői és terjesztői a baptizmusnak, lehetőleg izolálni kell népünket, a mit oly erővel megtesznek a katolikus lelkészek, távol is tartva maguktól eredményesen minden szektáskodási törekvést és mozgalmat.

Nem azt mondom, hogy a gyermeket kiöntsük a fürdővízzel, a bibliát is elzárjuk hiveinktől; de keressünk erre más módot, például az egyház maga gondoskodik saját, megbízható emberei útján, a biblia-társulattól bizományképpen átvett szent könyvek terjesztése és árusításáról.

Mert hogyan is állunk a mai, rendszerint idegen születésű és nyelvű, a mi érzés- és gondolat-világunktól távol álló biblia árusokkal?

A kegyeskedés leple alatt megjelennek az egyházközségekben. Ismeretséget kötnek, s kiszemelnek maguknak egy megfelelő „medium“-ot, melynek segítségével, avagy ha passiv közbenállásával is, rövidebb, vagy hosszabb idő múlva hozzáfognak a proselyta fogdosáshoz, vagy a mint ők mondják, „a Kedves Jézus táborába való térítés“ munkájához.

Igy vetették meg lábukat a kálvinista Rómától elkezdve Háromszékmegye Baczon községéig, sőt ily módon tolakodtak be legujabban a kézdi egyházmegyébe is.

Az 1904. márcz. 6-án rendezett biblia-ünnepély hatása alatt nagy szeretettel fogadtam valami *Fricska* nevű tót bibliaárust, ki mult év decemberéig gondosan elrejtve őrizte baptista érzelmeit; ekkor aztán nyílt merészséggel lépett föl, előzőleg nagyszámu baptista kalendáriumot hordozva szét, részint feleárban, a hol pedig pénzt nem adtak, ingyen és bérmentve.

A rokonszenves fogadtatás, a roppant nagy keletkezés, mit maga is csodálkozva emlegetett — gyakran idehozta — s ime most valóra akarja váltani a közmondást: ereszd be a tótot házadba és kiver onnan, természetesen, ha tud.

A védelmi intézkedéseket azonnal meg kellett tennem, ami nem egyébben áll, mint a már régebbi idő óta amugy is gyakorolt *gyermekistentisztelet*, legfőképpen a *cura-pastoralis*, *vallásos iratok*, Koszoru stb. füzetek terjesztése és osztásának még buzgóbb folytatásában, továbbá a már régebben tervelt *vallásos estélyek* életbeléptetésében, magától értve, hogy korántsem a baptistákat hoztuk föl minderre indokul, sőt még csak nyilvános említést sem tettünk mind-ezideig ő róluk.

Általában a védekezés bizonyos tekintetben kényes dolog, mert csak némi idegességet is vegyenek észre a lelkész részéről, különösen faluhelyeken, hol a kepezés még fönnáll, azonnal bizonyos kárörvendéssel összesugnak, ha nem sokan is, de néhányan: „a pap megijedt, félti a kepezését“.

Kiváló tapintat, még nagyobb nyugodtság és megfontolás kívántatik ennek elkerülésére.

A védelmi intézkedések lokalizálták nálunk a tüzet s Isten segítségével teljesen kitépjük a felülről közénk plántált gazt.

Egyházunk őrállóit pedig legyen szabad szeretettel figyelmeztetni: a biblia árusokra vigyázzanak, nehogy a baptismus egyházközségekbe becsempésztessek.

Félő ugyanis, hogy e szekta veszélyt rejthet méhében egyházunkra nézve.

A „nem kell kepe“ nagyon kedves jelszó az emberi füleknek; a térítőket pedig ezt ugyancsak hangoztatják, nem emlegetve természetesen azt, hogy a biblia-társulattól szép összeg havi fizetést huznak. (Fönnebb említett *Fricska* pl. havi 160 koronát kap.)

A mi pedig a gyermekkereszttség mellőzését illeti, erre is ha sok nem, de néhány ember rávehető, a példa aztán terjed tovább. Hisz ma is fordulnak elő szörványosan esetek, hogy némely szülők nem igen akarnak ebbeli keresztyén kötelességüknek eleget tenni; hát még mikor egyfelől látják, hogy a házasságra lépésnél is mellőzhetik az egyházat; másfelől pedig hallják a baptista tanítást: a házasságtól származott gyermekeket sem kell megkeresztelni, vajjon e két dolog nem fog-e gondolkozóba ejteni sok, még hü és buzgó egyháztagot is, a könnyelműeket pedig nem fogja-e majd egyenesen foglyul vinni!?

A vérszélhő borong, gyülekezik, de a villámhárító kezünkben van.

Védekeznünk, de ne a szószék magaslatáról, hanem a szemtől-szembe való keresztyéni beszélgetés közelségéből.

Ugy látom: a sokszor elfeledett, sokat emlegetett *biblia* nyújthat szikla-fundamentumot e védelemnél is.

Ugy látom: erre áhitoznak és szomjaznak az igazi keresztyén lelkek.

Be kell hoznunk a vasárnap délutáni *biblia-olvasást*.

Vissza kell térni teljes egészében ismét a régi *biblia*-alapra és használatra.

Theologusaink is így készüljenek jövő harczaikra.

A kiknek vállalkra jelenleg neheztül a küzdelem terhe, azok gyakorolják keresztyéni türelemmel, önmegtágadással a cura-pastoralist, mindenekfölött pedig vigyázzanak egyéni *magánéletükre*, ajkaik esetleges illetlen elszóllásaira, mert a baptista próféták kiválóan figyelmesek minden eféle iránt; a mire még elkerülhetlen szükséges a közfigyelem ráirányítása, az nem egyébb, mint az *énekeskönyv* ügyének lehetőleg leggyorsabb lebonyolítása, mivel a baptisták egyik erős s mondhatnám leghatalmasabb fegyvere a *biblia* mellett az áhítatot keltő, mély érzésű *ének*.

A cikkelyem élére irt czimet ismételem: *óvakodjunk a biblia árusoktól*. Ám ne úgy, mint a katolikus lelkészek, hogy egyuttal a biblia világosságától is elzárják hiveiket.

Óvjuk egyházunk tagjait a baptismustól, de ne az igazi lelki megtéréstől. Mutassuk meg nekik, hogy megtérni nálunk is lehet, lelkiszükségeiket kielégíteni mi is képesek vagyunk.

E végből pedig ragadjuk föl ismét a diadalmas, ősi fegyvert: *a szent bibliát*, hadd ujhodjanak meg petyhüdt tagjaink, hadd jöjjön el számunkra minél hamarabb „az új ég és az új föld“.

Megyaszi Mihály.

Keresztyén szocializmus.

(Akadémikusok kirándulása Stettinbe.)

(Folytatás.)

Öreg estve volt már, mikor utnak indultunk a *Seemannsheim*, a tengerész-otthon felé. Valami sűrű, átható eső szította tele az egész várost, az ódon lámpák körül, a melyekbe ugyancsak takarékosan bocsátották a gázt, fénylő ködtömeeggé sűrűdött a temérdek permeteg s gyéren szűrődött át rajta a világosság, pedig a hepehupás, istenesen kikövezett utcákra ugyancsak ráfért volna. Mikor kérkeztünk az Odera partjára, egy lélek sem járt a széles quai-n, csupán a studensek csapatának sötét körvonala kigyózott végig a vaskorlát hosszában, míg lenn zugolódva hömpölygött az Odera árja, a zajló jégtáblákat neki-neki vágva a hid vassarkanytyujának. Nem sokára egy ódon két emeletes ház előtt állottunk meg, a köd, a hajó- és gyárkémenyek füstje egészen feketére fogta a falakat. Ez a tengerész-otthon. Egy nagy szobába vezettek fel, hol patkó alaku asztal körül elhelyezkedtünk. A petroleum-lámpák óriási munkát fejtettek ki a világosság intenzivitása végett, — egész beleizzadtak szegények — de azért csak megmaradt a félhomály, mert jól érezte magát a pipázó tengerészek között a kajüt-forma szobában. Olvasóimat nem untatom annak a két óriási szabad-előadásnak a kivonatolásával, a melyet mi ott majdnem éjfélig szürcsöltünk. Elég lesz csupán annyit mondnom, hogy a tengerész-misszió 1854 körül kezdődött, s ma már nincs olyan kikötője a világnak, legyen az Baltimore, Buenos-Ayres, Valparaiso Shanghai, Kalkutta, vagy Rangson, ahol nem volnának német tengerész-otthonok. Ez otthonokban pedig támogatást talál a tengerész; az megvédi őket a lelketlen kalóztársaságok kizsákmányolásától, visszatartja az erkölcsi zülléstől, mely pedig a parton veszteglő hajóslegényt leginkább fenyegeti; nyújt neki egy darab német földet, egy kis hazai levegőt az idegen világban, segítségére siet anyagi és családi ügyeiben s végül: testvérét látja benne, kinek lelkét az evangéliummal táplálja. „A német evangélikus tengerész-missziónak — mondja az alapszabály — kettős célja van. Egyfelől, hogy a földi hazát amennyire csak lehet, pótolja azoknál, kik nem ritkán éveken keresztül a messzi tengeren élnek s így megmentse őket attól, hogy hazátlaná váljanak. Másfelől az égi haza felé szegzi azoknak iránytűjét, kik sokszor egy egész életen át terv nélkül tévelyegnek az élet nagy tengerén s lelkükbe akarja vésni, hogy van egy atyai ház, ahová hűséges szeretettel várja őket az atyai szív.” (Bericht des Komitees für deutsche ev. Seemannsmission, Berlin, 1905.) Egész évi bevétele 52 ezer márka, kiadás 51 ezer. Ezenkívül mindenik tengerész-otthonnak külön háztartása: jövedelemforrásai és kiadásai vannak. A birodalmi kormány tetemes összeggel segíyezi ez intézményt és külügyi szervei útján védőhatalmat gyakorol minden egyes Seemannsheim fölött, a melyet olybá tekint, mint a nagy nemzeti államtestnek egyik távolba szakadt spóráját.

Ejféli is eltelt, mikor hazafelé indulhattunk. Engem fölfedezett stud. Niestle, a tübingai theol. professzornak a fia, aki maga egyháztörténetiára készül, sőt jegyben is jár az egyetemi tanársággal és ismeretszerzési czélokra azonnal felhasználta. A magyar egyháztörténetet akarta rövid uton elsajátítani, de a studium mindjárt az első kérdésnél megakadt, mert azt akarta legelőbb is megtudni, ki volt a mi nagy nemzeti reformátorunk. Voltak vagy százan, feleltem reá. De olyan nagy, egyetemesebb szellem, mint nekünk Luther, Schweiznak Zwingli, a francziának Calvin, a skótnak Knox? A mi reformátoraink szegény papok, iskolamesterek, nyomdászok voltak. Nem kerülhettek egy nemzet szellemi életének élére, hisz

akkor széttagolva csoportokban éltünk. Minden vidék külön, önállóan reformálódott, függetlenül a másiktól. Az egységet bennünk ezek az üldözött szegény emberek képviselték, kikről nem lehet tudni: mint próféták voltak-e nagyobbak, vagy mint vértanúk, mint tudósok, vagy mint misszionáriusok, melyik volt több: a cselekvésük, vagy a szenvedésük.

Azonban a két professzor mulatni akart. De Goltz nem hagyhatta el Niestle-t, mert a fiu reá volt bizva, Niestle pedig ugyancsak fogott engem. Így aztán én is meghívást kaptam egy theára, ugyis, mint exotikum, ugyis, mint candidat. Természetesen, a két professzor beszélt s mi hallgattunk, legfönnebb a friss thea öntéséről gondoskodtunk. Goltz ép akkor írta előszavát egy új munkájának. Valami ó-keresztyén elmeűttatást fedezett fel *παιτὶ παρθένιας* s azt rengeteg szövegkritikával fűszerezve föltalálni készült a német tudósok örökös symposionjára. Pár perc alatt a két professzor már összekocczant. Goltz azt vitatta, hogy a keresztyén dogmafejlődés egy szerves egység, mely a különböző történelmi viszonyok közt a benne rejlő dispositiókat kifejlesztette. Belőlről kifele folyt le ez az életműködés, a dogmarendszer az egyháztörténelem váltotta ki. Kunze pedig amellett erősködött, hogy a dogmafejlődés *apologetikai* indokokon nyugszik. A támadások és szekták ellen körvonalmazta az egyház mindig a maga tanait, s a dogmák sziklavára védelmi szempontból épült, mert mindig a veszélyeztetett pontokat erősítették. Oly hévvel küzdött ki-kí a magáé mellett, szinte belepírultak; s én máig sem tudom, mi hát az a szörnyű ellentét a két felfogás közt. Igaza van Goltz-nak, igaza van Kunze-nak, s igazam van nekem is, mint a poseni csodarabbi adomájában.

Telt az idő s a citromos thea mellett egyre őszintébbek kezdtek lenni a tanár urak. Mindenik előhozta, hogy hány női hallgatója van s nem nagy udvariassággal beszéltek a studentin-ekről. Goltz panaszkolt, hogy sok baj van Berlinben az asszonyokkal. Nem elég, hogy a „Frauenbewegung“ egyfelől a politikai socialismushoz kapcsolódva, másfelől pedig az Ellen-Keyféle természettudományos moralizmus zászlaj alá szegődve, már szinte felbomlással fenyegeti a családon alapuló társadalmi rendet, de maga a keresztyén socialis tevékenység is ugyancsak a sarkára álljon, hogy valahogy kitérjen a vezetős szerepre vágyó nagynők ajánlatai elől, kik keresztyén szellemű szabadelőadásokkal és Versammlungokkal akarják ellen-súlyozni — theoretikus fegyverekkel, amint mondják — a socialis és materialis aufklärista nőmozgalmakat. Az ilyeneknek azt szokta Goltz tanácsolni, hogy legyen diakonissza, de erre egyik sem szokott ráállani, mert könnyebb „theoretikus fegyverekkel küzdeni“, mint betegeket ápolni s árva gyermekeket gondozni. A berlini egyetem pár száz női hallgatója (Salon des refusées) csöndes boycotte-ot kénytelen kiállani a studensek részéről (kikről nem látszik, hogy valaha a Frauendienst-re felesküdtött Foggenburg-lovagok voltak az őseik) s mégis bámulatos kitartással szállják meg az egyetem százados csarnokát. Egy kavargó és forrongó társadalmi rend bizonyítéka ez a nagy buzgalom, a melyben a volt kereskedelemügyi miniszter huga érte el a rekordot, ki az esküvéje után való nap reggel 7 órakor már ott ült Harnacknál az első padban s jegyezte a dogmahistóriát. A nőnevelés a maga ideális magaslatán!

Berlin, 1906. jan. 17.

Ravasz László.

(Folyt. köv.)

Énekes könyvünkről.

Igazi örömmel fogadtam az igazgatótanácsai körlevelet s mivel e szerint az egyes egyházközségek tanácsai is meghallgatandók: kicsiny egyházam tag-

jaiból nem csak a presbitereket, hanem az énekelni tudó tagok közül is többeket hívtam össze a tárgy megbeszélésére. Nem végeztem ok nélküli munkát s ha egyebet nem, elértem azt, hogy egyházunk tagjai között érdeklődést keltettem fel. Örvedetes jelenségnek kell tartanunk pedig, ha a szokottnál nagyobb érdeklődést kelthetünk hiveinkben, valamely egyházi ügy vagy kérdés iránt.

Az egyházi éneket, éneklési módot s az énekek használatát illetőleg különbséget kell tennünk a városi és falusi gyülekezetek, illetve egyháztagok között. S mivel református hiveink zömét a falusi gyülekezetek alkotják, az énekeskönyv újabb kiadásánál most is azok igényeire kell tekintettel lennünk, mely nem zárja ki, hogy a városi gyülekezetek is feltalálják benne igényeiket.

Elég sajnós, de azt tapasztaltam, hogy városi gyülekezeteinkben, sőt faluhelyen is, intelligensebb hiveink vagy egyáltalában nem, vagy csak igen kevesen énekelnek. Nem ismerik énekeinket, nem tudják, könyveik nincsenek. Nem csak, de sőt ha nem művészileg előadott éneket hallanak a hivek többségétől nem is szeretik hallgatni. Unják és panaszkodnak a hosszas és nekik unalmas éneklés ellen. Eből kifolyólag városi gyülekezeteinkben az ének vajmi kevés, mondhatni csak a minimumra leszállott részét képezi az isteniszteletnek, sőt általános divattá kezd válni intelligensebb hiveinknél a nem éneklés. És nem is egészen a magasabb igények okai ennek. Azonban ennek fejtegetése e szerény cikik keretén kívül esik. Pedig anyaszentegyházunkra nézve nem ártana e felett is eszmecserét folytatni.

Egészen más a falusi egyházi élet s bizony bőlcsezen tette ig. tanácsunk, hogy az őket legjobban érintő kérdésben azokat is megakartá hallgatni, mielőtt ily fontos kérdést végrehajtott volna.

Mi protestánsok hiveinknek isteniszteletünkben semmi cselekvő részt nem adhatunk és nem adunk, az urvacso vételt kivéve, az éneklésen kívül. Míg a kath. egyház hivei a keresztvetés, szenteltvíz hintés, térdeplések s nem tudom még minő cselekedetek által tevőleges részt vesznek, addig a mi hiveink csak az énekléssel járulnak, külsőképen az isteni tisztelet végrehajtásához. Igen fontos ennél fogva az énekügy bármily szempontból tekintve is.

Szinte láthatni az arcokon a megelégedést, ihletettséget, ha lelkük szerint kiénekelhetik magukat s még a kik olvasni nem tudnak is, egy-egy gyakrabban hallott vagy előmondás utáni éneket oly igaz lelkekből énekelnek. És ez így van jól. Még akkor is, ha művészi tekintetben kifogás emelhető a templomi éneklés mikéntje ellen. Hadd készítse elő az ének a hivek lelkét az imádságra, az ígére!

Ig. tanácsunk újabb kiadást határozott rendezni énekeskönyvünkől és pedig változtatással, egyes énekek kihagyásával és újak felvételével. Fontos tehát az, főként falusi gyülekezeteinkre, hogy mely énekek hagyassanak ki vagy vétessenek be.

A közel ötszáz egyházközségünk közül, ha csak fele szól is ezen kérdéshez, annyiféle óhajtást adhatnak elő. Ezért tartottam szükségesnek nyilvános hozzászólás tárgyává tenni a kérdést.

Ne legyen szerénytelenség, ha néhány általános elvet hozok javaslatba, egyházi énekeskönyvünket illetőleg, mielőtt rátérnék az egyes, kihagyhatóknak jelzett és ujon felveendő énekdarabok elősorolására.

Belső követelményül czélszerűnek itélem, ha az urvacso alatt és temetéseknel az uton énekelendő énekeket kivéve, egyetlen énekünk sem áll, a lehetőleg több, mint hégy, legfennebb öt versszakból. Egyetlen gyülekezetünkben sem énekelnek ennél többet, sőt a legtöbb s főként a városi gyülekezetekben egyet-kettőt. A többi teljesen felesleges. Ma nem képez énekeskönyvünk iskolai olvasmányt, mint

régen, mikor úgyszólván a Zsoltár volt egyedüli olvasókönyv. Tehát az éneklésre bőven elégnék tartok 4—5 versszakot.

Igaz, hogy ezáltal némely, irodalmilag is műbecsel bíró énekdarabunk, a milyen pl. 33-ik dicséretünk: Tebened bizni, oh áldott istenség... és még több egészen elvesztené a kihagyások által belső értékét, de az ilyenek vagy meghagyandók volnának, vagy tördelve, megszakítással vétethetnének fel, úgy, hogy bár egy egészét képezve, mégis külön énekelhetőkké válnának.

Az énekdaraboknak ily módon való megrövidítése által lehetővé válna az is, hogy újabb darabok vétessenek fel nagyobb számban a nélkül, hogy ez által az énekes könyv terjedelme és beszerzési ára tetemesen megnövekedne. Inkább kevesebb versszakból álló több éneket ohajtanék felvenni, mint megfordítva.

Másik követelménynek tartom azt, hogy minden egy napos ünnepre legalább 3 és minden három napos ünnepre legalább 7—7 ünnepi ének legyen felvéve.

Faluhelyen ünnepeken szép számmal látogatják a templomot délután is. Vannak, kik csakis délután jöhetnek egy vagy más alkalommal, különböző okokból a templomba. Ekkor is üdvös, ha mindig ünnepi és nem más közvasárnap énekek szólnak templomainkban. Már pedig eddig is minden ünnepre csak 6 énekünk volt, azok között is több egy ugyanazon dallamra. Adventi énekünk pedig csak három volt. Egyes egyházakban, sőt egész vidékeken szokás, hogy ünneppon valamely azon ünnepi éneket énekelnek bemenőnek, a mit nem tartok gáncsolhatóknak. Ha van elég ünnepi énekünk, nem kell ugyanazon éneket többször is énekelni az ünnep folyama alatt.

Nem kicsinylendő azon körülmény, hogy időszaki és alkalmi, mint szárazság, hosszas esőzés, tűz, jég s más elemi csapások alkalmával énekelendő darabok is legyenek felvéve.

Nem akarok itt theologiai értekezésbe bocsátkozni afelől, hogy Isten a mi kéréseinkre megváltoztatja-e az idők járását, elfordítja-e a ránk bocsátott csapást. De mivel a körlevélben az okvetlen meghagyandóknak jelzettek között egyetlen ilyenü ének sem foglaltatik, szükségesnek tartottam ezekre is kiterjeszkedni. Mert hiszen tagadhatatlan tapasztalatunk, hogy csapások idején vagy mostoha időjárások alkalmával fogékonyabbak a lelkek, mélyebb hatással van mind az ének, mind az ima és nem egy megindult arcot, könnyező szemet láthatni s talán lelki épülés is jár ennek nyomában.

A beltartalmon kívül első rendü követelmény, hogy jó papiron, nagybetűs nyomással és tartós, s lehetőleg két-háromféle kötéssel bocsáttassék az újabb kiadás használatba.

Az eddigi kiadást öreg emberek nem olvashatták. Kötése, papírja a legsilányabb. Kevés használat után teljesen szétment az egész. Elvégre is a főczél a lelki építés mellett a használhatóság és nem az, hogy a könyvkereskedő hasznos üzletet csináljon vele. Ha megnézzük akár a Dunamelléki, akár a Dunántuli, vagy bármely más egyházkerület énekeskönyveit, örömmel szemléljük külső csinnal, tartós és olcsó kiadásait. Igen, mert ott az egyházkerület, úgy tudom, áldozatot hozott az előállítás tekintetében. Már pedig nekünk is arra kell törekednünk, hogy minden család, sőt több, minden családtag beszerezhesse az énekeskönyvet s ezt a külső csiny, tartós kötés olcsó ár és használhatóság által érhetni el.

Lássuk már most a körlevélben kihagyhatóknak itélt énekdarabokat, legalább általánosságban s szóljunk röviden ezekről.

Mendenek előtt elismerem, hogy sok éneket, különösen a katechismusiak közül, vagy nagyon rit-

kán és kevés helyen, vagy soha és sehol nem énekelnek. De én ezért azok közül többet nem tartok elvetendőnek. És hogy nincsenek használatban, abból nem azt a következtetést vonom le, hogy hagyassanak ki, hanem ellenkezőleg azt, hogy tanítsák az iskolákban és használják templomainkban. Altalában nagyobb súly fektetendő az énektanításra úgy az elemi, mint középiskoláinkban a mostaninál.

Ott van pld. a zsoltárok között az 50-ik: Az erős Isten Uraknak ura. — Mind szövege, mind dallama megkapó, szép. Vagy a 62. zsoltár, a 141. zsoltár. Hova kell ennél szebb estéli ének kijövetelre, mint ez utóbbinak második versszaka:

Könyörgésem elődbe menjen,
Mint jó illat füstölgése.
Kezeim fölemelése
Estvéli áldozatul légyen.

Vagy a többi versszaka nem elég vallásos érzést, bizalmat, szent várakozást kifejezők-e? És a dallam is egész lélekig ható. És ilyen van több e kihagyhatóknak ítélt darabok között. Ha van olyan, melyek beltartalmilag szerkezeti szempontból nem ütik a mértéket, van a felvenni határozottak között is és ha csak ezt vesszük irányadónak, úgy nagyon kevés darabunkat ítélnék ki fogástalan, örökbecsűeknek.

Épen ezért az ig.-tanácsi körlevél értelmében bátor vagyok javasolni, hogy vétessenek fel az új kiadásba ismét a 3, 16, 21, 48, 54, 81, 87, 94, 97, 154, 155, 163, 164, 169, 183, 189, 194, 195, 197, 198, 200, 207, 218, 219, 221, 222, 223, 225, 226, 228, 231, 232, 236, 237. sz. dicséretes is. A zsoltárok közül a 16, 24, 50, 89, 141.

A Próbénekeskönyvből felveendőnek ítélem a 95, 102, 124, 126, 137. és 146. sz. darabokat s ezenkívül még több ünnepi és alkalmi éneket a fentebb kifejtett elvek érvényesítésére.

Felveendő továbbá a Luther és a Gályarabok éneke a magyarországi szöveg és dallammal, vagy az előbbi az unitáriusoké szerint.

Kiegészítendő énekeskönyvünk több egyes egyházakban és egyes vidékeken használatban lévő temetési énekekkel. Énekeskönyvünk ezen része a leghiányosabb. S bár sok helyen a régi, minden belső érték nélküli, sokszor idétlen, bántó, sőt nevetséges bucsuztató énekek szólnak temetések alkalmával; vannak itt-ott nyomtatásban megjelent, felvehető, használatban lévő temetési énekeink. Ezeket épen azért tartom felveendőknak, hogy az előbbieket kiküszöböltesse általuk a használatból.

És itt egy sokak által, talán merésznek látszó, kijelentést kockáztatok meg. En sem templomainkban, sem temetéseinknél nem szívesen látom, főképp faluhelyen, a műénekeknek dalárdák által való használatát s azokat a legkritikább esetekben tartom alkalmazandóknak. Ezek által csak a közönség éneklési vágyát és az alkalmat korlátozzuk. Hagyjuk ezeket különösebb alkalmakra s épen azért nem az ilyen temetési műénekek felvételét óhajtom.

Elősorolok néhány, a mi vidékünkön használatos s gondolom általánosabban is ismert temetési éneket, melyeket örömmel látnék szöveg és dallammal az énekeskönyvünkben s melyek, ha bevétenek, az előmondások is sok helyen, ha későre is, elmaradnának.

Ezek a következők:

1. Virág koromban estem	Külön dallam.
2. Lerogytam siromnak	"
3. Kegyetlen halál	"
4. A fájdalmak éles nyilai	Nosza "istenfélők
dallam.
5. Gyarló életnek.....	Külön dallam.
6. Menj el immár nyugalmadba..	Mint a szép hives
patakra.

7. Elhagylak már téged világ.... Külön dallam.
8. Életnek végnapját elértem.. 50-ik zsoltár.
9. Bucsut vennem
10. Isten háza gyakórlója (közének) Szűkölködünk.
11. Krisztus az én életem..... Külön dallam.
12. Mulandó az élet
13. Az élet csak füst és pára
14. A mennyei dicső város
15. Már indulok

Én "istenem sok s nagy....

16. Már oda térek
17. Hull a föld a koporsóra.
18. Mi mindnyájan

És egy, a behantolás utáni, egy versszakból álló ének külön dallamra:

Nyugodjál, nyugodjál!
Béke lengjen sírodnál.
Megtértél hazádba vissza,
Boldog lelkek hajlékába.
Nyugodjál, nyugodjál!

23-ik zsoltár.

Seregeknek szent Istene....

Külön dallam.

Ezekben voltam bátor e b. lapokban szerény nézetemet előadni. Szóljanak hozzá mások, illetékesebbek, hogy legyen az új kiadás mindenkinek gyönyörűségére, lelki épületére. Nekünk papoknak és tanítóknak, mint a hivek nagy seregére.

Borbély Sándor,
ilosvai ev. ref. lelkész.

IRODALOM.

E rovatban minden munkát megemlítünk, a mi szerkesztőségünkbe beküldetik, de hosszabb, bírálatos ismertetésre nézve a szerkesztőség fentartja saját elhatározását.

A Theologiai Szaklap (Pozsony) 4-dik évfolyamába lépett a folyó esztendővel. Szerkesztői: Raffay Sándor, Hornyánszky Aladár, Pokoly József és dr. Tüdős István a lefolyt három év alatt bizonyosságát adták annak, hogy magyar nyelven is lehet és kell a tudományos theologia egyetemes és részleges nagykérdéseivel foglalkozni. A Theologiai Szaklap eddigi pályafutása csak a folytonos erősödést és mélyülést mutatja, s örömmel konstatálhatjuk, hogy mind több tanult és gondolkodó főt képes arra indítani, hogy kutatásai eredményeit s lelke kincseit írásban is feltárja mások okulására. A folyó évi első füzet szintén gazdag tartalommal jelent meg, Hornyánszky Aladár az újabbkori asszíriai ásatások eredményeinek felhasználásával Ninivét, „a nagy várost“, annak történetét és pusztulását ismerteti. Pröhle Károly A főiskolai rendszeres theologiai szemináriumok feladata és módszere cím alatt közöl igen értékes és figyelemreméltó tanulmányt. Csiky Lajos a szorosabb értelemben vett egyházi beszéd, a gyakorlati bibliamagyarázat és homília természetét fejtegeti, mely dolgozat külön füzetben is megjelent. Mayer Endre, Harsányi Istvánnak felelve, a történeti kritikai irányt fejtegeti nagy alaposággal. Raffay Sándor Tamás apostolnak a Jézus gyermekségéről szóló apokrifus feljegyzéseinek egyik variációját mutatja be. A Lap-szemle rovatban Miklós Géza és Daxer György ismertetnek külföldi folyóiratokat; a Könyvismertetés rovatban pedig a Biblische Zeit- und Streitfragen zur Aufklärung der Gebildeten cz. füzetes vállalat és Erős Lajos Apologetikája nyert ismertetést. — A folyóiratot, mely egész évre csak 6 korona, a legmelegebben ajánljuk olvasóink figyelmébe.

KÜLÖNFÉLÉK.

Szabad Lyceum. A Bethlen-kollegiumban tartott legutóbbi szabad lyceumon *Pallos* István képezdei h. tanár, senior értekezett *Balassa* Bálintról. Végig kísérte

élvezetes előadásában a nagy magyar lyrikus életét a szülői háztól a költőre oly végzetes esztergomi csatáig, s az életrajz keretében gyöngéd figyelemmel adta hű tükörét a szerencsétlen sorsu költő irodalmunkban olyan jelentős szerepet játszó költészetének. Az előadást nagy közönség hallgatta végig.

A nagyenyedi Protestáns Nőegyesület febr. hó 11-én délután 5 órakor a Bethlen-kollegium disztermében műsoros összejövetelt rendez. Az összejövetel műsora: 1. „Salve Regina“, Kloostól. Előadják: Veress István (hegedű), Habekost Alajos (zongora), Veress Gábor (harmonium). 2. „Isten dicsősége“, előadja a kolozsvári ref. theol. ifjúság énekkara. 3. Felolvas Kenessey Béla th. tanár. 4. Énekel Lázár Malcsi ónga, harmoniumon kíséri Winkler Lia ónga. 5. Vonós négyes: Szabó Gyula (I. hegedű), Tankó József (II. hegedű), Györke János (viola), Lengyel Lajos (cello). 6. „Családi kép“, Erdélyi János költeménye. Szavalja Kovács András tanárjelölt. 7. „Egy halk sohaj“, előadja a kolozsvári ev. ref. theol. ifjúság énekkara.

Választások az amerikai magyar ref. egyházmegyében. A magyarországi anyaegyházhoz csatlakozott amerikai magyar ref. egyházmegye legközelebb ejtette meg néhány tisztségre a választást. Egyházmegyei gondnokká gróf Dégenfeld József tiszántúli egyházközségi főgondnokot; lelkeszi tanácsbírákká: Kozma József perthamboyi és Tegze László delrayi lelkeszeket; világi tanácsbírákká Garan Mihály és Nagy Lajos egyházközségi gondnokokat; világi aljegyzővé Jaczkó Árpádot; egyházmegyei és gyámintézeti pénztárnokká Komjáthi Ernő bridgporti lelkeszt választották meg.

Szamosujvári egyházközségünk javára szépen sikerült estélyt rendezett az egyház buzgó társadalma, fakultásunk kiránduló fiatalságával karöltve. A csinosan összeállított műsor pontjai közül ki kell emelnünk Kovács András t. j. szavaltát, Tankó József és U. Szabó Gyula hegedűjátékát, Józsa Antal szóló énekét és Gebédi Lajos theologus vig szavaltát. A felolvasást Benedek Lajos szászmáthéi lelkesz tartotta, ki a társadalmi életből merített szép rajzával szerzett a közönségnek kellemes perczeket. — A szellemi siker mellett nem marad hátra az anyagi sem, mert a mulatság a szűkölködő egyházközség javára 257 kor. 96 fillért jövedelmezett.

Köszönetnyilvánítás. Szamosujvári egyházközségünk javára rendezett estély sikeréhez felülfizetéseikkel hozzájárultak: Karácsonyi Sándor (Kékes) 20 K, Bodor Bertalan 10 K, Nagy Lajos főszb. és egyhm. tanácsos 10 K, Tódorffy Lukács polgm. 5 K, Pataki Dénes (Buza) 4 K, Benkó Albert (Szék) 3 K, Florián Jakab 5 K, Benedek Lajos (Szász-Máté) 4 K, Gönczy Mihály 3 K 30 f., Kántor Zsigmond 2 K, özv. Gönczy Mihályné 3 K, Moldován Gáborné 2 K, Todorán Endre 2 K, Mocsayné 40 f., Áján Gerő 3 K, Bulbuk Bogdán 2 K, Bitai Gyuláné 80 f., Áján Jenő 1 K, Király Ferencz 1 K 40 f., Dobos Rebi 40 f., Gabányi János 40 f., Kapronczai János 2 K, Szász Lajos 2 K, P. M. 40 f., Bocsánczy Valéria 1 K, Nagy Mózes 2 K, Deák Gyula 1 K, Molnár György 2 K, Vincze Imre 2 K 60 f., Némethi Kálmán 3 K, Almási Samu 40 f., N. N. 1 K 20 f., Marosán Tódor 40 f., Kék János 3 K, özv. Szász Ferenczné 1 K, Duha Kristóf 40 f., Marusán Gusztáv 40 f., ifj. Zachariás József 80 f., Lázár Bogdáné 1 K, Halmos János 1 K, Reithoffer Rezső 1 K 40 f., Gebhárdt Károly 2 K, Urmánczi Gábor 1 K, Kenéz huszár hadnagy 40 f., Papp Antal 10 K, Máthé Sándor 2 K. — A szives közreműködőknek és a jótékony célra adakozóknak lapunk utján is halás köszönetét fejezi ki az ev. ref. egyház előljárósága.

GYÁSZROVAT.

Mélyen megrendülve vettük az alábbi gyászjelentést: *Kiss József* máv. pályafelügyelő, egyházközségi gondnok életének 56. évében, házasságának 5-ik hónapjában, 1906. febr. 4-én este 9 órakor váratlanul elhalt. Nincs már többé a gondos hű férj. Zokogó hitvesét, négy fogadott, de igazi apai szeretettel szeretett gyermekét özvegyen, ismét árván hagyta. Nincs már többé szerető, gyámolító szava a hiv. testvérnek, jó rokonnak övéhez. Elnémult szava örökre. Az igazán vallásos, áldozatkész, valódi protestáns apostol, a tömös-predeali ref. egyházközség gondnok nem gyűjtőgeti többé össze a szétszórt hívőket, munkás példás élete többé már nem élő bizonyossága annak, hogy mit tehet az, ki felöltözte

egyszer a Krisztust. Ott van ő már annak színe előtt, ki kegyelemmel fogadja az ő szolgáját: Jól vagyon jámbor és hiv. szolgám, kevesen hiv. voltál többre bizlak azután. Földi maradványai Brassóban a kórházban 1906. február 6-án d. u. 3 órakor tartandó rövid gyászszertartás után Magyar-Bölkénybe fognak szállíttatni, hol örök nyugvóhelyre fog tétetni. Nyugalma legyen csendes, emléke áldott.

Szerkesztői üzenetek.

K. S. — *Vajdahunyad.* Kérem, a kérdés az, hogy kiadta-e a tiszántúli egyh. ker. elnöksége, illetőleg pénztára az általunk felemlített rendelkezést: igen vagy nem? Ha igen — a mint-hogy igen — közeledett-e ezzel az erdélyi kerület gyakorlathoz? Azt hiszem, ezt sem méltóztat kétségbe vonni. Mit „szívjunk vissza“ tehát? Mert azt magunk sem állítottuk, hogy ezzel a mi eljárásunk gyorsabbá vált az övéknél. Azt azonban állítjuk; hogy a minden oldalról fenforgó érdekek s főleg felelősségek kielégítése, illetőleg hordozhatása mellett nálunk a kongrua kiosztási eljárás gyorsabb nem lehet, a mennyiben a hivatalnokokon fordul meg a dolog, mert ők minden fokon soron kívül intézik azonnal. Ne háborgassuk hát újra ez eléggé megvitatott ügyet.

Ifj. B. Gy. — *Lipcsé.* Megkaptam. Legközelebb jőni fog. Szives üdvözlöt.

HIVATALOS RÉSZ.

Sz. 403—1906.

KÖRLEVÉL

az összes ref. iskolai hatóságokhoz.

Tájékozódásul tudatjuk, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak 1905. évi 4059. eln. sz. alatt kiadott értesítése szerint a szentiványi Csorba-tó és Tátralomnicz nyaraló telepeken levő szállóiban e telepek jelenlegi bérletje, az idejekorán jelentkező ifjúsági tanulmányi kirándulók részére az *elő- és utóidényben* a rendes árakból 50% kedvezményt hajlandó engedélyezni.

A megkeresések a „Magyarországi szálló- és fürdővállalat részvénytársaság“ czimére (Budapest, Kossuth Lajos-utca 6.) intézendők.

Kolozsvárt, 1906. jan. hó 29-én.

Dr. Bartók,
elnök.

Dr. Sárkány Lajos,
tan. előadó.

Sz. 504—1906.

KÖRLEVÉL

a tiszteletes Lelkész aaihoz.

„*Bocskai István és a bécsi béke*“ czimű füzetnek az egyetemes református konvent kiküldött bizottsága által kiadott megrendelési ívét a Nagytiszteletű esperesi hivatalok utján szétküldöttük s ajánljuk a tiszteletes lelkész aai figyelmébe.

Kolozsvárt, 1906. jan. hó 31-én.

Dr. Bartók,
elnök.

Dr. Sárkány Lajos,
tanügyi előadó.

Sz. 259—1906.

KÖRLEVÉL

valamennyi egyházmegyénk nagytiszteletű Espereséhez.

Tájékozás szerzés czéljából bekértük volt a jelentéseket affelől, hogy egyházközségünk összes egyházközségei közül melyikben nincsen egyáltalában papi lakás és melyikben igényel a paplak nagyobb mérvű renoválást a végből, hogy lakhatóvá és a kor követelményeinek megfelelővé tétessék?

A beérkezett jelentésekből sajnálattal konstatáltuk, hogy nyolcz anyaegyházközségünkben egyáltalában nincsen paplakás s ezek közül öt nem is képes azt saját erején megépíteni és hogy 101 egyházközségünkben nagyobb mérvű renoválást igényelnek a paplakások, de ezek között 89 egyházközség nincsen abban a helyzetben, hogy a szükséges javítást saját erején elvégezhesse.

Az egyes szűkölködő egyházközségek még is jelölik a hiány összegét és ennek segélyképen leendő folyósítását az egyházközségi segélyalapokból kérik, abban a vélelemben lévén, hogy a hiányok kimutatását főhatóságunk segélynyújtás czéljából kérte volt be.

Mindenek előtt tájékozunk az összes egyházközségek presbiteriumait affelől, hogy egyházközségi építkezési alap

hiányában csakis az államsegély változó összegei állanak évenként Igazgatótanácsunk rendelkezésére, ezek pedig egyházkerületi közgyűlésünk határozatai folytán, rendszeres segélyekre és az egyházak központi tartozásainak kamatozására és törlesztésére annyira le vannak kötve, hogy jelentékenyebb segélyösszegek folyósítására egyáltalában nincsen fedezet.

Ilyen körülmények között maguknak az egyházközségeknek kell első sorban minden erejüket kifejtjenők a hiányzó fedezeti összeg megszerzésére s csak ha ezt megtették, folyamodhatnak az országos közalaphoz és pedig új építkezéseknél tőkekamat segélyért, renoválásoknál egyszersmindenkori segélyösszegekért.

Fölvívjuk tehát összes esperes aait, hogy a papi lakások felépítésének, illetve megfelelő helyreállításának ügyét kiváló gondoskodásuk tárgyává tegyék: a leg-sürgősebb renoválások és újraépítések tekintetében már a folyó évi egyházlátogatás alkalmával föltétlenül intézkedjenek és a valóban elő nem állítható fedezeti hiány erejéig az újraépítéseknel folyamodjanak tőkesegélyért, a renoválásoknál pedig egyszersmindenkori országos közalapi és államsegélyért.

Együttal arra is felhívjuk nagytiszteletű Esperes aait, hogy a papi lakások rendbehozásának ügyét állandóan nyilvántartván: minden év végén tegyenek Igazgatótanácsunkhoz jelentést a lefolyt évben történt változásokról.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsának Kolozsvárt, 1906. jan. hó 18-án tartott üléséből.

Dr. Bartók,
elnök.

Kádár János,
titkár.

Sz. 641—1906.

MEGHÍVÓ.

Az egyházkerületi tanügyi bizottság folyó évi február 14-én, szerdán d. u. 3 órakor, Kolozsvárt, az ig.-tanács nagytermében ülést tart, melyre a bizottság tagjait meghívjuk.

Tárgyak: 1. Az érettségi vizsgálati új utasítás életbe léptetése.

2. Az ismétlő iskolások vallásoktatása.

3. A Bethlen-kollégium tanári tisztségek viselésének szabályzata.

4. Az állami népiskolák új tantenterve s a ref. népiskolai tanterv.

Kolozsvárt, 1906. február 6-án

Bartók,
elnök,

Dr. Sárkány Lajos,
biz. titkár.

167—1906. sz.

KÖRLEVÉL

valamennyi lelkipásztori hivatalhoz.

Felhívom összes lelkipásztor társaimat, hogy a gondozásuk alatt álló valamennyi egyházközség területén lakó anabaptisták számáról, a hol ilyenek is vannak, sürgős jelentéseiket a püspöki hivatalhoz czimzetten 8 napon belül okvetetlenül küldjék be, jelezvén, hogy melyik községben, hány anabaptista lakik.

Kolozsvárt, 1906. február 7.

Dr. Bartók, püspök.

Sz. 154—1906.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, az orbai egyházmegyébe kebeleztetett zabolai egyházközség énekvezéri állomására pályázat nyitattik.

Javadalom: szép új lakás, melléképületekkel; 1 hold 1108 □ öl szántó, 3 h. erdő üzemterv szerinti használata, 2 szekerre való kaszáló: 850 kor., a vallás- és énektanítói fizetés alapból, évnegyedenkénti utólagos részletekben, 50 korona ötödéves korpótlék négy ízben. Temetési stóla 50—60 kor.

Kötelességek: mindennemű énekvezéri teendők végzése; az állami iskolában a ref. növendékeknek egyházi énektanítás, az egyházközség presbiteri és közgyűlési jegyzőkönyv vezetése; a lelkész akadályoztatása esetén az istenítisztelet végzése, dalárdavezetés. Előnyben részesülnek, kik fuvó-zenekar vezetésére is képesek, a miért külön tiszteletdíjban részesítettnek.

Megjegyeztetik, hogy ha a megválasztott énekvezér

az állami iskolához kineveztetnék tanítónak, akkor az egyházközségtől szállást és 600 korona évi fizetést kapna.

Pályázati határidő 1906. febr. 26.

Folyamodványok nt. Péter Károly esperes aához intézendők Szöröcsére, u. p. Kovászna.

Kolozsvárt, 1906. január hó.

Dr. Bartók, püspök.

168—1906. sz.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a sepsi ev. ref. egyházmegyébe kebeleztetett sepsimagyarósi lelkészi állomásra pályázat hirdettetik.

Díjlevél szerinti javadalom: tisztességes lakás gazdasági épületekkel, 5 h. 458 □ öl szántó, 87 □ öl rét, 6 h. 1124 □ öl erdő haszonélvezete 40 kor. Késpénz a hivektől 13 kor. 50 f. Terményjövdelem pénzértéke 519 kor. 47 f. Stóla átlagos pénzértéke 8 kor. Állami fizetés kiegészítési összeg 1052 kor. 75 f.

Pályázati határidő 1906. márczius 20.

Kellően felszerelt folyamodványok határidőn belől Nt. Józsa Sándor esperes aához Ilyefalvára küldendők.

Kolozsvárt, 1906. február hó.

Dr. Bartók, püspök.

Sz. 162—1906.

FELHÍVÁS.

a görgényi egyházmegye összes egyházaihoz.

Egyházmegyei gyakorlatunk szerint az országos közalapi segélykérvények, mindig a számadásokkal egyszerre adandók be a számvevőhöz, ki aztán azokat a számadásokkal való viszonylatban, azokkal mérlegelve terjeszti előbb az egyhm. tanács, majd közgyűlés elé.

Kibocsátatván az 1906. márczius 7-iki rendkívüli kerületi közgyűlés programja, annak első pontjában ott van az országos közalapi segélykérvények véleményezése.

Ugy de egyházmegyénkből a segélykérvények még nincsenek összeszedve. Ha kitalálunk maradni, éppen egy évi segélytől esünk el. Felkérem azért a folyamodni akaró egyházakat, hogy segélykérvényeiket ezuttal — a gyakorlattól eltérőleg — már most, e körlevél vétele után azonnal, közvetlenül adják be hozzám, hogy tárgyalásukról még kellő időben gondoskodhassam.

Gernyeszeg, 1906. február 5.

Csekme Ferencz, görgényi esperes.

Sz. 262—1906.

KÖRLEVÉL

a küküllői ev. ref. egyházmegye t. lelkipásztorai és a t. egyh. községek gondnokaihoz.

Egyházmegyénk mindenik ref. felekezeti iskolájának megküldtem egyházkerületünk térképét, melyekért 5—5 koronát küldjenek be azonnal a gondnok afiak e. m. pénztáros aához.

Felhívom az állami iskolával bíró egyházak t. lelkipásztorait, hogy az iskolájuk államosítására vonatkozó szerződéseket hiteles másolatban, 2 példányban, f. évi márczius 15-éig esperesi hivatalunkhoz terjesszék be. Ha levéltáraikban az ily szerződések feltalálhatók nem volnának, abban az esetben kérjék ki hivatalos másolatát a kir. tanfelügyelői hivataltól.

Tudomásom van róla, hogy több egyházközségeink tőkepenzeiket egyes kisebb rendű takarékpénztárakba 4 1/2%-ra helyezték el. Épen azért becses figyelmükbe ajánlom a t. egyházi előljáróságoknak a jóhírű „Közhasznu Szövetkezet” amaz ajánlatát, hogy ott 5%-al lehet elhelyezni tőkéinket. Ez által pedig még ref. felekezeti érdekeinket is gyámolítjuk.

Folyó év július 1-éig mindenik egyházközségünk története készen kell hogy legyen. Mely határidőre fel is kell azokat terjesztenünk. Felkérem tehát a t. lelkész afiakat, hogy munkálkodjanak e tekintetben és május 1-ig egyházuk elkészült történetét ide terjesszék be, mert azokat még át kell vizsgálni és arra is idő kívántatik.

Kutyfalva, 1906. február 6.

Nagy Domokos,

küküllői ev. ref. esperes.

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kerületi Szervezetünk.

Az „Erdélyi Prot. Lap“ folyó évi 6-ik számában egy cikk jelent meg, mely a kerületi közgyűlés Szervezeti kérdéseivel foglalkozik. Nézetét a mi kerületi gyűlésünk Szervezetéről ezekben az eléggé érthető szavakban foglalja össze: „kerületi alkotmányunkat jó részben megérettnek találom arra, hogy lomtárba helyezzük“.

Kemény és lesújtó ítélet, de igazságos. A református népek egyházában talán sehol sincs ehez hasonló Szervezet, mely 35 év óta van nálunk érvényben, de már születése percében oly számosak voltak a gyengeségei, hogy az egyházkerület hivatott testülete már akkor hangsúlyozta és hivatalosan is kifejezte a lehető leggyorsabb revisió szükségét. Az óhajtott és követelt revisió mégis elmaradt. Talán azért is, mert a nehéz harcok árán megalkotott Szervezet revisiójával nem akartak ismét új harcokat felidézni és a még vérző sebeket ismét felszaggatni.

De most, 35 év múlva, midőn már háromszor zsinatoltunk, immár a 12-ik óra is ütött és a revisio többé el nem odázható. Követeli a haladó idő, a zsinat, s mindenek fölött és legelső sorban magának egyházkerületünknek nagy és egyetemes érdekei.

Ha egyetlen rövid pillantást vetünk kerületünk mai Szervezetére: azonnal megdöbbenő világosan áll előttünk, hogy ez a Szervezet a mai alakjában tart-hatatlan. Legnagyobb hibája, hogy az érdekek és osztályképviselet elvén épül föl, a mely elvet a protestáns egyházak, annál kevésbé a reformátusok a világon sehol sem ismernek. És a bajt, a betegséget még inkább növeli az a tény, hogy ez az érdekképviselet sincsen igazságosan keresztül vive. Az erdélyi egyházkerület közgyűlése világiakból és papokból, tanárokból és tanítókból, örökös és választott tagokból, kúrátorokból és esperesekből van összealkotva. De hogyan, milyen módon és milyen arányban?

Az arányra nézve a múlt évi névkönyv adatai világosan megmondják a feleletet.

Az erdélyi egyházkerületben a gondnokok száma kerek számban 100.

Mint ilyenek, a kerületi közgyűlésnek hivatalból tagjai mindannyian, valamint a közép- és főiskolai tanárok is egyre-másra ugyanezen számban, tehát 100-an hivatalból tagjai a közgyűlésnek. Rajtuk kívül 19 esperes és ugyanannyi jegyző, tehát 38. Hivatalos tag tehát összesen 238.

A szorosabb értelemben vett képviselők száma, kiket az egyházközségek presbyteriumán, vagy közgyűlésén választanak meg, egyre-másra, szintén 100. Ezek tetszés szerint választhatók akár világiak, akár lelkészek közül.

Mind a száz lehet világi, s lehet lelkész is. Egyformán helytelen mind a két eshetőség.

Tehát a míg a kerületi közgyűlésen a tagsági hely 100 kúrátornak és 100 tanárnak van biztosítva avval, hogy ők a közgyűlésnek hivatalból tagjai, addig a papságot csupán 38 állandó tag képviseli. Más szempontból nézve a kerületi gyűlésnek minden rendes tanár tagja, ellenben öt és fél száz lelképásstor közül csak 38, tehát mintegy 15-öd része.

Sehogys megengedhető és el nem tűrhető lelkicsinylése és megaláztatása a lelképásstoroknak, az egyházi élet legelsőrangú tényezőinek és képviselőinek, kiknek buzgóságától, odaadó tevékenységétől függ gyülekezeti s evvel együtt egyetemes egyházi életünk fellendülése és megerősítése. És mégis mai Szervezetünk szerint egyházi életünk sorsa — csodálatos és érthetetlen módon — hét középiskola tanárjai közé van letéve, holott a községi élet fejlesztésében és a községi élet által reánk rótt gyülekezeti avagy egyházközségi kötelességek hordozásában vajmi végtelenül kevés részt vesznek.

Hosszas fejtegetésekbe nem bocsátkozom, de hangsúlyozom, hogy lelképásstoraink számára az egyházi közélet terén, saját jól felfogott érdekünkben, más helyet kell kijelölnünk, nagyobb fokú részvételt és tevékenységet kell biztosítanunk, mint eddig — az ügy érdeke ellenére — tevők.

Nem tartozom azok közé, kik a paritás merev álláspontjára helyezkedve azt követelik, hogy a kerületi gyűlésen a kerületet felerészben világiak, fele részben lelkészek képviseljék, a mint ez a Duna- és Tiszamelléki kerületekben történik, sőt a mellett foglalok állást, hogy azt a különbségtételt, mely az anyaszentegyház hiveit két — sokszor — ellenséges táborra osztja, „világiak és papok“ okvetetlenül ki kell irtani a reformátusok egyházi szótárából. Ez a különbségtétel egy új találmány. Régen a világiakkal nem a papokat, hanem az „egyháziakat“ állították szemben s nevezték őket „ecclesiastici“ névvel. Ekklesiastikusok voltak a lelképásstorok, a professorok és az iskolamesterek. Ilyen megkülönböztetés mellett sem sürgetem a paritást, de azt épen az egyház jól felfogott érdekében föltétlenül kívánom, hogy a papság, a kiknek működésén fordul meg a gyülekezeti és általán az egyházi élet, a kerületi gyűlésen más arányban vegyen részt, mint a hogyan most történik.

Ha a kollegiumok részéről 4—4 legidősebb tanár lesz a közgyűlés tagja, tekintettel a jó békére, nincs kifogásom ellene, holott a presbyteri elv itt is egyebet követel.

Ez esetben a közgyűlésen résztvevő tanárok száma 29 lenne.

Tehát a kúrátorok számát, ha 100-ban vesszük föl, miután ők egyre-másra mind világiak, arról kell

gondoskodnunk, hogy a közgyűlésen való részvételre jogosult *lelképásztörök és tanárok együttes* száma szintén elérje, vagy legalább megközelítse a százat. Ez pedig nézetem szerint legkönnyebben úgy lenne megoldható, hogy azon egyházmegyék a melyekben a kerületi képviselők páratlan számban választandók, itt az egyháziak közül választandó képviselők száma *egygyel* mindenütt több legyen, mint a világiak közül választott képviselőké.

A *tanítói* képviselőkre vonatkozó eddigi eljárást fentartandónak vélem, de akképen, hogy az illető e. megye presbyteriumait és nem a tanítókat illeti meg a szavazati jog és csak tanítók választhatók meg ezen a czimen. A tanítók szintén az ekklesiastikusok közé számítandók.

Ekként kerületi gyűlésünk tagjainak száma mintegy *kétszáz* lenne. Ez is nagy szám, de lényegesen javítana mégis a helyzeten, midőn 300-nál több a tagok száma.

Ha óhajtjuk az új életet: az új életnek megfelelő formát kell teremtenünk. Az új bor a régi tömlőt szétveli.

—k. —g.

Az egyházközségi pénztárak kezeléséről és ellenőrzéséről.

A milyen időszerű a mélt. Igazgatótanács 133—1906. sz. szabályrendelete az egyházmegyei pénztárak kezelése és ellenőrzése tárgyában, épen olyan sajnosan nélkülözünk az egyházközségi pénztárak kezelését és ellenőrzését szabályozó, összefoglaló utasításokat.

Hogy több egyházközségben a vagyoni kezelés sok kívánni valót hagy fenn s annak ellenőrzéséről egyáltalán nincsen gondoskodva: annyira köztudomásu tény, hogy bizonyításra nem szorul. Ezen fogyatkozások elenyésztetése végett szükséges, hogy a mélt. Igazgatótanács az egyházközségi pénztárak kezelése és ellenőrzése tekintetében is megfelelő szabályrendelettről gondoskodjék.

Ezen szabályrendeletben a következő elvek volnának érvényesítendőek.

I. A vagyonkezelésről.

1. *Mindenféle egyházközségi pénz és értékpapír (kötelezvények, betéti könyvek stb.) a kétkulcsu ládában tartandó.*

Megszüntetendő egyfelől azon szabálytalanság, hogy a gondnok magánál tartsa az egyházközség pénzeit, mert az által azon gyanura adhat alkalmat, hogy azokat inkább a saját hasznára, mint az egyházközség javára gyümölcsözteti; másfelől meg nem engedhető azon gyámság jellegével bíró eljárás, hogy némely egyházmegyében az esperes, illetve pénztáros egyes egyházközségek betéti könyveit kezelje, mert az által a lelkészek és gondnok, illetve presbiteriumokkal szemben a vagyoni felelősség elve a törvényesabba módon nem érvényesülhet.

2. *Az egyházközség költségvetése a leggondosabban állítandó össze.*

A költségvetések beküldési határideje kitolandó január hó 15-ig, mert a jelenlegi határidő betartása miatt a pénztármaradék s a beveendő és kiadandó hátrálékok figyelmen kívül hagyatnak, már pedig azok igen sok helyen jelentékeny összeget képviselnek.

Ezuttal nem hallgathatom el azon meggyőződésemet, hogy a jelenlegi költségvetési űrlap teljesen megérett az átdolgozásra s mindenek felett összhangzásba hozandó a jelenleg használatos bevételi és kiadási főívvel. A „*Fedezet*“ nagyrésztben alkalmazkodik ugyan a bevételi főívhez, de hiányoz-

nak belőle a „*Mult évi pénztármaradék*“, „*Künnlevő hátrálékokból*“, „*Befizetett alapítványban*“ és „*Eladott ingók árában*“ cz. rovatok, már pedig e czimeken igen gyakran tekintélyes összegek szerepelnek. Továbbá a papi, tanítói kántori és harangozói fizetések kötelező elszámolása miatt, azok részére is megfelelő rovat nyitandó. A „*Szükséglet*“ a kiadási főívhez egyáltalán nem alkalmazkodik. Ezen kívül hiányoznak belőle a „*Mult évi tartozások kifizetésére*“, „*Kegyeségi kiadások*“, „*Ingatlanok vásárlására*“ és „*Bevett tőkéből kölcsön adatott*“ cz. rovatok. Egy szóval ez a rész az, amely a leggondosabb átdolgozásra szorul.

3. *A fedezeti és szükségleti összegek, illetve tételek nyilvántartási könyvének vezetése a lelkész, illetve gondnok teendője.*

E végre az ujonnan készitendő költségvetési űrlap tételeinek megfelelő nyomtatvány bocsátandó ki.

Ez alkalommal azon meggyőződésemmnek adok kifejezést, hogy a költségvetési nyilvántartás vezetése 4000 koronán alul dolgozó egyházközségekben teljesen felesleges. A kötelező nyilvántartás, a mint a mélt. Igazgatótanács elrendelte, munkát bőségesen ad, de kézzel fogható haszna egyáltalán nincsen.

4. *A lelkész, illetve gondnok felelősök azért, hogy az előirányzott összegek befolyjanak és a megállapított szükségletekre fordíttassanak.*

A felelősség hangsúlyozása azért kívánatos, mert véget kell vetni azon visszás helyzetnek, hogy a számadások tekintélyes összegű beveendő és kiadandó hátrálékokkal zárassanak le és indokolatlanul olyan terhek nehezdedjenek az egyházközségekre, a melyeknek fedezete megvolt, de valamelyes okból nem gyűjtettek fel és nem szolgáltatnak be az egyházközség pénztárába. Beveendő hátrálékok czimén különösen a kamatok és rovatok, kiadandó hátrálékok czimén az adók és egyházmegyei járulékok szerepelnek, sokszor oly jelentékeny összegben, hogy az egyházközségek fejlődésére bénítólag hatnak.

Minthogy a bevételek és kiadások időrendi vezetésére a jelenleg használatos „*Számadási napló*“ nem alkalmas, mivel az egyik levél a bevételek, a másik levél a kiadások vezetésére van rendelve s így az áttekintést indokolatlanul megnehezíti: szükséges, hogy czélszerű űrlap bocsáttassék ki. Én a következő mintázatot javaslom:

Folyó		Év, hó, nap	Bevétel és kiadás megnevezése	Bevétel		Kiadás	
száma	Okmány			kor.	f.	kor.	f.

Ezen mintázat közönséges iv alakban s a mostaninál tartósabb papírra volna nyomtatandó.

6. *Bevételeket és kiadásokat a gondnok csakis ellennyugta, illetve nyugta mellett teljesíthet.*

Megszüntetendő azon rendellenesség, hogy a bevételek és kiadások vagy egyáltalán nem, vagy hiányosan okmányoltatnak. Utját kell vágni azon furcsa eljárásnak is, mely nem egy helyen divatoz, hogy az igazoló okmányokat a számadás összeállítása alkalmával gyűjtik össze.

7. *A különféle tőkepénzek és kamatok nyilvántartására tőkekönyv vezetendő a lelkész, illetve gondnok által, mely decz. 31-én lezárandó. A következő évre átmenő tőkék és kamatok — czimük szerint — új lapokra hozandók át.*

Az egyházkerület tőkekönyvi nyomtatványt nem bocsátott ki, pedig erre nagy szükség van. Mi a következő beosztásu tőkekönyvet használjuk:

Sorszám	Adós neve	Kötelezvény kelte	Mult évről átjött tőke		19.. évben tőkésített		Tőkék összege		Hátrálék kamat	Folyó évi kamat		Kamatok összege		19..ban bevétel		Megy át 19..ra		Van-e szabályszerűen biztosítva?	
			tőke		tőke		tőke			tőke		tőke		tőke		tőke			
			kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.		kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.		kor.

Ezen tőkekönyvi minta teljesen megfelelő s a legkényesebb igényeket is kielégíti.

A tőkék és kamatok kezelésére vonatkozólag némi egyöntetűsége kellene, hogy törekedjünk. És itt rá kell mutatnom a kezeségi kötelezvények két fogatkozására, a melyek elenyésztetésre várnak. Az egyik az, hogy a kamatfizetési határidő félévekben (jan. 1. és jul. 1.) állapittatik meg. Sokféle indok, a melyeket szükségtelen felsorolni, a mellett szól, hogy legjobban az év elején való (jan. 1.) kamatfizetés, illetve kamatszédés. A másik az, hogy a tőke visszafizetési határideje nincs meg benne, illetve annak beiktatására nincsen hely hagyva. Már pedig a tapasztalat azt bizonyítja, hogy jobb a tőkét határidőre elhelyezni, mint bizonytalan időre kiadni, mert minden figyelem mellett is bekövetkezhetik azon idő, hogy az adós is, a kezesek is fizetéseképtelenek lesznek s a 90 napi felmondási idő nem mentheti meg a veszendőnek indult tőkét. Akkor csak egy ut maradt fenn: a törlés. Ez pedig tudjuk, mit jelent.

A tőkék elhelyezése tekintetében továbbra is fentartandó azon igazgatótanácsi rendelkezés, hogy csak a presbiterium utalhatja ki névszerinti szavazás mellett.

Végül idejegyzem, hogy egy kamatszámítási táblázatnak sok hasznát vennék a lelkesi irodák.

8. Az egyházközségi számadások minden év febr. 15-ig másodfoku megvizsgálás végett az egyházmegyei számvevőhöz két példányban összes mellékleteivel együtt beküldendők. Ezen határidő be nem tartása fegyelmi eljárást von maga után.

Hogy a jelenlegi számadási iver (bevételi és kiadási főiver) nem megfelelők, azt minden jólék tudja. Nehézkes és két ivbe kell beirunk azt, a mi egyen is kényelmesen elérhetne. Ez irányban javaslatot nem teszek. Az 1904. évi egyházmegyei közgyűlés által elfogadott számadási mintám a mélt. igaztanácshoz felterjesztett, de figyelemben nem részesült. Miért, miért nem? nem kutatom. Annyi tény, hogy a számadási főiver egyszerűsítésének és czélszerű beosztásának az ideje immár elérkezett.

Vita tárgyát képezheti azon kérdés, hogy a külön rendeltetésű tőkékről készítettessenek-e külön, önálló számadások, vagy nem? Véleményem az, hogy a különféle tőkék egy számadásban (közpénztári számadás czimen) számolandók el, kivételt képezvén ez alól az iskolai tőkék, melyek jövőre is iskolai számadás czimen vezetendők. Ezen eljárás által a pénztári napló vezetése könnyebb, a számadás pedig áttekinthetőbb. Ezt czélozza a mélt. igaztanács 892—1905. sz. rendelete is, midőn a rendes költségvetés keretében a papi, kántori és harangozói fizetések is felveendőnek nyilvánítottak.

Ki kell terjednem végezetre a számadások egyik mellékletére, a vagyontárra is. Hogy ennek mi szerepe van a számadásoknál, eddig nem tudtam megérteni s most, hogy számvevő vagyok, még kevésbé értem. Meg kell csinálni, tehát felül kell vizs-

gálnom. Kifogásaim ezek. Először a legtöbb egyházközségnek nemcsak vagyona van, hanem adóssága is. A vagyontárral pedig „adósság” rovat nincs. Tehát az egyházközség valódi helyzetét nem ismerhetjük meg. Másodszor a vagyontár össz állítására szolgáló adatok nincsenek a számvevő kezénél, tehát egyáltalán nem döntheti el, hogy helyesen történt-e az összeállítás, vagy nem? Nézetem szerint a számadáshoz vagyontárral csatolni teljesen felesleges, mert a számvevőnek elég a tőkekönyv. Ha pedig a vagyontár évről-évre való vezetését az illetékes tényezők továbbra is szükségesnek tartják, akkor annak megvizsgálása legilletékesebb helyére, a társasvizsgálat hatáskörébe utalandó.

9. A különféle magtárak és bortárak kezelésére nézve a fenti elvek irányadók,

Itt csak jelezni kívánom, hogy magtári és bortári naplók, valamint megfelelő számadási iverk készítése mulhatatlanul szükséges.

II. A kezelés ellenőrségéről.

10. Minthogy a vagyoni kezelés ellenőrzése első fokozaton a presbiterium kötelessége, utasítandók az összes egyházközségek presbiteriumai, hogy válasszanak saját kebelükből egy 3—5 tagból álló pénztárvizsgáló bizottságot, melynek kötelessége az egyházközségi pénztárt havonként (esetleg negyedévenként) egyszer megvizsgálni s az eredményről a presbiteriumnak jelentést tenni, hogy az a netaláni fogatkozások elenyésztetése tárgyában intézkedhessék.

A pénztárvizsgálat intézményét felesleges ajánlatni. Hármassal jár. Először megkivánja a pénzeknek a kétkulcsu ládákban való tartását, másodszor a pénztári napló rendes vezetését, harmadszor a bevételek és kiadások szabályszerű okmányolását.

11. Az egyházközségi vagyoni kezelésének ellenőrzése másodfokon az egyházmegyei számvevő kötelessége. A számvevő tartozik az egyházközségek pénztárát és számadási ügyviteli könyveit évenként legalább egyszer, szükség esetén többször is, megvizsgálni; az észlelt fogatkozásokat elenyésztetni; szükség esetén a számadásokat a helyszínen felülvizsgálni. Eljárásáról köteles az espereshez írásbeli jelentést tenni, mely további intézkedés czéljából az egyhm. Tanács elé terjesztendő. Nagyobb mérvű mulasztás esetén a mélt. igazgatótanács elbírálása alá bocsátandó.

A számvevő hatáskörének kitágítása, helyesebben megállapítása, a személyes ellenőrzés révén, egy olyan fontos szükség, melyet az egyházközségek létérdeke megkövetel. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy az esperesi hatáskorból bizonyos részlet kisajátíttassék a számvevő részére. Nem! Csak azt akarom kifejezni, hogy a számvevőnek ne csak a felülvizsgálási, hanem az ellenőrzési jog is adassék meg. Csakis ily módon viselhet felelősséget, a melyet törvényeink megszabnak.

Itt kell megemlékezni arról is, hogy a szám-

vevői kiszállások költségbe kerülnek. Azt hiszem, hogy e bajon segítve leend. Mert ha a mélt. Igazgatótanács gondjaiba vette az espereseket, bizonyára nem fog megfelejtkezni a számvevőkről sem s érdeme szerint fogja honorálni azt a fontos munkát, melyet ez időszerint inkább a tisztességért, mint az alamiznaszerű fizetésért végeznek.

Sámuel Aladár,
küküllői számvevő.

Kiss József.

(1850—1906.)

Mélységes fájdalommal írom le ezt a kedves nevet, oh, mert az, aki ezt viselte, már nincs többé. Január 29-én kaptam tőle egy hosszú, szép levelet, a mely az ő fenkölt gondolkozásának, mélyen érző, vallásos lelkének, szerető nemes szívének igaz megnyilvánulása volt. Ebben a levélben boldognak vallja magát, ezt írván: „habár Istennek végetlen szeretetében, kegyelmében soha sem kételkedtem, mégse hittem volna, hogy e földön még ily boldog lehetek a nagy árvaság, a sulyos csapás után“ És egy hét múlva, a levél vétele után, febr. 5-én, villámszárnyakon jött a szomorú, a megrendítő hír: Kiss József meghalt.

De tudod-e, kedves olvasó, ki volt ez a Kiss József? A hosszufalusi missziói egyház tömösi és predeáli csoportjának gondnoka, vezéralakja, 7 éven keresztül munkatársam, a kinek bámulatra ragadó tevékenységét, anyaszentegyházunk, hazánk iránt táplált lángoló szeretetét ismerik egyházkerületünknek mindazon tagjai, akik az „Erdélyi Protestáns Lap“-ot és a „Vasárnap“-ot olvassák. Nincs anyaszentegyházunknak az a papja, avagy világi tagja, a ki inkább szívében hordozná reformált egyházunk magasrendű érdekeit, fejlődését, mint ő szívében hordozta. Világi ember létére valószínű apostola volt ő ott a határszelen Krisztus igaz vallásának és a hazaszeretet evangéliomának. Szétszórtan élő hiveinket összegyűjtötte, összetartotta; gondoskodott a nyájának lelki táplálékáról, mint egy jó pásztor. Senki sem fejtett ki, egész Erdélyben, akkora buzgóságot a „Vasárnap“ terjesztésében, a biblia, káté s más népszerű vallásos iratok osztogatásában, mint ő. Igazán a föld sója, a világ világossága volt. Mint egyszerű pályafelvigyázó megmutatta, mit kellene tenni a lelkipásztoroknak és hiveknek egyaránt. Az ország határán 5 évvel ezelőtt épült predeáli állami iskola és az oláhországi magyar gyermekek számára 3 évvel ezelőtt felállított internátus létesülésének ő volt egyik leglelkesebb munkása. A tömösi szorosban, az ország határán szét szórtan élő és a határon túl a romániai Azuga, Bustin, és Sinaia gyártelepein tartózkodó szegény honfitársainknak jóltevő édes atyja, mentő apostola volt. Hány kivándorlót térített vissza az édes haza határán és adott nekik munkát. Hány szegény egyházunk számára gyűjtött tetemes segínyt! Hány kegyes adománya hirdeti igaz keresztényen voltát, halhatatlan nevét a hosszufalusi missziói egyházban és a hol a gyermekifjú életét átélte, magyar-bölkényi egyházban! Mondhatni többet mutatott fel e kiváló ember egyedül az egyházépítés, a honmentés mezején, mint akárhány egyesület. A legnemesebb eszménység és a leg-egészségesebb gyakorlati érzék harmonikus összhangban egyesült Kiss Józsefben.

Kiss József Marostordamegyében (Magyarbölkényben) székely nemes családból született 1850-ben. Édes apját, aki magyarbölkényi ref. kántoránító volt, korán elveszítvén, csak 4 gimn. osztályt végezhetett a marosvásárhelyi kollegiumban. 20 éves korában besoroztatván, sokáig katonáskodott. Katonai szolgálatát többnyire Bécsben és más külföldi városokban

töltvén, nagyon sok ismerettel gazdagította csodálatosan fogékony lelkét. Anyanyelvén kívül 5 nyelvet beszélt. Olvasott természettudományi, bölcsészeti, theologiai, szépirodalmi műveket és különösen nagy szorgalommal olvasta az életkönyvét: a bibliát. Építészeti, műszaki dolgokban olyan jártas volt, mint egy mérnök. Kitűnő énekes és zenész volt. Vasszorgalmával, genialis tehetsége folytán annyira kiképezte magát, hogy a hol megfordult, mindenütt bámulatot keltett maga iránt. Nem egyszer hallottam művelt emberek szájából róla ezt a nyilatkozatot: „ha egyetemet végezhetett volna, világhírű ember lett volna belőle.“ Eltekintve azonban bámulatosan sokoldalú ismereteitől, az ő egyéniségének főjellemonása az erős hiten, öntudatos meggyőződésen nyugvó mély vallásosság volt. Szerette az Istent, szerette az embert, szerette hazáját, szerette egyházát oly igazán, oly mélyen, a mint csak egy Krisztus szellemétől megszentelt szív szeretheti. Fényes bizonyossága ennek az ő nemes munkásságban, áldozatokban, keresztyéni erényekben gazdag élete. Lángeszének krisztusi gondolataival világított, forrón szerető szívének tűzével melegített. Megjelenése, lelkes szava, egész lényé varázserővel hatott az emberekre. Ez a nyitja annak a fényes eredménynek, a melyet ő egyházársadalmi téren felmutatott.

Élete feladatául tűzte ki, hogy Predeálon, édes hazánk határán, az iskola és internátus mellett a református templomot, melyet még ottlétem idejében terveztünk, fölépülve lássa. Mennyi áldást árasztott volna még hazánkra, anyaszentegyházunkra, ha az isteni bölcs gondviselés mintegy Ilyés prófétát, nagy hirtelenséggel föl nem ragadja nemes munkássága szinteréről.

Méltán sirathatjuk őt, mert ő szerte járt, mint az Idvezítő és mindenkivel jót tett. 55 éves volt: de oly ifjúi erővel, oly hatalmas szervezettel volt megáldva, hogy legalább is 30 évet lehetett jósolni még neki. Élni, nemesen, krisztusi módon élni; tenni, alkotni vágyott és mikor oly boldog volt és a mikor annyi áldást árasztatott volna hazájára, egyházára, 5 hónappal ezelőtt alapított második családjára... meg kellett halni, váratlanul, hirtelen. Ti határszéli fenséges bérczek, örökzöld fenyvesek, Tömös vizének kristály habjai sohajtozzatok, zokogjatok, sirjatok, mert olyan embert, mint Kiss József, többé nem láttatok és ki tudja, láttok-e még valaha? Sirassad te is magyar református Sion és abban te hosszufalusi missziói egyház legjobb, legigazabb, legbuzgóbb, legtevékenyebb fiadat sirassad és dicső emléket, krisztusi lélektől ragyogó arcát, daliás alakját mélyen szívedbe vésd; mert üres maradt az ő helye!

Váratlanul elhunyt kedves munkatársam, leghivebb barátom! te tudod, hogy mennyire szerettelek téged; hisz' lelkünk összeforrott a szent, az istenes munkában, a melyet 7 éven át együtt végeztünk, míg az isteni gondviselés elszólitott engemet boldogító körötökből. Ne fájjon a te dicsőült lelkednek, hogy az, a kit szerető nagy lelkednek drága kincseivel halmoztál el, nem mehetett el nemes, halhatatlan lelked porsátorának temetésére, hogy letegye az elismerésnek, a hálának, az igaz barátságának könnyektől harmatozó koszoruját a te koporsódra. A nagy távolság, a gyengélkedés nem engedte, hogy tolmácsa legyek a nagy veszteségnek, a mely váratlan halálodban a hazát, az egyházat és a mi szerető szívünket érte! De te nem haltál meg, csak elköltöztél ama jobb hazába, elvenni nemes pályafutásodnak hervadhatatlan koszoruját. Drága emléked azonban köztünk marad, szívünkben él; magasztos példád előttünk ragyog szüntelen. Azok a szegények, a kiknek testi és lelki javát munkáltad, dicső neved imába foglalják s emlékedet könnyek között áldják. Oh legyen is áldott, örökké áldott a te emléked! Pihenj

csendesen a magyarbölkényi „verőfényes temető”-ben első hű hitvesed mellett. A viszontlátásig Isten veled!

Sz.-Somlyó, 1906. február 7-én.

Zsigmond Károly.

Keresztyén szocializmus.

(Akadémikusok kirándulása Stettinbe.)

(Folytatás.)

Szombaton (jan. 6.) reggel már a vakok intézetében voltunk. Ez nem csak egy intézet: ez egy egész telep. Igen érdekes volt az a pár tanítási óra, amelyet végig néztünk. A számtani órán kiszült, hogy a vendégek közül senki sem tud úgy számítani, mint egy jobb fejű vak gyerek. $24 \times 32 = 312 = ?$ kérdi a tanító, s míg mi papíron a számításához hozzá kezdettünk, a fiu már mondá: 456. Gyönyörű énekkaruk van a vakoknak s hatalmas orgona kísérettel éneklő a 25—35 tagból álló vegyeskar: Oh Gott des ewigen Lichtes!

Azután következett a másik nagy és érdekes intézmény: a *Salem*. Ney-Torney egyik magasiatán emelkedik a hatalmas kétemeletes új épület, amelyben a leánygyermek sálem-et, menedék helyet találnak. Az egész intézmény tevékenysége két oldalú: egyfelől a leánygyermek nevelése, másfelől a diakonissza-képzés. A pedagógiai célzt így formulázza az intézet szabályzata: A Sálem célja, hogy a nevelésére szorult leánygyermeknek menedékhelyet nyújtson, a mely az otthont és a szülői házat lehetőleg pótolja; növendékeit nem csupán praktikus szempontok szerint neveli az élet számára, hanem mindenek felett munkás szeretet és vallásos érzület által meg akarja nyerni az Üdvözítőnek, aki maga a szeretet.“ (Stift Salem, Bilder aus dem kirchlichen Leben u. der christlichen Liebestätigkeiten, von Pastor Dux-Salem, Stettin, 1895.)

A leánynevelő intézet két részre oszlik: Mária- és Mártha-ház. A Mária-ház azokat a leányokat neveli, kik életpályául a szellemi foglalkozást választották s tanítónők, óvónők stb. akarnak lenni, vagy pusztán általános műveltségre törekszenek. Ezek a felsőbb-leányiskolát is elvégzik s ha specifikus pályára szánták magukat, bejárnak az illető stettini seminariumba. A Mártha-ház növendékei kizárólag gyakorlati oktatásban részesülnek, a háztartás művészetét: mosás, főzés, takarítás titkait sajátítják el s a jó gazdaszszonyság minden csinját-binját kitanulják. Belőlük válnak a házvezetők, szobalányok stb. Ezeknél az elméleti tanulás kizárólag a konfirmációra való előkészítés, a mely négy-öt évig tart. Nálunk ennyi idő alatt nagytiszteletű urrá facsarodik az ember.

Ez a megoszlás világért sem a kasztrendszer következménye, hanem eredménye annak a józan keresztyén gondolatnak, hogy mindenki a maga tehetsége szerint szolgálja az Urat. Akik nagyobb szellemi erővel vannak megáldva, azok elméleti pályára mennek, akik pedig nem, olyanok akarnak lenni, mint a Luther szolgáló leánya. Délutánonkint minden növendék együtt dolgozik a kertben, kiki a maga veteményes és virágágya körül; télen a konyha ad elég munkát. Németországban eddigelé ez volt az egyetlen intézet, ahol tornatermet nem láttam, de az óriási kertgazdaság az intézet legelső jövedelmi forrása. Az Oberin mosolyogva mondá: Salem will keine Blaustrümpfe, sondern tüchtige, fleissige, und häuslich praktische Frauen heranzubilden. Épen csak a durvább munkára fogadnak idegen erőket; cseléd nincs a háznál s mindenki a maga szolgálója. Átlag 60—70 növendéke van a Sálemnek, kik 18. életévükig az intézet gyermekei. 1876-tól kezdve diako-

nissza-ház is a Sálem, önmaga számára neveli a „nővéreket“, s jelenleg 36 áll rendelkezésére, kik közül többet gyarmataiban foglalkoztat. A diakonissza-házak ismertetését a Bethaniáról irt rajzomban adtam, itt ismételnem nem akarok. Csupán az egyes intézmények tipikus felmutatása lehet a célom, a specicsékekkel nem bibelődhetünk.

Még valamit meg kell említenem. A Salem homlokán ez a mottó fénylik: „És valaki egy ilyen gyermeknek gondját felveszi az én nevemben, nékem veszi fel gondomat.“ A gyermek óriási értékének megbecsülése szól e szavakból. Németország egész socialis berendezkedésének központja és célja a gyermek. Tehát a jövő. A gyermekben nem csak a gazdasági értéket látja, mint a székely, aki bornyút veszen, mert abban nő a pénz, hanem a testvért szereti benne s az istenképet akarja kiváltani belőle. Ha nálunk annyi gondot fordítottak volna a gyermekvédelemre, mint a tanterv revizióra, vagy az egységes középiskolára, talán most jogosabban beszélhetnénk a didaktikai kérdésekről. A görögöt lehet pótolni, de a gyermeket nem.

Délután már robogott velünk a vonat Züllchow felé. Túl az Odera kikötőjén fekszik Züllchow, amelynek jókora részét a fiúnevelő-intézet foglalja el, mely a gyermekvédelem tipikus szerve és tanyája, egy Bruderhaussal lévén összekapcsolva.

A gyermekvédelemnek atyja Pestalozzi volt, aki a 18. század végén az elhagyatott sveiczi gyermek részére, az első menedékházat építette. Ma Németországban 400 menedékház 16—20 ezer gyermeket óv meg az erkölcsi elzülléstől. Ezek között egyike a legnagyobbaknak a züllchowi intézet, ahová azok a szerencsétlen gyermekek kerülnek, akik saját hibájuk folytán, vagy környezetük miatt erkölcsileg veszendőben vannak. Az intézetnek segítőtársa a Brüder anstalt. Ez egy népies seminarium forma intézmény, a melynek tagjai feddhetetlen erkölcsű ifju kézművesek vagy földművelők, akikben elégséges szeretet és buzgóság van, hogy a belmisszió különböző területén hiven munkálkodhassanak. Az ifjak tehát az elméleti oktatás mellett mindjárt gyakorlati feladatok előtt állanak, amidőn az ilyen menedékház növendékei közt erejük, türelmüket, képességeiket kipróbálják. 1850. óta 16-ra szaporodott az ilyen Brüderanstaltok száma.

A növendékek családokra vannak felosztva, s az ilyen családoknak a feje egy idősebb Bruder, akinek segítőtársa két próbaéves Bruder. Az egész felett van az Oberin, aki a betegszobának a felügyelője s maga is ápolónő. Azonkívül van 2 tanító, egy háuszvater és az egésznek az élén a pap, ki jelenleg pastor Jahn, fia Gustav Jahn híres német népköltőnek, akinek több verse van az énekeskönyvben, s még több forog közszájon. Az intézménnyel nagy állat- és mezőgazdaság van összekötve, s azonkívül terjedelmes kertészet: konyhakerti növények, disz plánták, faiskola stb. Kapcsolatban áll a menedékház a világhírű züllchowi „karácsonyi játékiparmühellyel“, ahonét árad a világra a sok elmés krampusz, pukkanó narancs, apportirozó foka stb. szóval a karácsonyesti ajándéktárgyak végtelen tömege. 1887 óta van a züllchowi intézetnek egy filiája: a tőle félfőrányira fekvő Warsowban, ahol mintegy 100 növendék talál otthont egy mintaszerűen berendezett épületcsoportban.

Mire mindezeket megtudtuk, már vacsorához kellett ülnünk. Házigazdánk, pastor Jahn, az egyszerűsített közigazgatás híve (vajjon nem volt a görgegyi egyházmegyében? Szedőgyerek), mert a hivatalos pohárköszöntőket blankettákra kinyomatva, előre oda tétette kinek-kinek a vajas kenyere mellé. Így aztán szabadon humorizálhatott, óriási derűtségben tartva az egész társaságot. Lic. pastor Thimm majd

belepusztult, hogy nem beszélhetett, mert minden tudnivaló ki volt már nyomtatva a blankettákra. Goltz egyszer csak szóhoz jutott s ilyenformán kezdett beszélni. Peabody a Berlinben vendégszereplő amerikai theol. professzor, mikor a dékán estélyt adott a tiszteletére, azt mondá, hogy Németország adós még a világnak egy új Pontifex Maximussal, egy második Lutherrel, aki hidat tudjon verni a berlini dóm s a közelében levő muzeum között, át a Lustgarten-en, hogy a keresztyénség a mai mivelt ember szívéhez férközzék. De nemcsak a mivelt emberek szívéhez kell megnyerni, meg kell nyerni a szegény, a nyomorult, az erkölcsileg züllésnek indult nép szívéét is. Ezt nem egy potifex maximus fogja megtenni, hanem sok, mert mindenki, aki egy feléje nyújtott kezét megragadott, aki egy szívet megmentett az Urnak: pontifex maximus, hisz a legfőbb méltóságot viseli. . . .

Még csak azt mondom meg, hogy beszédje csatánójául 100 M. alapítványt tett. Jahn pastor melegen üdvözölte ezt az új hemiletikai figurát.

A hangulat egyre jobb lett. Előkerültek a Comersbuchok s Kunze kezdette rendezni a salamandert és a kneipot. A német studens mulatása oly bonyolult rendszer alapján történik, hogy a sythematika theologia ahhoz képest dajkamese. A francia négyes egyszerűség tekintetében kukoriczahántás ahhoz képest, amit a német diák elkövet, amíg egy pohár sört megiszik.

Pastor Thimm harmadszor csemetett már, hogy azonnal menjünk, mert végképen lekésünk a vonatról, de azért künn az utcán, bokáig érő sárban, szakadó esőben megállított, s a szurok sötétben beszélt még egy negyedórát, mint mondá — kiegészítésül.

Berlin.

Ravasz László.

(Vége köv.)

Németországi levelek.

III.

Leipzig, 1906. jan. 18.

Az elmúlt napok egyikén — dátumra biztosan nem emlékezem — az egyetemről lejövet, egy a kapu előtt ácsorgó alak valami nyomtatványt nyújt felém. En átveszem a felém nyújtott lapot s hazafelé menve, útközben hirtelen átfutottam. Felhívás volt az egyetem tanáraihoz és hallgatóihoz; szerzői s aláírói egyetemi polgárok voltak. Ezek az egyetemi hallgatók felhívásukban nem kívántak kevesebbet, mint hogy az egyetem professzorai — kivéve a theologiai fakultás professzorait — és az egyetemi hallgatók — kivéve a theol. fakultás hallgatóit — hagyják oda vallásukat, lépjenek ki abból a felekezettől, a melybe eddig tartoztak és legyenek vallás nélküliek. Kívánják ezt pedig azért, mert — hitük szerint — a tudomány önzetlen szolgálata és a vallás egymással nem férnek össze. Ők maguk már „vallástalanok” is lettek . . . s aláírva felhívásukat, mindenik odateszi neve mellé annak a felekezetnek nevét, a melyhez eddig tartozott. Van köztük minden felekezettől.

E tény napjaink szellemi életére rendkívül jellemző s bármint is ítéljük meg, nem minden jelentőség nélkül való. Napról-napra nő azoknak száma, kik látva a tudományoknak folytonos előrehaladását, azt hiszik, hogy ez a vallás pusztulását siettet. A természettudomány ma már hallani sem akar isteni gondviselésről, mert hiszen minden anyag, melyet vagy az erő, vagy az energia mozgat. Haeckel pl. azt követeli, hogy a vallást, mint babonát dobjuk félre s e helyett aquariumokban zárt és jól táplált tengeri rákokban, harcsákban stb. gyönyörködjünk, mivel ez az igazi vallás. Majd mások, mint pl. Andresen, azt szeretnék, hogy a buddhismusból, a keresztyénség némely tanából, a Hartmann philosophiájából egy új vallást componáljunk, melynek központja Jézus lenne. Itt Leipzigban, a mult héten dr. Horneffer tartott néhány előadást a jövő vallásáról, melynek alapítója Nietzsche, Brémában pedig egy lutheránus lelkész, a genialis Kalthoff azt hirdeti, hogy új re-

formációra van szükségünk s e reformációnak vezetője Nietzsche, az a Nietzsche, a ki minden félelem nélkül hirdette a világnak: „Meghalt az Isten.”

Szóval a tudomány minden téren zavar és forrongás észlelhető s e zavarban és forrongásban minden a vallás ellen támad.

Vajjon megmagyarázható-e ez a vallásellenes hangulat, melylyel a műveltek körében oly sűrűn találkozunk?

Azt hiszem, e kérdésre egész bátran felelhetünk igenel. A természettudományok folytonosan előrehaladnak, a philosophiai kutatások új meg új igazságoknak törnek útát, a vallástörténelem mindig nagyobb és nagyobb területeket von be kutatása körébe, a történelem már kezd philosophiai színezetet nyerni, sőt a matematika is philosophiai problémákat fejteget. És ezzel szemben úgy tetszik nekem, hogy a theologia különösen nálunk Magyarországon, mind inkább és inkább elszigeteli magát a szellemi élet többi mezőitől és főleg a philosophiától. Kegyeskedünk, a nélkül, hogy felvilágosítanánk, esküszünk a bibliára a nélkül, hogy kritizálnók és a nagy sürgés-forgás közepette végre odajutunk, hogy nem tudjuk, mit hiszünk. A vallásos érzést erősíteni akarjuk, pedig napjainkban inkább annak tisztítására és világosítására kell törekednünk. Az emberek lelkéből a vallásos érzés soha sem hiányzik, mert a vallás lélektani tény; ámde e mellett *sociologiai tény is* s mint ilyen örökös kölcsönhatásban van a szellemi élet többi tényezőivel.

A vallás sociologiai tény s így a maga formáját sokszor változtatja s éppen annyiszor, a hányszor arra szükség van. A vallás formájának változtatására szükségünk van ma is, mert míg a tudományok óriási haladást tettek, addig a vallásos igazságok formája ugyanaz maradt. Nem tehetem, hogy e helyen ne idézzem Naumann gyönyörű szavait: „oly állapotban találjuk nagyjainkban a keresztyénséget, mint azt a szőlőt, mely oly falra kapaszkodott fel, a melynek lebontása már el van határozva. Ez a régi fal az európai népek régi világképe. Minden szőlőágacska és minden szőlőkacsa e régi falnak valamelyik kövéhez tapadt oda s úgy látszik, mintha a szőlőt és a fal közös életet élnének. Ámde e régi fal most rendre-rende új fal által helyettesítettik. Fürtöt fürt után kell lefejtenuk és a szőlőtőnek fele, elpusztítva fekszik a földön. De ezt túléli a szőlőtő, ha gyökerei erősek még. A gyökér pedig Jézus.”

Ennek az új falnak felépítői a természettudósok s a philosophusok, kik a régi fal haszontalan köveit félredobták s ezekből új falat okos ember nem is épít. És mégis akadnak theologusok és lelkipásztorok, kik ezeket az eldobott köveket vissza akarják szerezni, erejük fogytaig védelmezvén a világteremtésének, az első emberpárnak, a vizözönnek, Bileam számara megszólalásának többé-kevésbé mythikus elbeszéléseit. Nem. A keresztyén vallásra nézve mindaz, a mi a zsidó kosmogoniával és kosmologiával összefügg, teljesen lényegtelen. Minden apologéta és minden prédikátor, a ki ezeket megvédelmezni akarja, a maguk szó szerinti jelentésében, csak felesleges munkát fog végezni s úgy tünteti fel a dolgot, mintha a vallás lényege ezen fordulna meg. Ezért ne csodálkozzunk azon, ha a műveltek közül sokan a vallás ellen fordulnak vagy legalább is elfordulnak attól, mert ennek oka a vallás félreértése, a miben a theologusok egy nagy része csak elősegíti őket. Pedig a lelkipásztorok munkája e téren nem nagyon nehéz. Az új falat a természettudósok és philosophusok építik; a lelkipásztorok csak arra kell vigyázni, hogy ne törjenek le a szőlőtő ágacskaí s ne sérüljön meg a gyökér, mely Jézus.

A világkép változásával változni fog a predikáció is, mely az istentiszteletben a vallás haladó elvét kell hogy képviselje. Mig u. i. a sakramentális istentisztelet az egyház megállapított tanának kifejezője, addig az egyházi beszédben a folyton megújuló egyháznak kell kifejezést nyernie. *E feladatnak azonban a predikáció csak akkor tehet eleget, ha a maga tartalmát és formáját a kor uralkodó eszméi szerint újból alakítja.* Ez újból alakításra napjainkban is igen nagy szükség van. Németországon Baumgarten, kieli egyetemi tanár, Decos, Niebergall, heidelbergi professzor, Sonend; nálunk, tudtom szerint, Tankó Béla e lapok tavalyi évfolyamában s a Nt. Szerkesztő úr valamelyik értekezleten sürgették a predikáció reformját. Franciaországban pedig Ménégosz, Réville sürgetik az egész theologiai felfogásnak s ezzel együtt az egyházi beszédnek is reformációját. E reformot a leg-

több német lelképásztor megvalósítani igyekeznek a gyakorlatban. Ott van *Kirmss*, berlini predikátor, *Baumgarten*, egyetemi tanár, *Mehlhorn*, lipcsei református lelkész, *Naumann*, a „Gotteshilfe“ szerkesztője, *Ihmels*, lipcsei egyetemi tanár és az amerikaiak közül különösen *Peabody*, a Haward egyetem tanára reggeli és estéli elmélkedésével, melyeket a theologusok reggeli s estéli istentiszteletein tartott Cambridgeben.

A németek közül különösen Kirmss és Naumann érdemelnek figyelmet. Kirmssnek néhány elmélkedése e lapokban is megjelent s ha nem csalódom, ugyanitt olvastam Naumannnak is egy elmélkedését. Ez elmélkedések természetesen nem kész predikációk, hanem csak olyan vázlatok, melyeket az egyházi beszéd írásánál haszonnal olvashatunk.

A lipcsei lelkészek közül hármát hallgattam meg. *Hartung* superintendens a halottak vasárnapján tartott igen szép beszédet, melynek textusa ez volt: „én élek és ti is éltek“. Már maga az ünnep hangulata azt kívánta, hogy a szónok subjectivitása a rendesnél nagyobb mértékben lépjen előtérbe. A szent Péter-templom egyik lelkésze, *Scherffig* pedig Jézus egyik paraboláját magyarázta.

Leginkább azonban dr. *Ihmels* egyetemi tanár predikációja lepott meg. *Ihmels* már az alakja is lekötötte az ember figyelmét. Magas karcsu ember, beretvált arccsal, frakkban, fehér nyakkendővel. Beszédjének textusa: „csak egy a szükséges“. Predikációja elején szépen rajzolja Mária és Márta jelenetét, melyet a békének fuvalma leng körül. Márta szorgoskodik, míg Mária a Mester lábai mellett ül s Isten országának dolgairól akar hallani. Mária a jobb részt választotta s ezért meg is dicséri Jézus, mert csak egy a szükséges. Korunkban még inkább kell figyelmzettünk az embereket, hogy csak egy a szükséges. Az emberek hitvány érdekek után futkosnak, keresik a vagyont, a pénzt, a hirt, a dicsőséget s csak egyről feledkeznek meg: hogy keressék az Istent! Pedig az Istent könnyen megtaláljuk: ott van a menydörgésben, a tavaszi szellőben, ott van az egész természetben és van egészben az Ur Jézus Krisztusban, ki Isten országa felé vezet minket. Ezután Isten országáról beszél *Ihmels* s beszéde végén, mint aki biztos a maga dolgáról, hatalmas hangon, minden affectáció nélkül kiáltja oda közönségének: „e pillanattól kezdve az a kérdés: felfelé akartok-e menni, az Istennek országába, vagy lefelé, a kárhozat birodalmába? Segítsen Isten, hogy az ő országa felé induljatok, mert csak egy a szükséges! Amen!“

Hanitzsch, a Tamás-templom fiatal lelkészét gyermekistentiszteleten hallottam; a gyermekistentisztelet leírását azonban a jövő alkalomra kell halasztanom, mivel levelem így is hosszúra nyúlt.

Ifj. Bartók György.

KÜLÖNFÉLÉK.

Prot. nőegylet estélye Nagyenyeden. „Nem voltak-e önök úgy, hogy társaságukba lépett egy kiváló ember, kinek arczára kiült lelke nemessége és míg közöttük volt, annyira összeszedték magukat, hogy nem tudtak, nem is akartak közönségesen gondolkodni; ajkaikról elmaradtak az esetleg otthonos útszéli kifejezések, társaságában megnemesedett a lelkük?“ Körülbelül ezeket mondotta Kenessey Béla, az erd. ev. ref. egyházkerület főjegyzője vasárnap felolvasása egyik részletében, mely felolvasása a prot. nőegylet szóárjának igazi tartalma, értéke volt, a többi piész pedig mozaik keret az értékes tartalom körül. És felolvasásának, szereplésének s egyéniségének kritikáját e szökből írjuk mi meg. A kollegium disztermében szorongó zsufoolt közönség közé valóban egy kiváló ember lépett, kiről lesugárzott lelke nemessége s midőn fejtegette, hogy „habemus regem“, a ki nem zsarnokunk, a ki kézenfogva vezet minket, hogy hozzá hasonlóvá tegyen, aki a hozzá közeledéstől nem félti a maga dicsőségét, mint földi királyok, hanem kegyelmét megsohasítani kívánja rajtunk, midőn megosztja köztünk; midőn a baráti, hitestársi és szülő-gyermeki viszonyt csak úgy állítja tartósnak, ha benne a felek egymás lelkét szeretik; midőn felhívott, hogy engedjük közel magunkhoz Jézust,

vigyük be a család kis körébe, mert a környezet hatásának van az egyéniség alávetve, mert az ember a ráhatásoknak sokszoros tükörképéből áll, akkor valóban megszüntünk alantjáróan gondolkodni, agyunkból számüzte a mindennapiság közönséges eszméit s felemelt magához, megtisztult, földi salaktól mentes légkörbe. Hálás lelkünk egész tiszteletével köszönjük ezt neki. Az értékes kép keretének díszét alkották Lázár Málcsi k. a. gyönyörű alt hangon előadott fohásza, melyhez szépen simult Winkler Lia k. a. harmonium kísérete, továbbá Veress István művészi hegedűjátéka, Veress Gábor és Hábecoszt mérnök harmonium és zongorakiséretével, a keret masszája pedig a theologusok két énekszámából, vonós négyeséből és Kovács András tanárjelölt borongós szavalatából telt ki. A szóáré alkalmából az egyesület jótékony céljai előmozdítására önkénytes adományképen 118.34 kor. gyűlt be. Sok ily nemes élvezetben legyen Nagyenyed közönségének része! Sz. Ö.

Uj egyesület. A dési protestáns hívők február 4-én, vasárnap délután a városház nagytermében egy új egyesületet alapítottak: a Konfirmáltak Egyesületét. Az alakuló közgyűlésre a tagok oly nagy számban jelentek meg, hogy a termet zsufolásig megtöltötték. Az alakulás formáságait Veszprémi Ferencz segédlelkész imája előzte meg, áldást kérve Istentől az egyesület működésére és magasztos céljának megvalósítására. Azután a gyülekezet Vásárhelyi Boldizsár lelkész indítványára az alakuló gyűlés elnökéül Tüzes Karácsonné kérte fel. Vásárhelyi lelkész az egyesület célját és a cél elérésére irányuló eszközöket ismertette. Az egyesület célja a vallás-erkölcsi élet fentartása és ápolása s a krisztusi szeretet gyakorlása. E cél elérésére morális tartalmu művek terjesztése, felolvasások és összejövetelek tartása s a szükölködők támogatása által törekszik az egyesület. Céljául tüzte ki az egyesület a szociális élet bajainak orvoslását is, erejéhez mérten; sőt a helyi viszonyokhoz képest szociális intézmények (pl. cselédotthon) létesítését is. Az általános lelkésedéssel fogadott előterjesztés után Holstein Mari az alapszabálytervezetet olvasta fel, melyet a közgyűlés minden pontjában elfogadott. Az alapszabályok szerint választotta meg a közgyűlés az egyesület tisztikarát, a melynek tagjai lettek egyhangu szavazással: Nik Ferenczné elnök, dr. Parádi Ferenczné és Kenyeres László alelnökök, Holstein Mari titkár, Diószeghy Lajos pénztáros és Gombár Ferencz ellenőr. A választmány tagjai a tisztikar tagjain kívül a lelkész és az alapítótagok (számszerint 27), azonkívül a közgyűlés által kiválasztott 20 nő és 20 férfi. Az egyesület, a melynek jelenleg 475 tagja van, a dési ref. egyház védelme alatt áll. Üdvös működését azzal kezdte meg az egyesület, hogy gyűjtést indított egy igen szegény városi polgár számára, kit a minapjában tüzvész tett hajléktalanná. A humánus gondolkozásnak igen szép példáját mutatja már az alakuló gyűlésen befolyt adományok jelentékeny összege.

Alapítvány. Mint az udvarhelymegyei Kőrispatakról írják, ott egy öreg 86 éves székely földmives, névszerint *Szabó Elek* 1000 koronás alapítványt tett az egyháznak, melyet azonnal át is adott. Az alapítvány az egyház közszükségei fedezésére fog szolgálni az alapító halála után, addig ő élvezi az 5%-os kamatokat. *Szabó Elek* korábban már egy 200 kor. értékű földet is adott az egyháznak. A derék öreg székelynek példás buzgósgát a presbitérium élén öreg kortársa, az egyház agg lelképásztora Pál Balázs köszönte meg. Boldog öregség, mely gyümölcsök felett örvendezhet, melyeket termett a hűséges munka! Isten áldja meg őket!

A zilahi ev. ref. Wesselényi-kollégium diák-ifjúsága iskolájuk jótékony alapjainak gyarapítására 1906. febr. 3-án, a Vigadó helyiségében fényesen sikerült műsoros diák-estélyt rendezett Bajkó Viktor tanár-elnök vezetése mellett, a mely úgy anyagilag, mint erkölcsileg fényesen sikerült. Az estély rendje volt: 1. A tihanyi ekhóhoz. Szövegét szerző Csokonai V. Mihály. Előadja az ifjusági énekkar. 2. Czinka Panna. Irta Farkas Imre. Előadja Kárász Lajos VIII. o. t. 3. Szerenád a Tisza-ház előtt. (Az „Ocskai brigadéros“-ból.) Zenéjét szerző Kún László. Előadja: Végh Dezső VIII. o., Debreczeny Márton, May Jenő és Nemesánya Gyula VII. o. tanulók. 4. Fohász. Irta Huber Károly. Előadja zenekísérettel az ifjusági énekkar. A solo részletet éneklék: Dobai Sándorné és Hampel Iluska. A zenekíséretben résztvesznek: Kádár Géza, Györfly Pál és Végh Dezső,

Nemessányi Gyula, Jeney Viktor, Debreczeny Márton, May Jenő, Benkő Béla tanulók. 5. A monolog ellen. Irta Ábrányi Emil. Előadja Elekes Károly VII. o. t. 6. Mes visions. Irta Yvon Ch. Előadja az ifjusági zenekar. 7. Hunyadi-induló. (A „Komáromi-induló” szövegével.) Előadta az ifjusági énekkar.

Brassói hírek. A brassói egyház főgondnokát Orbán Ferencz felsőkereskedelmi iskola igazgatót, újabb kitüntetés érte. Ugyanis, évekkkel ezelőtt megkapta a Ferencz József rend lovagkeresztjét, a napokban pedig kir. tanácsosi czimmal és jelleggel lett kitüntetve. Az okmányt a közigazgatási bizottság gyűlésében, megfelelő ünnepség mellett adta át a kitüntetettnek dr. Székely György főispán, kit azután a gyűlés lelkes óvációjában részesített. Majd lakásán az egyházközség nevében, az egyháztanács élén Péchy Árpád lelkész üdvözölte. Ezután jöttek a különböző tantestületek és egyesületek szerencsekívánataikkal. Orbán Ferencz brassói főgondnokunknak egész közpályáján a komoly munkának és az eszményiségnek állott szolgálatában, ki sokat tett Brassóban a tanügy és egyháza felvirágzása érdekében. Benne méltó embert ért a kitüntetés, ezért volt olyan általános, az örömteljes részvét megnyilatkozása is. Mi is kívánjuk, hogy Isten sokáig éltesse a magyar tanügy és egyházunk javára és szép családja boldogítására. — A brassói m. protestáns nőegylet márczius hó 3-án tartja ez évben első műsoros jótékonycélú estélyét. Ez alkalommal Arany János „Toldiját” és balladait mutatja be élőképekben, korszerű kosztümökkel, 11 képben. A zenekíséretet a város híres polgári zenekara adja. A megfelelő költeményeket a város legjobb szavalói fogják előadni. E tanulságos és hazafias szép estély iránt városszerte, sőt a vidéken is igen élénk az érdeklődés. A siker érdekében Péchy Árpád védnök, Makoldy Józsefné és Halász Gyula főreáliskolai tanárok, ugyszintén a választmány agilis tagjai, nagy odaadással fáradoznak. Így a protestáns jótékony nőegylet e komoly és felettébb szép estélye is előjáró helyet fog elfoglalni az idény más hasonló estélyei között.

Sepsiszentgyörgyön, 1906. febr. 2-án délután 5 órakor volt az ev. ref. Székely Mikó-kéllégium tornacsarnokában a hetedik vallásos összejevetel, melyet az ottani ref. egyházi társaság rendezett. Énekeltek az árvaházi növendékek; Bocskai Istvánról felolvasott Makkai Ernő koll. h. tanár; Angol egyházi énekeket énekelt magyar szöveggel Koréh Endre ref. lelkész; „Krisztus mindenütt” cz. költeményt szavalta Ferenczy Lenke kép. növ. Záróéneket énekeltek az árvaházi növendékek. Az estély igen látogatott volt és szépen sikerült.

A kovásznai ev. ref. egyházközség templomjavítási és fűtési alapjának gyarapítására 1906. évi február hó 17-én, a kaszinó-vendéglő nagytermében, műsoros fillér-estélyt rendez nagyszámu háziasszony és rendező közreműködésével.

„Krisztus visszajövele.” Lukácsy Imre diósvizlői lelkész ily cz. munkája elháríthatlan nyomdai akadályok miatt nem január végén — mint jelezve volt — hanem csak február végén küldhető szét az előfizetőknek. A munka február végéig szerzőnél megrendelhető. Ára kötve 3.80 kor. Bolti ára magasabb lesz.

HIVATALOS RÉSZ.

Sz. 232—1906.

KÖRLEVÉL

valamennyi nagytiszteletű Esperes és t. Lelkész aaihoz.

Több izben tapasztalta Igazgatótanácsunk, hogy a segédlelkészi állomásokon előforduló változások vagy nagyon későn, vagy éppen nem jelentenek be.

Mint hogy ezen késedelmes bejelentések által nem csak kellemetlenségek, de anyagi károk is származnak, ez okból felhívjuk összes esperes és lelkész aait, hogy a segédlelkészi állomásokon előforduló személyváltozásokat minden egyes alkalommal 8 napon belül jelentsék be Igazgatótanácsunkhoz, nyilvántartás végett.

Kolozsvárt, 1906. február 5-én.

Dr. Bartók,
elnök.

Kádár János,
titkár.

181—1906. sz.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület szilágyszolnoki egyházmegyéjébe bekebelezett szamosardói egyházközség lelkészi állására pályázatot hirdetek.

Ezen lelkészi állás javadalma, díjével szerint: 1. Az 1901. évben ujon épült kényelmes lakás, 1 h. 560 □ öl kerttel és ugyancsak ujon épült gazdasági épületekkel. 2. 11 h. 969 □ öl szántó, 1 h. 400 □ öl rét és 1000 □ öl legelő, összesen 81 kor. bérértékben (a földek adóját az egyház fizeti, megmunkálásában pedig az egyháztagok részt vesznek). 3. A terményjövedelem $\frac{1}{6}$ -nyival kevesbitett pénzértéke 457.84 kor. 4. A munkabeli szolgáltatásoknak ugyancsak $\frac{1}{6}$ -nyival kevesbitett pénzértéke 16.67 kor. 5. Stóla átlagos pénzértéke 6 kor. (keresztelés esetenként 0.40 kor., esketés 1.60 kor. és temetés 1.60 kor. Anyakönyvi kiadványok az emegyei általános szabványok szerint). Összes javadalom 561.51 kor. Ennek ellenében kiadás: 1. állami és törvényhatósági adókra 11 kor. gyámintézeti járulékra 16.03 kor., együtt 27.03 kor. Az így fenmaradó 534.48 kor. tiszta jövedelem az 1900—58,712. sz. min. leirat szerint 1067.52 koronával egészítették ki 1600 koronára. Ezenfelül mellékjövedelemként az állami iskolától vallástanítási tiszteletdíj évente 60 kor.

Ezen lelkészi állással járó köteleesség: a szamosardói anya-egyházközségben az összes lelkészi teendők ellátása.

Pályázati határidő: 1906. márczius 18.

A szabályszerűen felszerelt pályázati kérelmek ntiszt. Bartha Dezső szilágyszolnoki esperes urhoz küldendőik Tasnádra u. p. helyben (Szilágymege).

Kolozsvárt, 1906. február 9.

Dr. Bartók, püspök.

Sz. 168—1906.

FELHIVÁS

a görgényi egyházmegye tanitói karához.

Eltávozás folytán két egyházmegyei tanitói képviselő üresedésben lévén, felkérem a Tekintetes kántortanító atyafiakat, hogy szavazataikat — két képviselőre — lepecsételve, jelen év márczius 16-ig hivatalomhoz adják be. Megjegyzem, hogy a választandó képviselők mandátuma csak 1906. évre terjed, miután a rendes ciklus éppen ez évben lejár s a jövő évben az összes egyházmegyei képviselők új választás alá jönek.

Gernyeszeg, 1906. február 8.

Csekme Ferencz, görgényi esperes.

Sz. 173—1906.

MEGHÍVÓ

a görgényi egyházmegyének alábbi gyűléseire:

1. Febr. 22-én (huszonkettő) Sz.-Régenben a szokott helyen délelőtt 11 órakor rendkívüli egyházmegyei közgyűlés. Tárgyak: Országos közalapi segélykérvények véleményezése. Borszéken építendő templom és papi szanatórium. Időközben jöhető tárgyak.

2. Folytatólagosan keblői özvegy-árvai gyámintézeti és temetkezési egyleti közgyűlés. Tárgyak: múlt évi számadások, pénztárosi előterjesztések, folyó ügyek.

Lelkész atyafiakat kérem, hogy az 1. szám alatti közgyűlésről a világi- és a községükben lakó tanító-képviselőket értesíteni s ez értesítés által meghívni sziveskedjenek.

Gernyeszeg, 1906. február 11.

Csekme Ferencz,
görgényi esp.

HELYREIGAZÍTÁS.

Az Erd. Prot. Lap folyó évi 4-ik számában a 38-ik oldalon Sz. 109—1906. alatt közölt apnagyfalvi lelkészi állásra szóló pályázati hirdetés szövegébe két lényeges hiba csuszott be:

1-ör. A lakás melletti kert nem 11 h. 12 □ öl, hanem 1 hold 12 □ öl.

2-or. Az állami fizeteskiegészítés pedig nem 595 kor. 17 fillér, hanem 995 kor. 17 fillér.

E helyreigazítást kérjük, hogy különösen a pályázók tudomásul venni sziveskedjenek.

Retteg, 1906. febr. 8.

Sófalvi Károly, esp.

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre
félévre

12 kor
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

5901—1905. szám.

Igazgatótanácsi előterjesztés

az Erdélyi Ref. Egyházkerület Közgyűléséhez,
az Országos Ref. Zsinat 1905. évi 556. jk. sz.
határozatának teljesítése tárgyában.

Főtiszteltü Egyházkerületi Közgyűlés!

A főtiszt. és mélt. Országos Zsinat 1905. évi november hó 24-én, az Egyházalkotmányról szóló törvénycikk 8. §-ának megállapítása alkalmával 556. jegyzőkönyvi sz. alatti határozatával elrendelte, „hogy a meghozandó Egyházi Törvények hivatalos kiadásában függelékül tétessék közzé az erdélyi egyházkerületnek az Egyházi Törvényeinktől eltérő joga és alkotmányos szervezete, mely az Egyházi (Egyházalkotmányi) törvény 8. §-a szerint érintetlenül marad“.

Midőn ezen határozat teljesítésének módja iránt köteles javaslatunkat a főtiszt. egyházkerületi közgyűlésnek ezennel megtesszük, előre kell bocsátunk, hogy, miképen köztudomásu dolog, a mi Erdélyi Anyaszentegyházunknak, a mostani Erdélyi Egyházkerületnek, százados jogait és sajátos alkotmányos szervezetét sem gyűjteményes törvénytárba, sem rendszeres, önálló érvényű, teljes törvénykönyvbe foglaltan nem mutathatjuk be.

Törvényeink, rendszabályaink, utasításaink, s azoknak minden változtatásai, a melyek az 1646. évi szatmár-németi zsinat meghagyásából Geleji Katona István erdélyi püspöktől szerkesztett, s az erdélyi Anyaszentegyházban ünnepélyesen helybenhagyott és elfogadott Canones Ecclesiastici óta a debreczeni országos zsinatig keletkeztek: csak mint generalis synodusi és supremum consistoriumi végzések, illetőleg egyh. ker. közgyűlési határozatok, az egykoru jegyzőkönyvekben, vagy levéltárilag őrzött egyes külön kiadványokban találhatók meg, összegyűjtetlenül; de lényegöket köztudatban tartotta és tartja a gyakorlat és két nagybecsű tudományos jogkönyv; egyik az egyházkerületi közgyűlésnek, mint ilyennek, az 1871. évi erdélyi utolsó generalis synoduson történt szervezése előtti időből: Dósa Elektől: Az erdélyhoni evangeliko-reformátusok Egyházjogtana, (Pest, 1863. 8°. XII + 219 l.) másik, az 1871. évi utolsó generalis synodus utáni időben: dr. Kolozsvári Sándortól: Az erdélyi ev. ref. Egyházkerület Egyházjoga (Kolozsvár, 1877. 8°. 1—484 oldal).

Mindakét munka teljes tekintélyvel szolgálta, az utóbbi maig is szolgálja az erdélyi ref. egyház és iskolakormányzat jó rendjét és érdekeit. Hivatalos tárgyalásokban is, a hol a tételes törvények és sza-

bályok régi szövege nehezen hozzáférhető, avagy egyáltalán nincs kézügyben: az azon tudományos rendszerű jogkönyvek szakaszaira és pontjaira való hivatkozás elfogadott szokássá vált.

Az 1881-iki debreczeni országos zsinat törvényhozása kimondván az erdélyi egyházkerületnek a négy egyházkerülettel való unióját, s ennek alapfeltételül a törvény 9. (mostani 8.) §-át: ezen §. szem előtt tartásával, 1883. évi 25. közgy. jk. sz. alatt, elhatározta erdélyi egyházkerületünk, hogy az 1882. okt. hó 11-ikén legkegyelmesebben megerősített Egyházi Törvényeknek az egyetemes konventre és tanügyi bizottságra, a zsinatra, az országos közalapra és a fegyelmi bíraskodásra vonatkozó részeit becikkelyezi, kihirdeti és életbe lépteti; egyszersmind az Egyházi Törvények többi részleteivel az egyházkerület összes saját törvényeinek összhangba hozatalára nézve szerkesztet javaslatot készített.

Ez a munkálat az erdélyi egyházkerületnek első rendszeres törvénykönyve kívánt lenni és 1883—88-ig, öt év alatt, az egyházi hatóságok véleményei s egyházkerületi közgyűlések tárgyalásai alapján elkészülvén, hivatalosan kiadatott ily czímmel:

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület egyházi törvényeinek és szabályrendeleteinek Tára. I. kötet. Az erdélyi ev. ref. egyházkerület törvényei. Hivatalos kiadás. (Kolozsvár, 1888. 8 X + 115 old. Tartalom 3 oldal.)

Ezeknek a viszonyított erdélyi törvényeknek formája szigoruan azonos a debreczeni zsinat alkotta Egyházi Törvények formájával. Tartalmuk pedig: a) emez Egyházi Törvények mindazon §-ainak változatlan felvétele, becikkelyezése, a mely §-okat az erdélyi egyházkerület önmagára nézve kötelezőknek és alkalmazhatóknak ismert; b) a zsinati Törvények azon szakaszainak, amelyek az erdélyi egyházkerületet nem kötelezhetik, az erdélyi külön jog, jogszokás, egyházalkotmány hagyományos értelmében történt módosítása, átalakítása, kibővítése, kicserélése; c) egyes részletekre nézve olyan új intézkedések is, a fennállott viszonyoknak olyan fejlesztései, a melyeket az erdélyi és a zsinati törvények között mutatkozó ellentmondások elenyésztése, általában a haladás és az unió értelmében való közeledés megkövetelt és a milyeneket a változott viszonyok egyházkerületünkől újabbban is, ma is, folyvást követelne.

Ez az erdélyi ref. egyházkerületi törvénykönyv azonban a tervezett Tár-nak első és egyetlen kötete maradt, s nem folytatott a szabályrendeleteknek célbavett kiadásával. Mert már az I. kötetnek csakhamar el kellett formájára nézve évülnie, azért, hogy a budapesti 1891—93. évi országos zsinat az egyetemes Egyházi törvényeket több tekintetben gyökeresen átdolgozta, megváltoztatta, egyszersmind ki is bővítette a köznevelés és közoktatás szervezetével.

Ennek következtetésül pedig az erdélyi 1888-iki Törvényeket is félre kellett tenni, s helyökbe hasonló rendszerű új munkálatot kellett volna készíteni.

A tapasztalás azonban már megmutatta, hogy a külön erdélyi egyházi Törvénykönyv, a becikkelyezés, s a párhuzamos törvényrevízió rendszerével szerkesztve, felettébb hosszadalmas munkát kíván, ép ily hosszantartó átmeneti állapotokat teremt, s annyival rövidebb ideig tartó rendes állapotot biztosít; mert a zsinati törvényrevízió tíz évenként ismétlődő: a törvényrevízióval majd egyetemes egyházi, majd külön erdélyi szempontból való foglalkozásnak Erdélyben alig lesz szünetelése, sőt alig lesz a törvényeknek tiszta zavartalan érvénye, zavarólag hatván egymásra a törvényalkotásról meg a törvény alkalmazásáról való fogalmak.

Ezért a budapesti zsinat alkotta Egyházi Törvényeknek a 8. §. szempontjai szerint való életbeléptetésére egyszerűbb módot keresett az erdélyi egyházkerület közgyűlése, midőn 1894. évi 41. jegyzőkönyvi határozatával kimondotta, hogy ezen, a magyarországi ev. ref. egyház alkotmányos szervezetére vonatkozó Törvényeket 1895. évi január hó 1-én s a következő fentartásokkal lépteti életbe és pedig:

„1. A törvényben irt „Egyházi alkotmány általános határozatai“ erdélyi ev. ref. egyházkerületünkre is kötelezők.

2. A törvény Első rész I. fejezete, mely az egyházközségekről szól, akként való alkalmazással kötelező, hogy a törvény 8. §-a alapján, erdélyi ev. ref. egyházkerületünkben az egyházközségek szervezetét, e szervezetben a presbiteriumokat, ezek tagjai számát, az egyházközségi köz-, illetve képviselői közgyűléseket s ezeknek jog- és hatáskörét jövőre is érintetlenül fentartjuk, kijelentvén egyuttal, hogy a törvény 66. §-ának ama rendelkezése, mely szerint a zsinati képviselők az egyházközségek presbiteriumai által választandók, a törvény 8. §. b) pontja értelmében egyházkerületünkre nézve is feltétlenül kötelező lévén, a zsinati képviselők választása jövőre egyházkerületünkben is az egyházközségek presbiteriumainak teendői közé soroztatik.

„A törvény Első részének II. fejezete, mely az egyházmegyékről szól, akként alkalmazandó, hogy erdélyi ev. ref. egyházkerületünkben az egyházmegyék s ezek között a püspöki vizsgálat alatt álló egyházközségek eddigi belszervezete s e szervezetben az egyházmegyei tanács, egyházmegyei közgyűlés, egyházmegyei fegyelmi és házassági törvény-szék, a jelenlegi jog- és hatáskörrel jövőre is fentartatik azzal a hozzáadással, hogy az egyházmegyei tanács a törvény Második rész 300. §-ában felsorolt s a közigazgatási bíraskodás kebelébe utalt ügyekben a törvény Harmadik részének 307. 363. §§-aiban irt szabályok szerint köteles eljárni, ennek következtetésben egyházkerületünkben nem egy, hanem a közigazgatási ügyekben külön s a fegyelmi ügyekben hasonlóan külön bíróság fog eljárni.

„A törvény Első rész III. fejezete, mely az egyházkerületekről szól, akként alkalmazandó, hogy erdélyi ev. ref. egyházkerületünk eddigi szervezetében, teljes összealkotásában, jog- és hatáskörében, kerületi főgondnokaihoz és a püspökhöz való viszonyában, utóbbinak külön jog- és hatáskörében, az Igazgatótanács intézményével, ennek hatás- és működési körével egyetemben, jövőre is fentartatik, azzal a hozzáadással, hogy az Igazgatótanács a közigazgatási bíraskodás keretébe utalt ügyekben, mint másod- és végső foku bíróság, a törvény Harmadik rész 307—363. §§-ban irt szabályok szerint köteles eljárni.

„A törvény Első részének az egyetemes konventről és zsinatról szóló IV. és V. fejezeteiben irt rendelkezések egyházkerületünkre nézve is kötelezők lévén, fentartás nélkül alkalmazandók.

„3. A törvény Második részének az egyházi tisztviselőkről és egyes egyháztagokról szóló I—VIII-ig terjedő fejezeteiben irt intézkedése az eddigi alkotmányos szervezetünk szerint, az irt tisztviselőket megillető jog- és hatáskör érintetlen hagyásával, feltétlenül kötelezők, míg ellenben a X-ik fejezet azzal, hogy egyházkerületünkben egyházmegyei ügyészek alatt az eddigi egyházmegyei közügyigazgatók (director) értendők, a XI-ik fejezet pedig oly értelmezéssel, hogy egyházkerületünkben egyházmegyei tanácsbíráknak az egyházmegyei tanács tagjai tekintendők s nevezendők el, s hogy ezek, illetve a tanácsbírák a közigazgatási ügyekben az eddigi szervezet és hatáskörben bíraskodnak.

„A XII-ik fejezet oly fentartással alkalmazandó, hogy egyházmegyei gondnokok egyházkerületünk egyházmegyéiben jövőre is az eddigi számban és módozatok szerint választatnak.

„A XIII. és IX-ik fejezetek rendelkezései kötelezőleg alkalmazandók ugyan, de olyan fentartással, hogy egyházkerületünkben az egyházmegyéknél az eddigi szervezet értelmében csak egyházi és pedig egy fő- és egy aljegyzője leend s hogy az esperes, valamint a fő- és aljegyző választása az eddigi alkotmányos szervezet és módozat szerint gyakorlandó s hogy az egyházmegyei főjegyzők az egyházkerületi közgyűlésnek hivatalból tagjai s hogy az egyházi főjegyző részére az eddigi szervezet szerinti jog- és hatáskör érintetlen hagyatik.

„A XIV-ik fejezet, mely az egyházkerületi jegyzőkről szól, oly fentartással alkalmazandó, hogy egyházkerületünkben, az eddigi szervezet és gyakorlat szerint, az egyházkerületi közgyűléseken a jegyzői tisztet az egyházkerületi közgyűlés által választott egyházkerületi főjegyző s az Igazgatótanács titkára teljesítik, ugy azonban, hogy az egyházkerületi főjegyző részére, az eddigi szervezet szerinti főjegyzői jog- és hatáskör egyházkerületünkben jövőre is érintetlen hagyatik.

„A XV-ik fejezet oly értelmezéssel alkalmazandó, hogy az egyházkerületi ügyész alatt egyházkerületünkben az eddigi alkotmányos szervezetünk szerinti egyházkerületi közügyigazgató (generalis director) értendő, kinek az eddigi szervezetben foglalt jog- és hatásköre jövőre is érintetlenül fentartatik.

„A XVI-ik fejezet, mely az egyházkerületi tanácsbírákról szól, egyházkerületünkben akként alkalmazandó, hogy az egyházkerületi tanácsbírák alatt az Igazgatótanács tagjai értendők, kik mint ilyenek, jövőre is az eddigi szervezet szerint az egyházkerületi közgyűlés által választatnak, s a közigazgatási ügyekben az eddigi jog- és hatáskörrel, ezen törvény szerint eljárva működnek.

„A XVII-ik fejezet, mely az egyházkerületi főgondnokokról szól, akként alkalmazandó, hogy erdélyi ev. ref. egyházkerületünkben az egyházkerületi világi főgondnokok eddigi alkotmányos szervezet szerinti választási módja, jog- és hatásköre jövőre is fentartatik, azzal a hozzáadással, hogy az elnökség, konventi és zsinati gyűlési tagság tekintetében, a menyiben s meddig számuk egynél több, a részükre biztosított jog mindeniket megilleti ugyan, de ezt mindig csak egy és köztük a hivatalára nézve legidősebb gyakorolja, az egymás után következő sorrendben, betegség vagy más okból való akadályoztatás esetében.

„A XVIII-ik fejezet, mely a püspökökről szól, oly fentartással alkalmazandó, hogy egyházkerületünkben a püspöki jog- és hatáskör, valamint a megválasztásuk körüli eljárás eddigi szervezetében jövőre is érintetlen hagyatik.

„A felelősségről szóló XIX-ik fejezet egyházkerületünkben is, minden fentartás nélkül alkalmazandó.

„4. A törvény Harmadik része, mely a lelkészválasztásra vonatkozik, fentartás nélkül alkalmazandó.

„5. A törvény Negyedik és Ötödik részei, melyek az egyházi adókról és a magyar országos ref. közalapról intézkednek, egyházkerületünkben is kötelezőleg és minden fentartás nélkül alkalmazandók.

„6. Az Egyházi Törvénykezés első része, mely az egyházi bíróságok szervezete és hatásköréről szól, oly hozzáadással alkalmazandó, hogy egyházkerületünkben a törvényben megnevezett egyházközségi, egyházmegyei és egyházkerületi bíróságokon kívül, a házassági ügyekben eljáró egyházmegyei házassági törvényszékek s az egyházkerületi főtörvényszék az eddigi gyakorlat szerinti eljárás, jog- és hatáskörrel jövőre is fentartatnak. A törvénynek a fegyelmi bíráskodásra vonatkozó része teljesen és kötelezőleg elfogadtatik, úgy azonban, hogy a fegyelmi bíróságok egyházkerületünkben is úgy az alsó, mint a másodfokon ezen törvény rendelkezései szerint lesznek átalakítandók.

„7. Az egyházi törvénykezés második része, mely a közigazgatási bíráskodás eseteire, úgy a fegyelmi esetek és büntetésekre nézve intézkedik s a Harmadik rész, mely a birói eljárás általános határozatait, a birói illetékességet és képviselőket, valamint a közigazgatási és fegyelmi ügyekben való eljárást foglalja magában, egyházkerületünkben is kötelezőleg alkalmazandó.

„8. A törvénynek „A köznevelési és közoktatási szervezetet“ magában foglaló intézkedései teljesen alkalmazandók, oly kijelentéssel azonban, hogy egyházkerületünkben a magukat önjelölten fentartó és kormányzó kollegiumaink eddigi autonóm önkormányzati szervezete és felettes hatóságaihoz való függési viszonya jövőre is érintetlenül fentartatik, egyidejűleg megbízatván az állandó Igazgatótanács, hogy az átmeneti intézkedéseket s az egyházi törvény végrehajtására vonatkozó utasításokat az egyházmegyéknek s illetve egyházközségeknek megadja.“

(Folytatása következik.)

Igazgatótanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1906. febr. 15.

Jelen voltak: br. Bánffy Dezső ehker. főgondnok, elnök, Zeyk Dániel, Simó Lajos, dr. Bartók György, Kenessey Béla, br. Bánffy Ernő, dr. Vályi Gábor, Incze Gerő, Becsek Lajos, Herczeg Lajos, Váró Ferencz, dr. Sárkány Lajos és a hivatalnokok.

Az ülés megnyitása után tudomásul vétetett Deésy Gyula távolmaradásának igazolása.

Elnöki előterjesztés alapján kérdést intéz az ig. tanács a sepsiszentgyörgyi kollégiumhoz a Mikó-alap elhelyezése tárgyában.

A Magyar leszámítoló bank s a Magyar Takarékpénztárak központi jelzálogbankjának számlakivonata tudomásul vétetett.

A makfalvi iskola-alap 1905. évi számadása s 1906. évi költségvetése jóváhagyattak, előbbi az ügyvédi költségelölégek elszámolására vonatkozó megjegyzésekkel, utóbbi azzal az utasítással, hogy a mutatózó fölösleg tőkésítendő.

A státusház villanyvilágítási felszerelésére beérkezett ajánlatok közül a Hercz és társa cég ajánlata fogadtatott el.

Dr. Kádár János ehker. titkár aa. szembetegségére tekintettel kérte a folyó évi július hó 1-től való nyugdíjaztatását, a központi nyugdíjkezelő bizottság megvizsgálván a kérelmet, annak teljesítését javasolta, minek alapján az ig.-tanács azt teljesítette. Vita tárgyát képezte az, hogy a nyugalmazás ideiglenes, vagy végleges jellegű legyen-e? de mert a bemutatott ha-

tósági orvosi bizonyítvány e felette terhes és igen sok írásbeli teendővel járó tisztt viselését tiltja, a végleges nyugdíjazást mondta ki az ig.-tanács.

Buzásbessenyei ehk. felhívásra bejelentette, hogy papi állomásának betöltését egyszer megkísérelte, de eredménytelenül; a központi kezelés alatt álló tőkési utáni kamatok kiutalása tárgyában a számvevői javaslat fogadtatott el.

Az ehmegyék kikerekítése folytán az udvarhelyi esperesi javadalomban a vizitációnális költségek apadásával beállott csökkenés az államsegélyből pótoltatott

Módy György dési bérházak gondnokának elszámolása elfogadtatott.

A budapesti bérházakról dr. Sárkány Mór ügyvéd, házkezelő gondnok által beterjesztett számadás helyesnek találtatott s a számvevő kimutatása alapján konstatálja az ig. tanács, hogy a budapesti bérházak 4⁷/₁₀₀-ot jövedelmeznek. Ezzel kapcsolatosan kiutaltatott a házkezelő gondnok 340 koronát tevő ügyvédi perköltsége, ugyszintén felhatalmazás adatott részére, hogy a dobutczai háznál egy kisebb sérüléssel járó balesetet szenvedett nő kártalanítása iránti ügyben eljárjon.

Fölvívásra beterjesztette a theol. fakultás az elmúlt évekről konviktusi díjakkal hátralékosok jegyzékét, a miből kitűnik, hogy összesen majdnem 10 ezer koronát tevő hátralék követelés van künn theologus és tanárjelölt ifjaknál s illetve már az intézetből el is távozott fiatal papok s tanároknál. Az eredeti javaslat azt czélozta, hogy ezen nagy összegű hátralék ügyvéd utján hajtassék föl, mert az egyházkerület deficites anyagi helyzetére tekintettel ez tovább így nem mehet, de másfelől ifjaink erkölcsi nevelése szempontjából is káros, hogy az eladósodás veszedelmes lejtőjére lépjenek ily korán, holott a rendelkezésükre álló legációi jövedelmekből takaros beosztással fedezhetnék konviktusi költségüket, nem is számítva még azt, hogy erdélyi egyházkerületünk adja a legtöbb stipendiumot. Egyik kerületi főgondnok javaslatára azonban nem helyezkedett ig. tanácsunk a sok költséggel járó ügyvédi felhajtás álláspontjára, hanem kimondotta, hogy az előjáróság illetve igazgató felelősségének fentartásával a hátralékok behajtását továbbra is a kezén hagyja s a hátralékos theol. ifjak által időhaladék iránt az igazgatótanácshoz illetéktelenül beadott kéréseket is visszaútasítja, az érvényben álló szabályzat rendelkezései értelmében való ellátásra.

Marosvásárhelyi kollegiumunk bejelentette s jóváhagyást nyert ama határozata, hogy Ravasz László volt püspöki titkár, jelenleg a berlini egyetemen künn levő segédlelkész részére a Szotyori alpból 600 koronát utalványozott; nem volt azonban jóváhagyható a kollegiumnak egy másik határozata, mely szerint az interkalárét saját szükségleteire felhasználta, miért is azok visszahelyezése elrendeltetett.

A mezőorményesi körlelkészesség kongrua javadalmának folyósítása, illetve megállapítása iránt előterjesztést tett az igazgatótanács a közoktatási kormányhoz.

Szentistváni egyházközségünknek a papi állás további betöltetlen hagyása, illetve s. lelkész kinevezése iránti kérésére felhivatott azon módzatok részletes ismertetésére, melyek szerint a papilak felépítését eszközöltetni véli, kérése esetleges kedvező ellátása esetén.

Iklandi egyházközségnek ugyancsak a papiállás betöltetlen hagyása iránti kérése visszaadatott az egyházmegyei tanácsnak a segédlelkészi javadalom újabb szabályszerű megállapítása végett.

Székelyudvarhelyi kollegiumunk 1905. évi számadása jóváhagyást nyert.

Tárgyaltatott három lelkésznek mellékfoglalkozása, kik közül kettőnek az engedélyezettett, jobban mondva tudomásul vétetett, a harmadik mellékfoglalkozásától, a Zs. T. alapján eltiltatott.

Elfogadta ig. tanácsunk az érettségi vizsgálati utasítás életbeléptetésére vonatkozólag az egyházkerületi tanügyi bizottság által előterjesztett javaslatokat. Ennek tárgyalása rendjén kimondotta az ig. tanács azt, hogy az érettségi vizsgálatok alkalmával ifjaktól szedett díjak kérdését majd a Rendszabályok revíziója rendjén tárgyalás alá veszi.

A marosvásárhelyi kollegium építési terveinek elkészítése tárgyában elfogadta az ig. tanács az előjáróság határozatát, miszerint a tervek elkészítését egy a miniszter által megjelölendő iskolai szaktervezőre kívánja bízni.

Az erdélyi egyházkerület különleges alkotmányáról szerkesztett függelék tárgyalatott ezután s annak kinyomatását s a közgyűlési tagok között szétosztását határozta el az ig. tanács, köszönetet mondván Váró Ferencz ig. tanácsos előadónak, a függelék megszerkesztésénél kifejtett nagyterjedelmű munkájáért.

(Folyt. köv.)

M. y.

Egyházi életünk bajairól.

(Felolvasatott Marosvásárhelyt, a körüi egyházi értekezlet gyűlésén, 1906. január hó 25-én.)

A fenti czim, tudjuk jól, nem új dolog. Együtt született és együtt fog megszűnni az egyházzal. Mert az egyház, mint élő szervezet, szintén hódol az egyetemes törvénynek. T. i. vagy leküzdi az idők folyamán fölmerült akadályokat és bajokat s diadalmasan halad előre, vagy pedig gyáván meghátrál az akadályok előtt s lemond arról, hogy céljához közelebb jusson. Az első esetben élet vár reá, a másodikban pedig halál. A kettő között van még egy állapot, az önvédelem állapota. A midőn erejének elégtelenségét hangoztatva, hogy jogosan-e vagy jogtalanul, azt most nem vitatom, teljesen a jövő esélyeitől teszi függővé, hogy megpróbálkozzék-e az akadályok és bajok elhárításával vagy pedig nem. Ez esetben is tehát csak el van odázva a „lenni vagy nem lenni” kérdése, de megoldva nincs. Egyetemes ref. egyházunk helyzete a felhozott esetek közül melyikkel azonos, azt most még csak azért nem mondom meg, mert felolvasásomnak célja ép a „lenni” kérdésnek a tisztázása akar lenni. Már most vagy tisztázódik ez a kérdés, amennyire lehet, vagy nem. Ha némi világosságot tud árasztani a kérdésre, ha csak egyetlen egy nemes elhatározás hurját hozza rezgésbe, akkor felolvasásom már nem volt céltalan, ellenkező esetben el is maradhatott volna.

Ugy tudom az egyetemes vélemény ez: egyházunk minden bajainak forrása az anyagiak hiánya. Gondoskodni kell tehát az egyházi tisztviselők tisztességes megélhetéséről. Jól van, ugy a hogy gondoskodtak. Könnyíteni kell az egyházi adózás terhén, mert ez az állapot elviselhetetlen, türehetetlen, sőt igazságtalan is. Ez is igaz. És igaza mellett állást foglalt az egyetemes egyház. Az anyagi szükség kérdése annyira reánehezdedt egyházi életünkre, az innen eredő bajok annyira félre toltak minden más kérdést, hogy teljesen meg vagyunk nyugodva, hogy ha az állam az anyagiakban segítségünkre jönne, akkor minden baj magától megszűnnék. Sőt a mi nem történt a 60-as évek óta, a midőn autonomiánk védelmében az ország alkotmányát is védtük, most a mi széthuzó kálvinista természetünk is megtagadta magát és a legnagyobbaktól a legkisebbekig egyetértünk, együtt remélünk s együtt hisszük, hogyha a

mint már ígérve volt. az 1848. XX. t.-cz. teljesezésbe menne, akkor a magyar református egyház ismét felvirágzana.

Én pedig, tisztelt körü értekezlet, elgondolkozom. Lelkemre a kérdések egész özöne szakad. Hát vajjon akkor, ha a remélt államsegély a segítségünkre jönne, megtörne-e az a közöny, mely ma megdermeszti egyházi életünket fenn és alant. Megszűnnék-e az áttérések és a reversalisok. Azt a kétségbeejtő tájékozatlanságot, a mely hit dolgában hiveink lelkére borul, felváltaná-e a tiszta vallásos öntudat, a személyes élőhit; vajjon az anyagi megerősödés felvilágosítaná-e hiveinket arról, hogy ők miért kálvinisták; képesitené-e arra, hogy 100 közül, ha nem is mindenik, de legalább 10 otthon megtudja keresni a felvett szent leczke szavait a bibliában; elsimulnának-e a hivék és a belső emberek közt gyakran előforduló békételességek; és ha rozoga templomaink megszépülnének, megtelnének-e ismét hívőkkel; ha hiveink vallairól a teher egy részét levehetnők, visszajönnének-e ismét hozzánk a názárénusok, a baptisták és felekezetenküliek, a melyek közül a két előbbi minden szegénysége daczára, szervezkedik, templomot épít és költségbe veri magát. Szóval, az egyházellenes, az egyház iránt közönyös és az egyházunktól elszakadók érzülete megváltoznék-e, egy lelki ujjászületés remélhető lenne-e az anyagiak által. Én szerintem nem. Mert Jézus szerint: „Lélek az, a mi megelevenít, a test nem használ semmit.” Azt hiszem, hogy ideiglenes megkönnyebbülést hozna, a végzet beteljesedésének katasztrófáját késleltetné, de a vesztélyt fejünk felől el nem háritaná, mert a lelki betegséget, a lélek gyógyszerével kell gyógyítani. Egyházi életünk bajainak forrása pedig a lelkiekben gyökeredzik.

Mik hát az okok?

Első sorban a mi igehirdetésünk. T. i. igehirdetésünknek nincs meg a láttatja, nem vonz, nem épít. A mig a katolikus egyház a maga érthetetlen miszticizmusával bámulatos vonzó erőt gyakorol, nemcsak a saját hiveire, de még a mieinkre is; a mig a nazarenusok és baptisták tisztán az evangeliom erejével és a hit által megszentelt élet példaadásával nemcsak vonzanak, de rohamosan hódítanak is, addig a mi templomaink konganak az ürességtől; a kik megjelennek — szokásból vagy buzgóságból, azt nem vitatom — azoknak egy része békésen pihen ki az istentisztelet alatt hétköznapi fáradalmait; egy nagy része pedig — különösen városi hölgyeink — lelkesen látogatják a kis és nagymiséket. Mi ennek az oka? Eltekintve attól, hogy úgy a műveletlen, mint a művelt osztály egy átlagos tömege semmit sem törődik vallásos kérdésekkel, affelől semmit sem gondolkozik, mégis el kell hogy ismerjük azt, hogy mi az igehirdetők nem tudjuk oda terelni őket, hogy a vallás kérdéseivel foglalkozzanak, mi nem tudunk adni nekik anyagot, hogy affelől gondolkozzanak. Egy szóval, nem tudjuk ellátni hiveinket megfelelő lelki táplálékkal.

Honnan ered ez a sikertelenség? Szerintem onnan, hogy a világ haladt, a mi igehirdetésünk pedig maradt. Maradt a régi, ósdi, avatag formájában. Nem a szerkezetre értem, azt megszabta annak idején Demosthenes és Ciceró. Hanem értem igehirdetésünk tónusát, a bizonyítási anyagot, a tartalmat és mindezek felett azt az általánosságot, a melyben egyházi beszédeink mozognak. Vegyük csak kezünkbe és forgassuk végig a legújabbban megjelent praedikációk köteteit; kivéve, ha különös alkalomra készültek, hol van azokban a kálvinizmusnak, a protestantizmus alapvető igazságainak a vitatása? sehol! Vagy miben különböznek a mult század elején készült egyházi beszédektől? Semmiben! Legfőlebb annyiban, hogy megkurtultak. De már arra nézve igazán zavarban

vagyok, hogy a század hatásának köszönhető-e ez a reform vagy pedig annak a historikumnak, hogy „Tiszteletes ur, aztán zárja be az ajtót, ha elvégzi a prédikációját.“

Tényleg a múlt század elfutott szószekeink felett nyomtalanul, pedig az élet maga megváltozott. A XVII. és XVIII-ik század idealizmusát felváltotta az empirizmus. Nemcsak névleg, hanem a valóságban is. Nem mint elv diadalmaskodott a tudomány határain belül, hanem mint gyakorlati szükség jelent meg az életben. Eredménye lőn pedig, hogy az ember leszállt a képzelet világából a földre, az általános eszmék világából a bacillusok és miasmák világába. Az egyetemes nem izgatja, nem foglalkoztatja; nem a távol, hanem a közel; nem az elérhetetlen, hanem az elérhető küzdelmeinek végső célja. Egyén, társadalom és nemzet erejét mérlegeli; érvényesülni akar minden a maga módja és tehetsége szerint; természetesen érvényesülni akarnak mindazok az indulatok és szenvedélyek, melyek az embert jóra és rosszra egyaránt ösztönzik. A gyakorlatlóság elve, a mint közönségesen nevezni szoktuk, uralkodik.

Melyik a közelebbi út, mik azok az eszközök, a melyekkel leghamarább célhoz jutok; hogyan fejthetjük ki minden erőnket, érdekeink szolgálatában; egyesülni életre-halálra a saját céljaink és törekvéseink érdekében; felhasználni mindenkit, a ki felhasználható; eldobni, kiküszöbölni, összetörni, ha másképp nem lehet, minden akadályt, minden régi lomot, amely utunkat állja, ime ilyen kérdésekkel viaskodik és tusakodik már ma az ember, a társadalom, a nemzet; ilyenekkel a különböző érdekszövetségek; ezekkel a kérdésekkel foglalkozik komolyan és nagy sikerrel a katolikus egyház; egyedül csak mi maradtunk, illetve a mi igehirdetésünk maradt a levegőben; minden ember, minden élni akaró szervezet vitatja a maga igazát, csak mi nem, magyar kálvinista igehirdetők. Mi még mindig az egész világnak, az egész emberiségnek a megjavításán buzgólkodunk, de saját hiveink azért nem tudják megmondani miért kálvinisták. Egyetemes moralt hirdetünk, hiszen Jézus is azt tette, de vajjon hány hivünkkel tudjuk elérni azt, hogy „a mit magadnak nem óhajtasz, másnak se cselekedd“ Lám a nazarenusok és baptisták megtudják tenni, pedig vezéreik nem hasogatják olyan mélyen a theologiai tudományokat mint mi. Az egész bűnös világ megmentését hirdetjük a Jézus Krisztusban hetenként kétszer, vagy kétszer se s közben elveszítjük a saját hiveinket. A kinek egy csepp belátása van, annak nem kell bizonyítani, hogy a mi szószékünk és a mi hiveink lelki szüksége között egy mindinkább növekedő üresség támadt, a melyet nem lehet csak pusztá szóval, üres lamentálással betölteni. Bekell lássuk és megkell értünk azt, hogy a szószék nem színpad, a lelkipásztor nem színész és az evangéliom nem szindarab, hanem maga az élet. No ha az élet és csakugyan életet akar támasztani, oda akkor nem elég a nagy hang, sem az élénk gestus, sem a még mindig a gályarabok érdeimeiből táplálkozó papi tekintély, sem az élet siralmas volta felett támasztott és elhullott néhány könny, hanem lekell hozni az evangéliom kenyerét, az életet a hivek seregébe és viszont felkell vinni az életet a szószékekre; az evangéliomot kell hirdetni szóval és cselekedettel; a mit a szószékről hirdetünk, az ne álljon ellentétben azzal, a mit az életben teszünk; a kálvinista jellemnek és öntudatnak ki kell domborodni szószéken és künn az életben egyaránt; a pástornak ismerni kell az ő nyáját, mert ha a nyáj ismeri, akkor figyel az ő szavára. Reá kell vetni magunkat az életre egészen; a hiveink érdeke legyen a mi érdekeink is; álljunk melléjük, tusakodjunk velök, mert akkor tapasztalni fogják mindenek, hogy „a templom küszöbe alól forrás fakad..“

(Vége. köv.)

IRODALOM.

E rovatban minden munkát megemlítettünk, a mi szerkesztőségünkbe beküldött, de hosszabb, bírálatos ismertetésre nézve a szerkesztőség fentartja saját elhatározását.

Irodalmi jelentés. Január végén jelent meg Sárospatakon egy kötet *Bitzius* Albert egyházi beszédéből, *Nagy Béla* fordításában. Bitzius schweici falusi ref. pap volt, később kormánytanácsos, Regirungrat Bernben) kortársa és munkatársa Lang Henriknek. Hátrahagyott egyházi beszédeiből eddig 7 kötet jelent meg, melyek a német predikáció irodalom gyöngyei közé tartoznak. Bár majdnem egy emberöltő telt már el azóta, hogy Bitzius a papi hivatalt odahagyta, mind máig senkisésem multa felül őt, mint egyházi szónokot; alig néhányan lehettek olyanok is, a kik utolérték volna. Egyházi beszédeit az egész világ-irodalomban csak az egy Robertson multa felül mélység tekintetében; de viszont Bitzius könyvedebb, keresztyénisége derültebb. Nagy mestere annak, hogy kell a legnehezebb kérdéseket a legegyszerűbb hallgatóság előtt is érthetőkké és érdekesekké tenni. Nehéz volna megállapítani, hogy mit csodáljunk inkább beszédeiben, a tiszta evangéliumi szellemet-e; vagy a nagy élet-és emberismeretet, vagy pedig a világos, kedves és vonzó előadást? És Bitzius nem csak tanít, hanem fel is tud emelni, mint csak kevesen. B. e. Molnár Albert egyszer egy fordított predikációkból álló kötethez írott ajánló soraiban azt mondta, hogy a nagy szónokokat olvasnunk, tanulmányoznunk azért is jó, mert azok növelik a mi hitünket. A Bitzius beszédei bizonyára megütik ezt a kétségkívül legmagasabb mértéket. A kötet tartalma 25 e. beszéd lesz; ára 5 kor. A ki az összeget előre beküldi, annak bérmentve küldi meg a könyvet a fordító, Nagy Béla theol. rk. tanár Sárospatakon.

KÜLÖNFÉLÉK.

Bocskay-ünnep. A közös protestáns ügyeket intéző bizottság Bocskay István fejedelem és a bécsi béke emlékét f. évi május hó 20-ára rendelte el megünnepelni.

Zsinati képviselőválasztás. A tiszáninneri egyházkerületben megüresedett rendes zsinati képviselőségre Dókus Gyulát választották meg. A Dókus Gyula megválasztásával megüresedett póttagsági helyre új szavazás lesz Csoma József és Bornemissza László között.

Bibliarevizió. A brit és külföldi bibliaterjesztő társaság égise alatt dolgozó magyar prot. bibliarevideáló bizottság, mely mint már jeleztük, Petri Elek budapesti ref. lelkész elnöke alatt Budapesten ülésezett, f. hó 10-én végezte be tanácskozásait. A bizottság tagjai közül jelen voltak: Dicsőfi József debreczeni lelkész, dr. Erdős József debreczeni ref. theol. tanár, dr. Kecskeméthy István kolozsvári ref. theol. tanár, Márton Lajos b.-pesti ref. theol. tanár és dr. Masznyik Endre pozsonyi evang. theol. tanár. A bizottság örömmel vette tudomásul, hogy az ó-testamentum revideált kiadása dr. Kecskeméthy István felügyelete mellett eikészült, s hogy az új-testamentom könyveit is revideálták a megbizottak. A bemutatott munkálatokat tárgyalás alá vették és superrevizióra a bizottság tagjai között kiosztották. Kérjük a bizottság tagjait az odaadó munkálkodásra, hogy a revideált szentírást minél előbb kezünkbe vehessük.

Alapítvány. A kolozsvári református Szeretetház javára e napokban Nagyságos *Szacsavay* Sándor egyházmegyei főgondnok ur, a humánus ügyek s szegény egyházközségeink önzetlen patronusa 4000 korona alapítványt tett. Ezen örökidőkön át fenmaradó alapítvány soha el nem muló emlékoszlopa a szeretetnek; a kegyes alapítványttevő jó szívének, nemes cselekedetének önzetlen jóságát hirdeti; a segélyt élvező árvák hála és kegyelettel fogják emlékét örökidőkön át fentartani és megőrizni. Fogadja a kegyes alapítványttevő a Szeretetház keblé tanácsa halás köszönetét.

Törvénytervezet az alapítványokról. Lukács György vallás- és közoktatásügyi miniszter törvénytervezet dolgoztatott ki az alapítványok kezeléséről és biztosításáról. A tervezetet megküldte az egyházi főhatóságokhoz is, hogy véleményüket nyilváníthassák felőle. A tervezet felsorolja azokat az eseteket, a melyekben az alapítvány

elfogadásához miniszteri jóváhagyás szükséges, majd pedig az alapítványi vagyon kezelése, rendeltetésszerű felhasználása, az alapítványi cél megváltoztatása és a vagyonkezelés állami ellenőrzése felől intézkedik. Az egyházi főhatóságok maguk állapítják meg, hogy az alapítványi vagyon kezelésére mely szerveik tekintendők jogosultaknak. E megállapítás a vallás- és közoktatásügyi miniszternek bejelentendő, a ki amaz egyházi szerv tekintetében, a mely nem a hívők autonómiáján alapszik és a melynél az autonómia tagjainak összesege az alapítványi vagyonért közadózás útján felelősségre nem vonható: az alapítványi vagyon kezelésére való jogosultság érvényesítésének módja tekintetében, a nem szorosan vett egyházi célú alapítványokra nézve, az egyházi főhatóság meghallgatásával, különleges kikötéseket tehet. Minden alapítványi vagyon kezelését és hozadékának rendeltetésszerű fölhasználását a kormány — esetleg biztosai útján — megvizsgálhatja. Mindez ügyekre vonatkozólag számadások rendszeres bemutatását kívánhatja és az alapítványi ügyekre vonatkozólag bárki által tett intézkedést, avagy hozott határozatot felülvizsgálhatja és azt a törvény korlátai közt, az alapító szándékának érdekében, kármikor megsemmisítheti, esetleg megváltoztathatja. Szorosan egyházi feladatokat szolgáló célokra rendelt alapítványok tekintetében a célváltoztatás jogának gyakorlata — ha ennek a változásnak szükségességét az illető miniszter, vagy pedig az illető egyházi főhatóság megállapította — az illető egyházi főhatóságot illeti. Ha ezekben az esetekben a miniszter az egyházi hatóságtól eltérő állást foglalna el: megegyezésig a miniszter az alapítványi vagyon jóvedelmének rendeltetésszerű fölhasználását fölfüggesztheti.

A parochialis köteleken kívül állók párbérkötelezettsége. A közigazgatási bíróság a párbérkötelezettség dolgában figyelemreméltó döntvényt állapított meg, melyet a következőkben ismertetünk: A közigazgatási bíróság ugyanis teljes ülésében kimondotta: P. It. G. 93—1905. A királyi Kuria 31. számú döntvénye nem zárja ki, hogy az átvállalás és községi avertálás mint külön jogcímnél fogva a parochialis köteleken kívül állóknak párbérteljesítési kötelezettsége megállapíttassék, mert a község mint erkölcsi testület terheiben a község minden birtokosa résztvenni köteles.

Ajándék-orgona. Dobra (Szatmármegye) község ev. ref. temploma részére Tódor Sándor földbirtokos és neje, Ország Sándor rákospalotai (Budapest mellett) orgonagyáros cégnél egy új orgonát rendelt. Az orgona árát valamint az összes egyéb költségeket sajátjából fedezi. Ezen nagylelkű és nemes cselekedet méltatására minden ékesszólás csekély volna és így meg sem kíséreljük azt. Ellenhen őszinte örömmel üdvözljük a nemeslelkű házaspárt, kívánva, hogy sokáig élvezzék a megrendelt és már f. évi márcz. 1-én a használatnak átadandó orgona nemes és szép hangját. Kívánatos lenne ha e nemes tett számtalan követőre akadna.

Köszönetnyilvánítás. A kolozsvári Szeretetház javára adományoztak: Mészáros István felvinczi főszolgabíró 10 koronát, Gaál Elek egyházmegyei főgondnok 20 koronát, a Kolozsmegyei takarékpénztár r.-t. 40 koronát, a Kolozsvári Koronabank r.-t. 25 koronát, a Kolozsvári népbank r.-t. 10 koronát, a Mezőgazdasági bank r.-t. 40 koronát, a Közhasznú szövetkezet két drb. Közhasznú szövetkezeti üzletrészt 100 korona értékben, Babos és Társa cég 10 koronát, a Kolozsvári Iparbank r.-t. 20 koronát. Fogadják a kegyes adományozók a humánus cél támogatására hozott áldozataikért a Szeretetház kebléi tanácsának hálás köszönetét.

Nyilvános nyugtázás és köszönet. Az Izsnyétei (Bereg megye) tűzész által templomát, tornyát, iskoláját, harangjait veszített ev. ref. egyh. temploma újjáépítésére az erdélyi ref. egyházkerület egyházaiból következő adakozások tétettek: Selyei ref. egyház 5 kor., Holtmarosi egyház 2 kor., Uzoni egyház 2 kor., Sajószentandrási egyház 2 kor., Szászvárosi egyház 5 kor., Lozsádi egyház 20 kor. Ezen egyházból Zudor József, Görög József 3 kor., Dési ref. egyház 10 kor., Dési ref. fitanoda 10 kor., Bögözi ref. egyház 5 kor., Magyar-Péterlaki ref. egyház 2 kor., Szilágyvarsolczi egyház 2 kor., Magyaróri ref. egyház 2 kor., Viczei ref. egyház hívei 13 kor., Nagy-Sajói ref. egyház hívei 20 kor. Összesen 103 kor. Isten áldása legyen az adakozó szent gyülekezeteken s azok kegyes szívű tagjain bómértékben. Izsnyéte, 1906. febr. 10. Mély tisztelettel Szentimrey József, ref. lelkész.

HIVATALOS RÉSZ.

852—1906. sz.

KÖRLEVÉL

a kollegiumok méltóságos t. Előljáróságaihoz.

A folyó évi márczius hó 7-re összehívott rendkívüli egyházkerületi közgyűlésen választás útján lesz betöltendő a sepsiszentgyörgyi ref. főgimnáziumnál ürességben levő *történelem-latinnyelvi tanszék*. Felhívjuk mindenik kollegium méltóságos t. Előljáróságát, hogy a tanárválasztás előkészítésére a közgyűlés folyama alatt alakítandó tanárjelölő bizottságban képviseltetésükről a rendszabályok 5. §-a értelmében gondoskodni sziveskedjenek.

Kolozsvárt, 1906. febr. hó 18-án.

Dr. Bartók,
elnök.Dr. Sárkány Lajos,
tan. előadó.

Sz. 3044—1906.

KÖRLEVÉL

a dézmkárpótlásban részesült egyházközségek, lelkészi hivatalok és a nagytiszt. Éspeser urakhoz.

A főtisztelatu egyházkerületi közgyűlés mult évi 43. jkvi szám alatt kelt határozata alapján Igazgatótanácsunk a még ki nem egyenlített *kisorsolási összegeket* 1905. jul. 1-re leszámítolván, ennek eredményeképen ugy a kiegyenlítendő tőkét, valamint annak 1905. év végéig már lejárt, 4% kamatait megállapította s egyuttal elhatározta, hogy a lelkészi fizetékigézésítésben nem részesülők részére úgy a már lejárt, valamint 1906. január 1-től lejáró 4% kamatokat félévi utólagos részletekben a jogosultaknak kifizeti, ellenben a fizetékigézésítésben részesülők javára eső kamatokat a tőkéhez csatolva, mint az állomás javára eső tartaleket kezelteti.

A jogosultak nevét, a kiegyenlítendő tőkét és 1905. év végéig lejárt kamatokat magában foglaló kimutatást az alábbiakban közöljük :

Kimutatás

a dézmkárpótlás jogosultaknak 1905. év végéig javára irandó kisorsolási tőkékről és ugyanazon időig kifizetendő, illetve javukra irandó kamatokról.

		Tőke		Kam.	
		K	f.	K	f.
I.	<i>A hunyadi egyházmegyében.</i>				
	a) <i>Kifizetendők a kamatok:</i>				
1	Szászvárosi I-ső papi alap	2454	04	49	08
2	Szászvárosi II-ik papi alap	2273	80	77	20
3	Tordosi papi alap	2100	—	77	07
	b) <i>Tőkésítendők a kamatok:</i>				
4	Vajdahunyadi papi alap	286	64	4	92
	I. Összesen	7114	48	208	27
II.	<i>Gyulafehérvári egyházmegyében.</i>				
	a) <i>Kifizetendők a kamatok.</i>				
1	Alvinczi papi alap	562	58	11	24
2	Gyulafehérvári papi alap	669	56	13	38
3	Gyulafehérvári egyház	583	31	11	66
4	Magyarigényi papi alap	652	06	13	04
	b) <i>Tőkésítendők: a kamatok:</i>				
5	Borbereki papi alap	399	69	7	98
6	Krakkói papi alap	534	96	10	68
7	Krakkói egyház	59	66	1	18
8	Sárdi papi alap	243	67	4	86
9	Marosszentimrei papi alap	128	11	2	46
10	Marosszentimrei egyház	95	—	1	98
	II. Összege	3928	60	78	38
III.	<i>Nagyenyedi egyházmegye.</i>				
	<i>Kifizetendők a kamatok:</i>				
1	Marosdécsei papi alap	328	45	16	97
2	Nagyenyedi papi alap	228	72	4	56
3	Ótordai papi alap	1239	62	26	78

		Tőke	Kam.			Tőke	Kam.	
		b) Tőkésítendőek a kamatok:						
4	Felenyedi papi alap	207 86	4 14					
5	Lőrinczévei papi alap	11 91	— 22					
6	Magyarlapádi papi alap	108 85	2 16					
7	Marosujvári papi alap	114 87	2 28					
8	Medvési papi alap	110 41	2 20					
9	Miriszlói papi alap	216 53	4 32					
10	Csombordi papi alap	117 79	2 34					
		III. Összege	2685 01	65 97				
IV	Kalotai egyházmegye.							
		a) Kifizetendőek a kamatok:						
1	Gyalui papi alap	902 76	36 67					
2	Nagyalmási papi alap	526 52	10 52					
3	Szászlónai papi alap	1271 49	33 66					
		b) Tőkésítendőek a kamatok:						
4	Daróczi papi alap	112 62	2 24					
5	Hidalmási papi alap	418 24	8 36					
6	Körösfői papi alap	208 08	4 16					
7	Magyarnagyzsombori papi alap	320 94	6 40					
8	Magyarnagyzsombori egyház	60 76	1 20					
9	Mákói papi alap	81 20	1 62					
		IV. Összege	3902 61	104 83				
V	Kolozsvári egyházmegye.							
		a) Kifizetendőek a kamatok:						
1	Fejérdi papi alap	1200 80	24 —					
		h) Tőkésítendőek a kamatok:						
2	Babucsi papi alap	302 37	6 04					
3	Borsai papi alap	315 48	6 30					
4	Magyarkályáni papi alap	106 12	2 12					
5	Magyarujfalusi egyház	5 52	— 10					
		V. Összege	1930 29	38 56				
VI	Szilágyszolnoki egyházmegye.							
		a) Kifizetendőek a kamatok:						
1	Bogdándi papi alap	900 56	34 87					
2	Diósadi papi alap	965 47	27 42					
3	Diósadi egyházközség	124 40	2 48					
4	Hadadi papi alap	1517 11	44 75					
5	Krasznaczigényi papi alap	241 —	19 42					
6	Krasznaczigényi egyház	30 —	— 60					
7	Magyarbaksai papi alap	469 01	13 42					
8	Magyarbaksai egyház	224 28	4 48					
9	Menyői egyház	523 94	10 46					
10	Menyői papi alap	1107 18	44 32					
11	Nagydobai papi alap	581 88	11 62					
12	Nagydobai egyház	105 79	2 10					
13	Kisdobai egyház	156 13	3 12					
14	Kisdobai papi alap	511 02	12 22					
15	Szilágysomlyói papi alap	1047 35	39 60					
16	Szilágysomlyói egyház	120 02	2 40					
17	Tasnádi papi alap	592 01	13 84					
		b) Tőkésítendőek a kamatok:						
18	Désházi papi alap	103 24	2 06					
19	Désházi egyház	5 —	— 10					
20	Egrespataki papi alap	325 07	6 50					
21	Érszodorói papi alap	104 04	2 08					
22	Krasznamihályfalvi papi alap	108 24	2 16					
23	Kusalyi papi alap	263 77	5 26					
24	Kusalyi egyház	78 12	1 56					
25	Lelei papi alap	954 29	18 08					
26	Lelei egyház	235 73	4 70					
27	Nagymonyi papi alap	178 12	3 56					
28	Nagymonyi egyház	68 80	1 36					
29	Pelekeszi papi alap	110 41	2 20					
30	Szilágycsehi papi alap	104 04	2 08					
31	Szilágfőkeresztúri papi alap	502 52	10 04					
32	Szilágfőkeresztúri egyház	174 76	3 48					
33	Szilágyszegi papi alap	444 73	8 88					
34	Szilágyszegi egyház	197 63	3 94					
35	Szilágyszentkirályi papi alap	324 11	6 48					
36	Szilágyszentkirályi egyház	61 90	1 22					
37	Vérvölgyi papi alap	573 55	11 46					
38	Vérvölgyi egyház	180 89	3 60					
		VI. Összege	14316 11	387 92				
		VII. Dési egyházmegye.						
		a) Kifizetendőek a kamatok:						
1	Katona István alap	100 —	8 12					
2	Sárosmagyarberkeszi papi alap	406 79	12 34					
		b) Tőkésítendőek a kamatok:						
3	Felsőtőtkői papi alap	110 41	2 20					
4	Felsőorbói egyház	36 42	— 72					
5	Kendilónai papi alap	157 29	3 14					
		VII. Összege	810 91	26 52				
		VIII. Széki egyházmegye.						
		a) Kifizetendőek a kamatok:						
1	Rettegi papi alap	290 73	5 80					
2	Rettegi egyház	73 47	1 46					
		b) Tőkésítendőek a kamatok:						
3	Apanagyfalusi papi alap	114 87	2 28					
4	Bálványosváraaljai	255 38	5 10					
5	Baczai	220 99	4 40					
6	Bethleni	318 71	6 36					
7	Buzai	139 43	2 78					
8	Borzási	320 15	6 40					
9	Málomi	114 87	2 28					
10	Nagydevecserl	110 41	2 20					
11	Kékesi	108 24	2 16					
12	Szászmátéi	112 62	2 24					
13	Szászujósi	220 86	4 40					
14	Fűzkúti	114 87	2 28					
15	Szászszombori	114 87	2 28					
16	Szentmargitai	302 21	6 04					
17	Verese gyházi	284 28	5 68					
18	Viczei	4 41	— 08					
		VIII. Összege	3221 37	64 22				
		IX. Nagysajói egyházmegye.						
		a) Tőkésítendőek a kamatok:						
1	Alsóbalásfalvi papi alap	108 24	2 16					
2	Komlódi "	112 62	2 24					
3	Köbölkuti	242 77	4 84					
4	Mezőujlaki	97 16	1 94					
5	Sárvári	313 04	6 26					
6	Sófalvi	287 71	5 74					
7	Oroszfői	104 04	2 08					
8	Galaczi	331 35	6 62					
9	Tekei	59 —	1 18					
10	Magyarnemeyei	227 31	4 54					
11	Szászbrétei	6 —	— 12					
12	Kentelki	198 50	3 96					
		IX. Összege	2087 74	41 68				
		X. Görgényi egyházmegye.						
		a) Kifizetendőek a kamatok:						
1	Magyaróri papi alap	99 —	13 47					
2	Magyarpéterlaki	550 95	13 —					
3	Vajdaszentiványi	376 96	7 52					
4	Vécsi	278 68	5 56					
		b) Tőkésítendőek a kamatok:						
5	Abafái papi alap	292 37	5 84					
6	Beresztelki	153 33	3 06					
7	Erdőcsinádi	288 35	5 76					
8	Magyarcsinádi	110 41	2 20					
9	Pókakeresztúri	21 23	— 42					
10	Szászludvégi	104 04	2 08					
		X. Összege	2275 32	58 91				
		XI. Küküllői egyházmegye.						
		Tőkésítendőek a kamatok:						
1	Küküllőszéplaki papi alap	279 38	5 58					
2	Szászsávási	106 12	2 12					
3	Szászalmási	106 12	2 12					
4	Szancsali	151 52	3 02					
		XI. Összege	643 14	12 84				

		Tőke	Kam.
XII.	Szebeni egyházmegye.		
	a) <i>Kifizetendők a kamatok:</i>		
1	Fogarasi papi alap	355 07	13 11
2	Kőbori	679 32	13 58
3	Vizaknai	1375 52	40 12
	b) <i>Tőkésítendők a kamatok:</i>		
4	Bürikösi papi alap	288 26	5 76
5	Alsórákosi	110 41	2 20
	XII. összege	2808 58	74 77
XIII.	Udvarhelyi egyházmegye.		
	<i>Tőkésítendők a kamatok:</i>		
1	Peteki papi alap	352 94	7 04
2	Gyulai Lajos alap (Bögözi pap)	106 12	2 12
	XIII. összege	459 06	9 16
XIV.	Sepsi egyházmegye.		
	a) <i>Kifizetendők a kamatok:</i>		
1	Árapataki papi alap	884 63	17 68
2	Hidvégi papi alap	813 66	16 26
3	Hidvégi egyház	82 50	1 64
	b) <i>Tőkésítendők a kamatok:</i>		
4	Erődsi papi alap	361 34	7 22
	XIV. összege	2142 13	42 80
XV.	Központi alapok.		
1	Özvegy árvai alap	107 —	2 14
2	Püspöki fizetés alap	3703 12	88 34
	XV. összege	3810 12	90 48
	Főösszesítés.		
I.	Hunyadi egyházmegye	7114 48	208 27
II.	Gyulafehérvári	3928 60	78 38
III.	Nagyenyedi	2685 01	65 97
IV.	Kalotaszegi	3902 61	104 83
V.	Kolozsvári	1930 29	38 56
VI.	Szilágyszolnoki	14316 11	387 92
VII.	Dési	810 91	26 52
VIII.	Széki	3221 37	64 22
IX.	Nagysajói	2087 74	41 68
X.	Görgényi	2275 32	58 91
XI.	Küküllői	643 14	12 84
XII.	Szebeni	2808 58	74 77
XIII.	Udvarhelyi	459 06	9 16
XIV.	Sepsi	2142 13	42 80
XV.	Központi alapok	3810 12	90 48
	Főösszeg..	52135 47	1305 31

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsának Kolozsvárt, 1906. jan. hó 18-án tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Maksay János,
számvevő.

219—1906. sz.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ref. egyházkerületben a marosi egyházmegyébe kebelezett májai egyházközség kántor-tanítói állomására pályázat nyitattik.

Javadalom díjlevél szerint: tisztességes lakáson, meléképületeken, kerten kívül 3 h. 1214 □ öl szántó és kaszáló tiszta jövedelme 9 kor., buza és zabkepe értéke 171 kor. 96 f., 3 öl tűzifa értéke 24 kor., munkatételek értéke 42 kor., tandij az egyházközség pénztárából havi előleges részletekben 120 kor., államszegély 434 kor., összesen 800 kor. 96 f.

Pályázati határidő 1906. márcz. 14.

Oklevéllel és a pályázati idő tartama alatt kelt szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványok nt. Rasz János esp. aához küldeneők Nyáradszeredába.

Kolozsvárt, 1906. február 17.

Dr. Bartók, püspök.

Sz. 226—1906.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, az orbai egyházmegyébe kebelezett zágoni I-só osztályu egyházközség papi állására pályázat hirdettetik.

Javadalom: Szép lakás, gazdasági épületekkel. A kepeváltási alpból évnegyedi utólagos részletekben 2000 korona, mi 10 évi szolgálat után 200 koronával, 20 évi szolgálat után ismét 200 koronával emelkedik. Fakepeváltás és irodai átalány 380 kor. Szántó, kaszáló bérértéke 300 kor., erdőváltás 200 kor., stóla értéke 335 kor., az állami iskolabani vallástanításért 600 kor., összesen 3815 korona.

Kötelességek: a zágoni anyaegyházban és a szórványokban a lelkeszi teendők végzése és az állami iskolában a vallástanítás.

Pályázati határidő 1906. márczius 20.

Kellően felszerelt folyamodványok nt. Péter Károly esperes aához intézendők Szörcsére, u. p. Kovászna.

Kolozsvárt, 1906. február 18.

Dr. Bartók, püspök.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

A császári és királyi közös hadügyminiszterium f. hó 5-én 697. sz. a. kelt megkeresése értelmében ezennel pályázatot nyitunk egy a megszállott tartományokban betöltendő másodosztályu ev. ref. katonai gondnoki állásra.

Pályázhatnak olyan ev. református vallásu lelkeszi jellegű egyének, a kik a következő kellékeknek birtokában vannak:

- bizonyítvány a theologiai tanulmányok jó eredménnyel történt elvégzéséről;
- még be nem töltött 40. életév;
- feddhetetlen előélet;
- magyar vagy osztrák állampolgárság;
- egészséges testalkat;
- a polgári lelkigondozás terén eltöltött legalább három esztendei tevékenység kimutatása;
- a német és magyar (s lehetőleg egy szláv) nyelv ösmereite;
- a lelki gondozás önálló teljesítésére való képesség;
- nyilatkozat a megszabott szolgálati eskü letételére való készségről.

Ez állás a kilenczedik rangosztály tisztjei és katonai hivatalnokai számára megállapított illetményekkel van összekapcsolva.

A pályázati kérvények Kun Bertalan püspök és konventi elnökhöz Miskolcra f. év május hó 10-ig nyújtan-dók be.

Kelt Miskolczon és Budapesten, 1906. február hó 11. az ev. ref. egyetemes konveat elnöksége.

Br. Bánffy Dezső,
főgondnok, mint az egyet.
a konvent világi elnöke.

Kun Bertalan,
püspök, mint az egyet.
konvent egyh. elnöke.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

Az erdélyi református egyházkerület kolozsvári Szeretetházánál megüresedett ápolónői állásra az intézet kebli tanácsa pályázatot hirdet. Fizetés havonként 24 korona és teljes ellátás. Kötelességei: a beteg növendékek odaadó ápolása, az intézet növendékei ruháinak varrása, ezért a női ruhavarrást és szabást tökéletesen kell értenie. Egyéb intézeti teendőkben való segédkezésnél — a menyiben sem betegápolás, sem ruhavarrási munkával nem lenne elfoglalva — az intézet igazgatójának utasításait tartozik követni.

Feddhetetlen életű, szerény igényekkel bíró református vallásu hajadonok, vagy gyermektelen özvegyek keresztlevél, orvosi és erkölcsi bizonyítvánnyal felszerelt folyamodásukat a ref. Szeretetház igazgatóságához márczius hó 5-ig (Ferencz József-ut 55. sz.) küldjék be. A megválasztott az állást azonnal tartozik elfoglalni, személyesen megjelennők — ha a feltételeknek megfelelnek — előnyben részesülnek, de utiköltségre igényt nem tarthatnak.

Kolozsvárt, 1906. február hó.

A Szeretetház kebli tanácsa.